

Muntanya

www.cec.cat

901

ANY 136 • SETEMBRE 2012

EL RIPOLLÈS

4 vies x 4 parets

ALPINISME

50 anys de l'ascensió
al Nevado Huascarán Sur

BICICLETA DE MUNTANYA

En BTT per la vall de Tena
Els Andes a cop de pedal

ESCALADA

Nova via Francesc Beato
a Montserrat

EXCURSIONISME

Un itinerari
pel Montsant

3,95 €

GUIATGES DE MUNTANYA CURSOS DE FORMACIÓ

Companyia de Guies
Escola de Muntanya

Gaudeix de la muntanya amb nosaltres

www.cec.cat

Paradís, 12 · 08002 Barcelona

933 152 311 (ext. 120 / 128)

escola@cec.cat / guies@cec.cat

Centre Excursionista de Catalunya

Muntanya

Edita

Centre Excursionista de Catalunya
Paradis, 10-12
08002 Barcelona
Telèfon: 933 152 311
Fax: 933 151 408
revista.muntanya@cec.cat

Director

Ferran Alexandri
ferran.muntanya@cec.cat

Secretari de Redacció

Ernest Godó
ernest.muntanya@cec.cat

Consell de Redacció

Ton Barnils, Jordi Bernat, Joan Campañá, David Mengual, Enric Nosàs, Pau Quesada, Roger Rovira, Josep M. Sala, Carol Torres

Edició i correcció

Estudi Ferran Alexandri

Disseny i maquetació

Estudi Toni Inglès
www.toni-ingles.com

Cartografia

Albert Martínez

Publicitat i subscripcions

Telèfon: 933 152 311

Distribució a llibreries

Revista Altaïr, S.L.
Telèfon: 933 208 648

Impressió

CEVAGRAF, SCCL
IMPRÈS EN PAPER ECOLÒGIC

Dipòsit legal: B-545-1958
ISSN: 0212-2111

La revista *Muntanya* respecta les opinions expressades a través dels articles dels seus col·laboradors, però no les comparteix necessàriament, fent propis només els continguts de l'editorial.

El Centre Excursionista de Catalunya, a l'efecte previst en l'article 32.1, paràgraf segon del TRLPI vigent, s'oposa expressament a què qualsevol de les pàgines de la revista *Muntanya*, o una part d'aquestes pàgines, siguin utilitzades per a la realització de revistes de premsa.

Qualsevol acte d'explotació (reproducció, distribució, comunicació pública, posada a disposició, etc.) de la totalitat o d'una part de les pàgines de la revista *Muntanya*, requerirà l'autorització oportuna, que serà concedida per CEDRO (www.cedro.org).

Associació de Publicacions
Periòdiques en Català

Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

Bloc de Muntanya
www.revistamuntanya.wordpress.com

Muntanya

ANY 136 • SETEMBRE 2012 901

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
Club Alpí Català

8 1961: Huascarán Sur Un pas vers l'alpinisme d'altitud

Jordi Pons Sanjinés

El relat de l'expedició als Andes del Perú, contat per un dels protagonistes de la cordada catalana, que aconseguiren obrir una nova via al Nevado Huascarán Sur (6.768 m).

20 Pòquer de vies al Ripollès Marc Umbert Llorens

Un article imprescindible per conèixer les vies llargues del Ripollès, una comarca famosa per l'escalada esportiva, com l'escola de Mogrony; però sobretot per escalar en solitud, amb la proposta de 4 vies en 4 parets diferents.

30 En BTT per la vall de Tena David Guiu Oliver i Olga Rovira Pijuan

Tres rutes ben atractives i amb un gran ambient d'alta muntanya, per conèixer amb bicicleta el paisatge sublim d'aquesta vall dels Pirineus axials.

40 Els Andes a cop de pedal Gerard Castellà

Una travessa en solitari per la serralada andina, amb més de 5.000 km i 100 dies pedalejant, de l'Equador fins a Xile. El relat d'un viatge autèntic i intens, ple d'aventures i emocions.

52 Via d'escalada en memòria de Francesc Beato i Vicens Oscar Masó Garcia i Albert Masó Garcia

Els germans Masó obren una nova via a l'agulla Ajaguda de Montserrat dedicada al desaparegut excursionista del CEC.

58 Una excursió pel Montsant Pels camins de bast de la baronia de Cabassers Antoni Cabré Puig

Una excursió per indrets prou desconeguts, al peu de la serra del Montsant, la muntanya per excel·lència de l'excursionisme al camp de Tarragona.

SECCIONS 4 Editorial 5 La motxilla de muntanya

66 Publicacions 68 Crònica alpina 70 Vies d'escalada 74 L'excursió del mes
76 L'entrevista 78 Noticiari 82 Els arxius del CEC

Els esports de muntanya avui

La situació econòmica que estem vivint ha posat de manifest amb més força uns trets de la nostra societat que es caracteritzen per ser individualista, interessada en el benefici personal i amb un desig de notorietat en els mitjans de comunicació a qualsevol preu.

L'esport no és pas una excepció de tot això, ja que fins i tot, avui se'n diu una «indústria», pel seu notable impacte econòmic i d'imatge que té sobre l'opinió pública. Els esports de muntanya no són aliens a aquest fenomen social que s'allunya d'aquells principis que foren el fonament de l'excursionisme científic i esportiu.

Per això no ens ha d'estranyar que l'objectiu de moltes organitzacions esportives, que a vegades s'amaguen sota el paraigua d'un club esportiu, però que funcionen com una empresa mercantil, amb un afany de lucre encobert, es dediquin a vendre tota classe de productes, com ara assegurances per a la muntanya, o bé les pròpies federacions esportives depenguin precisament econòmicament d'aquest negoci i competeixin entre elles.

Ferran Latorre
al camp 2 de
l'Everest.

No ens ha de sorprendre, doncs, les imatges que hem vist darrerament de llargues cues de muntanyencs pujant l'Everest, i les imatges colpidores de veure cadàvers abandonats que de tant en tant es retiren.

Cal deixar clar que fer l'Everest amb empreses comercials i fent ús d'oxigen és clarament un dòping i, per tant, no es pot reconèixer com una ascensió vàlida. El muntanyisme malauradament no té regles clares i no hi ha cap autoritat que el controli. Per tant, tot s'hi val.

En aquest context, és especialment meritori el que ha succeït recentment, quan un dels nostres socis, en Ferran Latorre, s'ha estimat més retirar-se de l'ascensió al cim més alt de la terra per salvar la vida d'un xerpa.

Aquest fet ens dóna una esperança als qui pensem que la muntanya va més enllà d'un negoci. Nosaltres pensem que sí que hi ha una ètica del muntanyisme.

Josep M. Puente

President del Centre Excursionista de Catalunya

Aniversari d'altura

El juliol de 2011 es varen complir cinquanta anys de la primera expedició espanyola als Andes del Perú, promoguda inicialment per Josep Manuel Anglada, Francesc Guillaumon i Jordi Pons, i duta a terme per la Federación Española de Montañismo, amb la participació dels millors alpinistes del Grupo de Alta Montaña Español (GAME).

En el seu temps aquesta expedició va tenir molt ressò mediàtic, perquè era la primera vegada que l'alpinisme espanyol feia una expedició d'aquesta envergadura al continent americà. L'expedició, dirigida per Félix Méndez, va aconseguir un resultat de 38 cinc mils verges a Ayacachi i 2 a la serralada Blanca; però el cim més important fou la nova via per l'aresta nord-est del Nevado Huascarán Sur (6.768 m), que aconseguiren Josep Manuel Anglada i Jordi Pons el 20 de juliol de 1961.

En aquesta edició de *Muntanya*, cinquanta-un anys després, Jordi Pons, un dels protagonistes, ens ha ofert l'inèdit capítol de les seves memòries que està duent a terme, perquè en puguem tenir un bon tast.

Ferran Alexandri

Foto de portada: La via Alicorn, a la paret de la Cubil (serra de Mogrony).

LA COLUMNA

¿Recuperem aquells campaments?

Per Enric Faura

EDUARD CAYÓN

Amb l'arribada d'un nou estiu, i un any més, les tendes de campanya han estat absents de les valls pirinenques i de la resta del país. Molts d'aquells que ja superen la quarantena recordaran sens dubte l'estada, en finalitzar l'escola, en un campament d'estiu en qualsevol racó pirinenc. Des de les escoles, els caus, els centres, la família o els amics, l'acampada era una tradició força estesa i freqüent. Sempre queia un xàfec que ho mullava tot, a cops es passava una mica de gana i la higiene era manifestament millorable. Les petites i grans aventures que s'esdevenien, el contacte amb la natura, la companyonia que a cops ha propiciat grans amistats, les excursions i travesses, la vivència d'una gran llibertat. Per no parlar de les nits estelades comptant estels o els focs de camp on sempre s'acabava cantant. Tot plegat un conjunt de records lluminosos i en general molt preuats.

L'evolució social ha provocat l'aparició de normatives que cada cop han fet més difícil les acampades. El fet és que avui les regulacions han prohibit de facto l'acampada i només resten alguns terrenys d'acampada limitats i molt controlats. Es continuen fent activitats d'estiu amb el jovent, però de refugi en refugi, a cases de colònies o albergs, fins i tot dins de càmpings comercials, però les acampades gairebé s'han acabat.

És evident que la societat ha cercat el confort i la minimització del risc, amb prevencions ridícules i amb una sobreprotecció dels infants i joves sovint absurdes.

La realitat inqüestionable és que les acampades estiuenques a la muntanya, al costat d'un riu o estany, al fons d'una vall o al redós d'un bosc són un record nostàlgic. La majoria de les noves generacions no han viscut ni podran viure l'experiència de l'acampada, el contacte amb la natura i la vida a l'aire lliure, i especialment la convivència amb el grup, l'assumpció de responsabilitats, el desenvolupament de l'autonomia individual i el creixement personal. Malauradament això sembla que no tingui tornada enrere. Afortunadament, casos com els campaments del Centre Excursionista de Catalunya i alguns altres clubs demostren que el testimoni no s'ha perdut. Però no ens enganyem, es tracten d'excepcions.

Ara que l'actual crisi sembla que està canviant paradigmes que semblaven inamovibles, potser caldrà replantejar la possibilitat de recuperar les acampades. És una fórmula senzilla, barata i enormement formativa, amb un alt contingut educatiu en valors. ¿Per què no?

BÚSTIA

El Dolpo

A la revista *Muntanya* nº 900, en l'article del Dolpo es diu a l'entradeta que l'any 1990 hi varen anar per primera vegada «uns espanyols». La pregunta és: ¿se sap qui són els espanyols que varen anar al Dolpo i en quines dates? Justament aquell any hi vàrem anar en Lluís Belvis i jo, però no ens consta que hi anés ningú de la península Ibèrica abans que nosaltres. Si realment hi varen anar uns

espanyols, caldria fer constar que primer hi varen anar uns catalans, i a més, socis del CEC, i que (eventualment, i en cas que sigui així) uns mesos més tard hi varen anar uns espanyols, cosa que ja no tindria cap importància. Dic tot això perquè normalment en Lluís Belvis, que és el cònsol del Nepal, s'assabenta abans que ningú si obren una zona nova, i normalment hi anem gairebé sempre abans que ningú. També, és clar, hi ha la possibilitat que els dits «espanyols» fóssim nosaltres, ja que en el nostre passaport hi figura la «nacionalidad española», ives per on!

Carme Picanyol

L'autor del reportatge sobre el Dolpo ens comenta que va fer aquesta ruta el mes d'agost de l'any passat i que en el mateix viatge va confraternitzar amb alpinistes del Centre Excursionista de Múrcia, que anaven a pujar el Norbung Kang. Diu que, si no recorda malament, el cap de l'expedició era Paco Martínez, i que aquest li va comentar que la primera ruta pel Dolpo la va obrir una expedició espanyola el 1990. Aquesta va ser la seva font i així ho va transcriure a l'article. Cal tenir en compte, potser, que per a uns muntanyencs de Múrcia, una expedició catalana és una expedició espanyola, i com que el reportatge era sobre la zona en general, l'autor tampoc va esbrinar gaire més sobre el tema. Sens dubte l'expedició que comentes ha de ser la catalana, sobretot si coincideix en l'any.

CARTOFÍLIA

¿Quina data?

Per **Joan F. Molina**

¿En quina data es va escriure la targeta postal que mostrem? Suposo que tots ho heu reconegut (a més, ho diu al capdamunt): és una imatge de la plaça Major de Viladrau. ¿Qui no hi ha anat a fer una cerveseta o un tallat després d'un dia d'excursió pel Montseny? No ha canviat gens des de la data que es va enviar la postal fins avui. Però, ¿quants anys en fa, d'això?

A l'anvers de la targeta sols hi veiem el mot «Recuerdos» signat per Consuelo Oller i una data «4-9-tarde». Però, ¿de quin any?

Si girem la postal tampoc no tenim més pistes. No hi ha data a l'encapçalament ni d'impressió de la postal. Per acabar-ho d'adobar, ens trobem amb un mata-segells molt diferent dels d'avui: és rectangular i hi diu «Carteria Viladrau». Els estudiosos de

la història del correu sabem que és una mena de marca que s'usava a finals del segle XIX i fins a la dècada del 1920. Aquesta impremta, mata un segell de 10 cèntims de pesseta d'Alfons XIII; un segell de l'anomenada sèrie «medalló», emesa el 15 d'octubre del 1909.

Aquí tenim la primera pista: si la postal es va enviar el setembre, havia de ser com a molt aviat el setembre del 1910. La segona pista, ens la dóna la tarifa del franqueig: 10 cèntims. Si consultem l'històric de les tarifes del franqueig del correu espanyol, veurem que 10 cèntims era el que costava enviar una postal entre l'1 de gener del 1901 i el 15 de

maig del 1920. Això, ens permet acotar la data possible d'enviament de la postal als anys 1910 i 1919. Anem reduint l'interval.

Si som uns indiscrets i llegim el text, veurem que la Consuelo parla d'un senyor Joaquín Prats (de la *fundición*), «que acaba de marchar hacia Vich» i li diu a la seva amiga Pilar, que pot pujar amb ell el proper dissabte.

Aquí entrem en el món de les hipòtesis: suposant que el Sr. Prats era un estuejant que tenia la família a Viladrau i baixava a treballar la setmana a Vic, passant dissabte a la tarda i diumenge amb els seus (com ho indica el fet de que tingués previst tornar el dissabte vinent), deduíem que la carta va ser escrita un diumenge a la tarda; que era quan els «Rodrigues» baixaven a ciutat.

Si retornem al segle XXI i mirem a internet els calendaris de la dècada del 1910 al 1919, ens trobem que sols al 1910, el 4 de setembre va caure en diumenge. I aquesta és la data en que aventurem que es va escriure la targeta postal que comentem: 4/09/1910.

www.garmin.com

Garmin presenta el Fènix, un rellotge GPS per a alpinistes

Aquest innovador i revolucionari rellotge de polsera amb tecnologia GPS de Garmin està pensat per garantir la màxima funcionalitat als alpinistes més exigents. A més de l'altímetre, baròmetre i brúixola, el Fènix és el primer rellotge d'outdoor que permet afegir-hi un sensor extern de temperatura de gran precisió. Però també els altres sensors integrats al Fènix proporcionen una valuosa informació, com ara els canvis de rumb, l'altitud o el clima. També té característiques pròpies dels dispositius per a running o fitness, com la distància recorreguda, el temps o el ritme, que permeten fer un seguiment del procés d'entrenament dels alpinistes. El Fènix es capaç de guiar els usuaris fins al punt de destí per mitjà d'una fletxa de navegació, gràcies a l'opció TracBack®, a més a més de les eines de navegació per planificar viatges, crear rutes i registrar waypoints. De disseny elegant i esportiu, el Fènix és un rellotge molt resistent, preparat per suportar condicions extremes. Inclou una mapa base mundial.

NOVETATS DE MATERIAL

Fogonet multicombustible OMNILITE™ TI de Primus per a expedicions

El nou fogonet de Primus compta amb les mateixes prestacions que el seu predecessor, però incorpora paravent, potes i suports de cocció de titani, de manera que aconsegueix un pes rècord de 239 g i una estabilitat excel·lent i propietats anti-corrosives. El cremador del fogonet ha estat dissenyat especialment per optimitzar al màxim les prestacions dels recipients de Primus amb difusor de calor, cosa que fa que consumeixi menys combustible i que pesi menys a la motxilla. Aquest cremador genera una flama més concentrada i evita pèrdues de calor laterals. La clau de regulació és molt precisa, allunyada del cremador perquè no se sobreescalfi, podent-la manipular amb guants. La cura i el manteniment de l'OMNILITE™ TI també és més fàcil i ràpid. Potència: 2.600 W.

www.primus.se

www.ferrino.it

Motxilla TORQUE 30 L de Ferrino

L'objectiu principal de Ferrino en el disseny de la motxilla TORQUE era aconseguir el màxim de prestacions però amb el mínim pes, i ho han fet. Amb 30 l de capacitat i 930 g de pes (que queden reduïts a 750 g si es retira el panell de l'espatllera, el cinturó i les cintes addicionals). Feta amb diverses combinacions de teixit: Cordura™ Dupont™ 210D, Double Dyamond Cordura® amb reforços en DuPont™ Hypalon® per garantir lleugeresa i resistència. Espatllera termoformada que ofereix una transpiració i comoditat excel·lents. Tirants i cintura encoixinats amb la cara interior de reixeta, butxaques a la tapa i laterals i un compartiment interior per a la pala i sonda. Cintes portaesquis frontals, 2 portapiolets, compressió lateral i frontal i cintes per fixar la corda a la tapa, sense oblidar el compartiment específic per a la bossa d'hidratació. Una motxilla molt funcional per als practicants d'alpinisme, escalada i esquí-alpinisme.

ESCOLA JOVE D'ESCALADA DEL CEC CURS D'ESCALADA INFANTIL

¿Vols que el teu fill aprengui a escalar?

Tenim una sala d'escalada
al Centre Excursionista de Catalunya

Per a nens i nenes de 6 a 14 anys:

De 6 a 10 anys: dimecres de 17:30 a 18:30

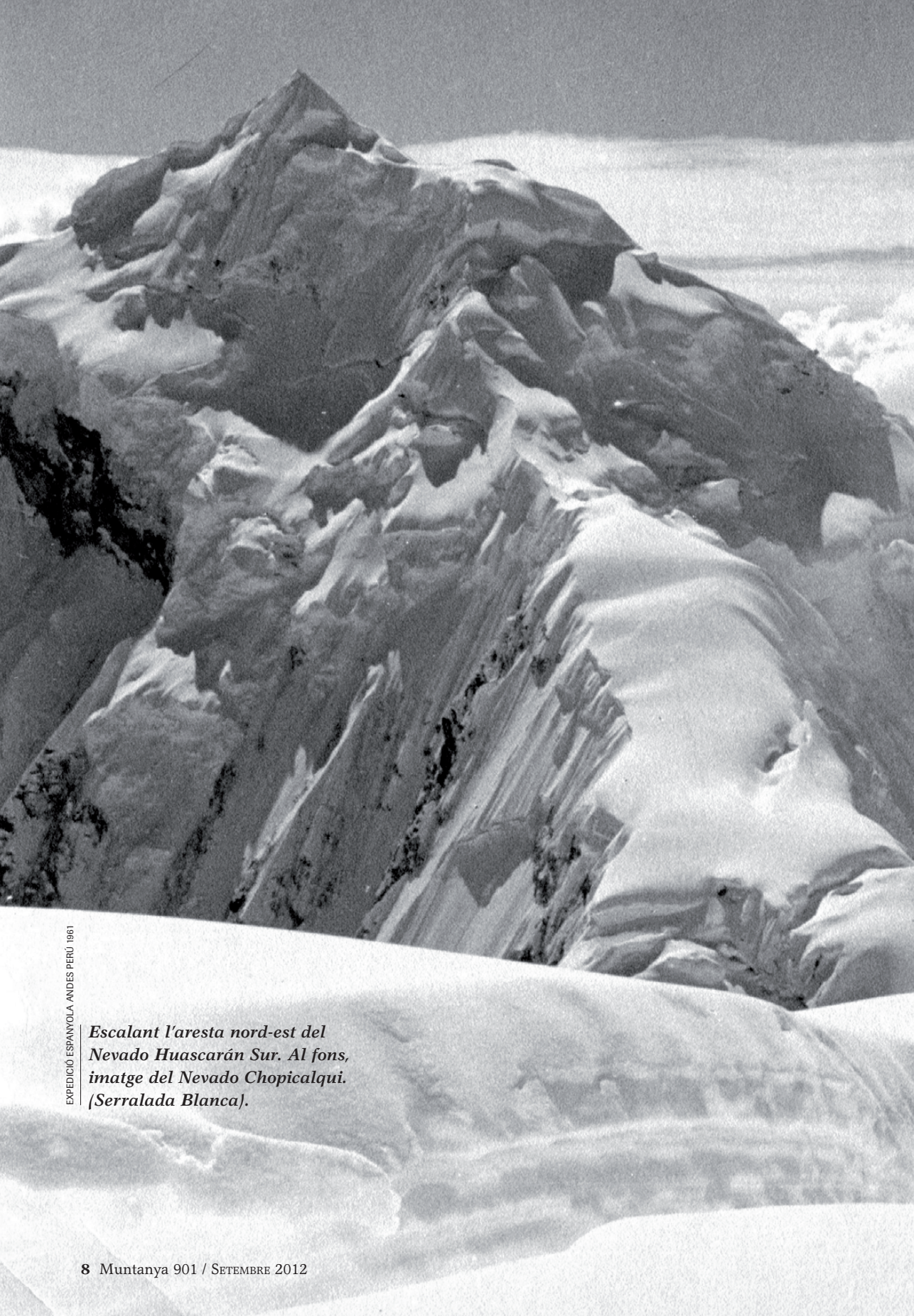
De 10 a 14 anys: dimecres de 18:35 a 19:35

Sortida trimestral d'escalada en roca amb pares i nens

Inscripcions a l'àrea d'atenció al soci del CEC de l'1 al 30 de setembre.
Preus per trimestre: 87 € (socs CEC) / 110 € (resta d'inscrits)

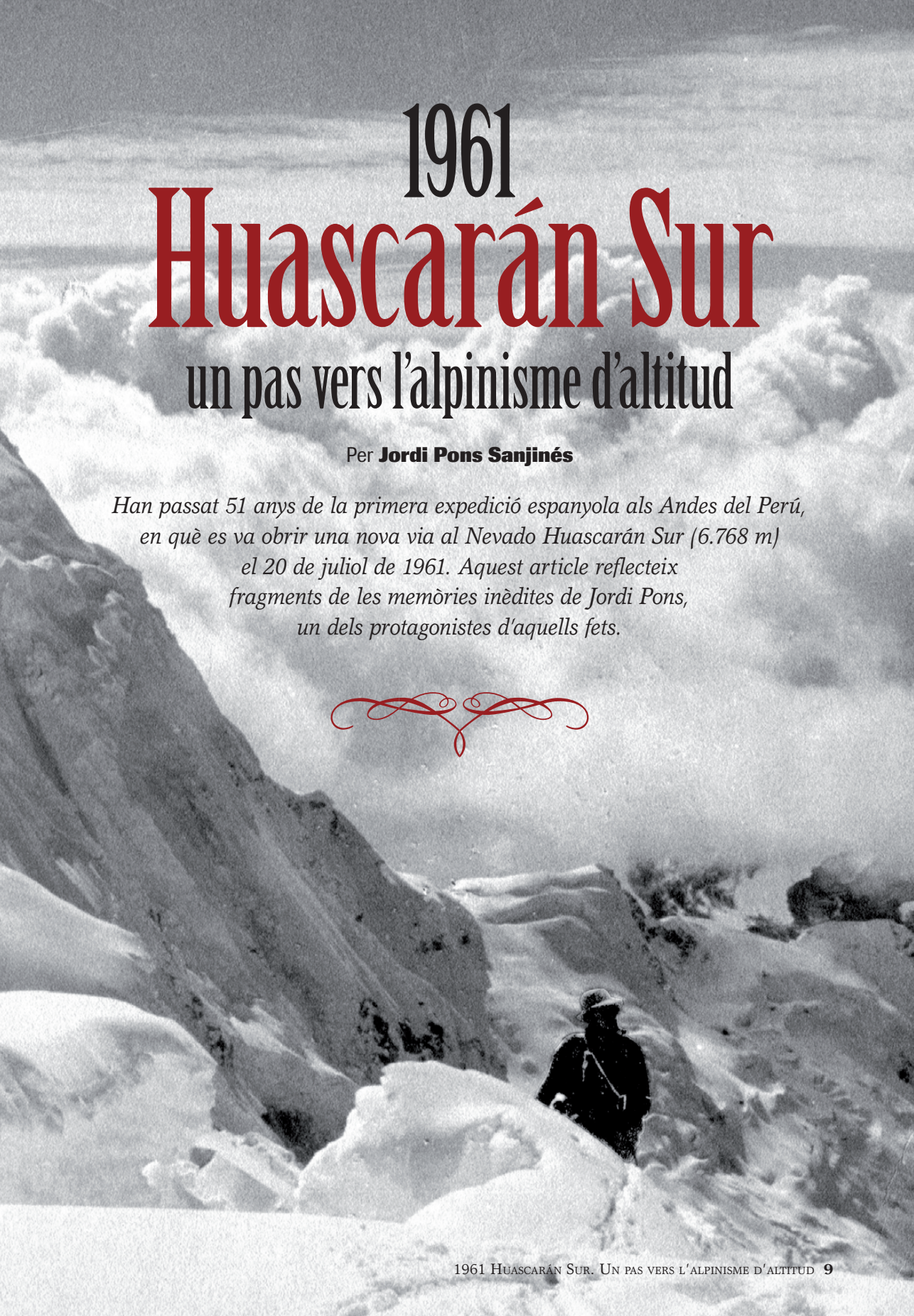
Apunta't a
www.cec.cat
o truca al
933 152 311

EXPEDICIÓ ESPANYOLA ANDES PERÚ 1961

*Escalant l'aresta nord-est del
Nevado Huascarán Sur. Al fons,
imatge del Nevado Chopicalqui.
[Serralada Blanca].*

1961 Huascarán Sur

un pas vers l'alpinisme d'altitud

Per **Jordi Pons Sanjinés**

*Han passat 51 anys de la primera expedició espanyola als Andes del Perú,
en què es va obrir una nova via al Nevado Huascarán Sur (6.768 m)
el 20 de juliol de 1961. Aquest article reflecteix
fragments de les memòries inèdites de Jordi Pons,
un dels protagonistes d'aquells fets.*

ELS ANDES DEL PERÚ

La serralada dels Andes, de 7.000 km de llargada, és la cadena de muntanyes més llarga del nostre planeta i s'estén des de l'Ístm de Panamà fins al cap d'Hornos. Tot i que és sensiblement més baixa que l'Hindu Kush, l'Himàlaia o el Karakorum, la serralada andina compta amb un nombre important de muntanyes de més de 6.000 m, sent el punt culminant el Cerro Aconcagua, de gairebé 7.000 m.

LIONEL TERRAY ENS VA ACONSELLAR L'ARESTA NORD-EST DEL NEVADO HUASCARÁN SUR DE 6.768 M ... UN OBJECTIU VERGE D'EVIDENT DIFICULTAT

És evident que una serralada d'aquestes característiques no podia passar desapercebuda pels alpinistes d'arreu del món per la possibilitat de realitzar-hi importants ascensions, sobretot a les serralades del Perú, Bolívia i Equador, que és on es concentren la majoria de volcans i «nevados» amb la presència d'espectaculars

cornises de formes capricioses com a conseqüència de l'acció combinada entre la neu, el sol i el vent. D'altra banda, és al sud d'aquesta espina dorsal, entre la pampa xilena i l'Argentina, on s'aixeca un impressionant rosari d'agulles de roca granítica llisa com el marbre. La seva contundent verticalitat imposa malgrat la discreta alçada en relació a les muntanyes andines. Un clar exponent d'aquesta realitat orogràfica són els parcs nacionals Torres del Paine i de los Glaciers, on destaquen nombroses agulles: les Torres del Paine, els Cuernos, el Cerro Torre i el Fitz Roy. Aquestes agulles i altres no menys importants solament estan reservades a escaladors experimentats.

Entre les diferents cadenes de «nevados» i «nudos» de la serralada andina destaquen la serralada Blanca i la Huayhuash, totes dues a uns 400 km de la capital peruana. La primera té una extensió de 180 km i el seu punt culminant és el Nevado Huascarán Sur de 6.768 m, màxima altura del país. La segona serralada és bastant més discreta pel que fa a extensió, però en canvi els seus nevados són realment més difícils, i el seu punt culminant és el Nevado Yerupajá de 6.634 m, l'ascensió del qual és força complicada fins i tot per la seva ruta normal.

Així doncs, un segle després de la descoberta dels Alps, els Andes esdevenen el terreny de joc ideal més assequible que el que ofereix la serralada de l'Himàlaia, a causa de la inexistència de traves administratives, de permisos, de llargues marxes d'aproximació, de períodes monsonsics, i el que és més important, en la menor altitud que tot sovint condiciona l'activitat.

PRIMERA EXPEDICIÓ ESPANYOLA ALS ANDES DEL PERÚ 1961

A finals de la dècada de 1950 en Josep Manuel Anglada, el seu cosí Francesc Guillaumon i jo decidim tirar endavant una expedició als Andes del Perú. El cap pensant del grup, en Josep Manuel Anglada, no tarda en posar-se en contacte amb Lionel Terray per tal de demanar-li informació sobre la serralada Blanca, tenint en compte que aquest alpinista francès era autor

d'importants ascensions als nevados Alpayo, Huatsan, Salcantay, Chacaraju o Tauliraju. La seva informació va ser determinant. Ens aconsellava l'aresta nord-est del nevado Huascarán Sur. Malgrat que nombroses expedicions ja havien explorat la serralada Blanca, l'aresta era encara un objectiu verge d'evident dificultat.

A mesura que passava el temps el nostre projecte va anar agafant forma tot i que no teníem gens clar com podríem finançar-nos, tenint en compte l'elevat cost dels passatges d'avió i les despeses pròpies de l'expedició, com ara l'equipament personal i de campaments, la contractació de portadors i de cavalleries, l'alimentació, el transport, etc. Èrem conscients que organitzar una expedició als Andes requeria no tan sols moltes hores de feina, sinó, també molts diners. I nosaltres no en teníem.

LA NOTÍCIA DEL NOSTRE PROJECTE ARRIBA A MADRID

Els rumors sobre el nostre projecte no tarden en arribar a la Federación Española de Montañismo, motiu pel qual el seu president Julián Delgado Úbeda ens proposa una trobada per tractar sobre la possibilitat de fer una expedició de caire estatal respectant el nostre objectiu i els nostres contactes. La reunió es duu a terme amb Félix Méndez Torres, home de confiança del president i director de l'ENAM. La proposta de la Federación Española de Montañismo és clara: realitzar una expedició amb el patrocini de la Delegación Nacional de Educación Física y Deportes, amb la participació dels millors alpinistes del Grup d'Alta Muntanya Español, escollits mitjançant una preselecció.

Tenint en compte que el nostre problema era, precisament, la part econòmica no vàrem tenir inconvenient d'acceptar la proposta de la Federación Española de Montañismo, amb el benentès que nosaltres tres hi formarien part com a autors del projecte. Dies després apareixia en els mitjans d'informació la notícia sobre el que es coneixeria com la «Primera Expedición Española a los Andes del Perú 1961».

No cal dir que en una època d'austeritat com la de finals dels anys 1950, la notícia sobre una

EXPEDICIÓ ESPANYOLA ANDES PERÚ 1961

Jordi Pons, Josep Manuel Anglada i Francesc Guillamón amb uniforme, corbata i escut brodat a la jaqueta, en representació de l'esport espanyol d'alt nivell.

propera expedició als Andes del Perú va tenir un gran ressò a la premsa en general, si més no perquè era la primera vegada que l'alpinisme espanyol feia una expedició alpinística al continent americà.

Independentment de l'equip d'alpinistes, seleccionats entre els membres actius del GAME, la responsabilitat com a cap de l'expedició recauria en Félix Méndez, mentre que en Josep Manuel Anglada en seria el director tècnic.

UNA SELECCIÓ D'ONZE HOMES

Pocs dies després de la concentració als Alps, la llista de seleccionats es va donar per tancada. Onze alpinistes del GAME en formariem part. Aquests homes eren: Pepe Díaz i José Antonio Bescós, de Saragossa; José María Régil, de Bilbao; el doctor Mariano Arrazola, de Sant Sebastià; Félix Méndez, Salvador Rivas, Antonio Ayuso i Pedro Acuña, de Madrid, i nosaltres tres, és a dir, en Josep Manuel Anglada, en Francesc Guillamón i jo, de Barcelona.

Onze homes disposats a abandonar, durant un parell de mesos, la família i la feina per tal de participar en una aventura inèdita en la història del muntanyisme espanyol. En certa manera, en Josep Manuel, en Francesc i jo representàvem l'alpinisme català, no perquè fóssim els millors, sinó perquè érem els qui havíem engegat aquest projecte i escollit un objectiu, l'aresta nord-est del Huascarán Sur proposada per l'alpinista francès Lionel Terray.

ONZE HOMES DISPOSATS A ABANDONAR, DURANT UN PARELL DE MESOS, LA FAMÍLIA I LA FEINA PER TAL DE PARTICIPAR EN UNA AVENTURA INÈDITA

EL MATERIAL

Mesos abans d'emprendre el viatge cap al Perú, vàrem rebre al Club Muntanyenc Barcelonès el material personal de l'expedició, és a dir les botes de cuir, el sac de dormir de ploma i la jaqueta Terray, el pantaló Bonneval i la roba interior.

Una bona part de la roba interior procedia d'empreses catalanes: les camises, samarretes, jerseis de llana, etc. Recordo que la fàbrica de gèneres de punt Rafel, ens va regalar uns calço-

tets llargs de pelfa coneguts com la *Pastora*. Eren els mateixos que havia utilitzat el meu avi. Contràriament, la vestimenta de ploma tota era de fabricació francesa, una garantia perquè venia avalada per Lionel Terray, fruit del seu assessorament.

El dia que vàrem repartir aquest material, el club era ple de gom a gom, la qual cosa va donar peu a tota mena d'insinuacions. Era com si haguessin arribat els Reis. Els uns tocaven les botes de cuir, els altres les jaquetes de ploma o el sac de dormir, tot dient que érem uns acaparadors pel fet de poder tenir aquell material només comparable al que havíem vist a Viladomat Esports d'Andorra, a uns preus prohibitius per a les nostres butxaques.

Un dia del mes de maig de 1961, en Josep Manuel, en Francesc i jo vàrem agafar el tren a l'estació de França per anar a cap a Madrid. Així començava la nostra aventura. Uns quants amics i les nostres famílies van venir a acomiadar-nos. I és que a l'Amèrica del Sud no s'hi anava cada dia.

Un parell de dies més tard, després de participar en alguns actes oficials i sopars de comiat ja estàvem preparats per abandonar la capital, degudament uniformats; semblàvem una orquestra filharmònica. A l'aeroport de Barajas ens esperava una multitud de simpatitzants i un quadrimotor d'hèlices Super-Constellation de la companyia Iberia en el qual hi passaríem moltes més hores de les que es tarda actualment per fer aquest mateix recorregut entre el continent europeu i l'americà.

El destí final era Lima, però en els anys seixanta el vol directe entre Madrid i la capital peruana comportava fer escales a les

EXPEDICIÓ ESPANYOLA A ANDES PERÚ 1961

Endreçant cordes del material que l'expedició transportava en les caixes de fusta.

Els onze membres de l'expedició: 1. José Antonio Bescós; 2. Josep Manuel Anglada; 3. Mariano Arrazola; 4. José María Régil; 5. Juan José Díaz; 6. Francesc Guillamón; 7. Félix Méndez; 8. Jordi Pons; 9. Salvador Rivas; 10. Antonio Pérez Ayuso; 11. Pedro Acuña.

EXPEDICIÓ ESPANYOLA ANDES PERÚ 1961

Açores, Puerto Rico, Veneçuela i Bogotá. Tot i que l'avió ja es podia considerar dels més moderns, el soroll en el seu interior era força considerable, motiu pel qual els passatgers érem obsequiats amb una bosseta amb cotó fluix per tapar-nos les orelles i una màscara per als ulls per fer més suportables les hores nocturnes.

Quan vàrem aterrar a l'aeroport de Lima, vaig tenir la sensació que havia fet la volta al món. Era la primera vegada que trepitjava una ciutat de l'Amèrica llatina i no tenia una idea massa clara de com eren i què hi trobaria. Potser per aquest motiu em va xocar veure l'anarquia amb la qual circulaven els *colectivos* i autobusos a la recerca de passatgers. Independentment d'aquesta peculiaritat, em va semblar que Lima era una ciutat que no tenia res d'especial, i si no fos per les esglésies barroques i els balcons de fusta tallada, es podria dir que dels anys de la colonitza-

ció espanyola no en quedava gran cosa.

La primera visita obligada va ser a l'ambaixada espanyola, on vàrem ser rebuts com si es tractés d'una missió diplomàtica. Durant uns dies, l'ambaixada es va convertir una mica en casa nostra, si més no perquè les caixes de material havien estat dipositades en alguna de les

DE LES TRES TONES DE MATERIAL QUE VAN SORTIR EN VAIXELL DEL PORT DE BARCELONA A LIMA UNA BONA PART EREN QUEVIURES

seves dependències. Des d'aquí, doncs, seleccionàrem tot el material i queviures per a l'estada en fase d'aclimatació i exploració al Nudo de Ayacachi. No cal dir que tot aquest tragi el vam haver compaginar amb alguna recepció oficial, tant a la cancelleria com a la residència de l'ambaixador, el Sr. Merry del Val. Aquests actes protocol·laris van ser poc menys que obligats

en el decurs de les primeres expedicions, motiu pel qual sempre ens tocava viatjar amb uniforme, corbata i escut brodat a la butxaca de la jaqueta, ja que en certa manera representàvem l'esport espanyol al més alt nivell. Sortosament, amb el pas dels anys tota aquesta moguda va anar passant a la història, ja que per raons de comoditat acabaríem viatjant amb roba més informal, amb la qual, en aquells anys, a ningú de nosaltres se'ns hauria ocorregut de presentar-nos a cap ambaixada.

EL NUDO DE AYACACHI

D'acord amb el programa establert, l'activitat al Perú es dividiria en dues fases. La primera al Nudo de Ayacachi, una cadena de muntanyes pràcticament inexplorades situada al sud de Cusco, i la segona fase a la serralada Blanca, a la qual dedicariem tots els esforços per aconseguir l'objectiu principal de l'expedició: el Nevado Huascarán Sur per l'aresta nord-est.

L'aresta nord-est del Nevado Huascarán Sur, i al fons el Chopicalqui.

De les tres tones de material que van sortir en vaixell del port de Barcelona a Lima una bona part eren queviures, i és que amb la poca experiència que teníem en aquest tipus d'aventures, dúiem de tot i molt. Malauradament, alguns aliments, fins i tot els envasats, van acabar agafant gust de creosota, producte amb el qual l'exèrcit de terra havia pintat l'interior de les caixes per tal de protegir-les de la humitat.

Tot i no ser tan important com la serralada Blanca, el Nudo de Ayacachi va cobrir les nostres expectatives, no solament perquè vàrem aconseguir una bona aclimatació sinó perquè vàrem assolir 36 cims verges entre els 5.000 i els 5.600 m d'altitud, alguns dels quals varen quedar batejats amb els noms de *Montserrat* o *Barcelona*. No cal dir que aquests dos nevados els vàrem escalar la cordada catalana. El Nevado Coilloriti, el més alt d'aquesta cadena de muntanyes, va ser assolit per la cordada castellana. Aquest cim, però, ja havia estat vençut per una expedició italiana guiada per Piero Giglione l'any 1953. Amb tot, aquella va ser una ascensió important.

El campament 2 del Nevado Huascarán Sur. Al fons els Nevados Huandoy.

Curiosament, mentre la premsa peruana ens tractava d'herois de la Madre Patria, els nens d'una escola rural, durant el trajecte de tornada a Lima, ens van increpar en comprovar la nostra nacionalitat, ja que a les caixes de fusta es podia llegir amb lletres ben destacades: Expedición Española a los Andes del Perú 1961. Els uns reclamaven el cap d'Atahualpa, els altres els objectes d'or tot afegint que si els conqueridors espanyols no s'haguessin emportat tot l'or del Perú, ara ells serien tan rics com nosaltres... Asseguts damunt les caixes de fusta, pintades amb els colors de la bandera espanyola, els vàrem fer entendre que si volien recuperar els tresors els havien de reclamar als descendents de Francisco Pizarro, però no a nosaltres, que no hi teníem res a veure.

EL NEVADO HUASCARÁN SUR

El segon objectiu era el nevado Huascarán Sur, que amb els seus 6.768 m esdevé la màxima altitud dels Andes del Perú i la quarta del con-

tinent americà. El Huascarán té dos cims, el nord i el sud, i si bé el nord va ser assolit per primera vegada el 1908 per la nord-americana Annie Peck amb dos guies suïssos, el sud, que és el més alt, no va ser escalat fins l'any 1932 pels austríacs Borchers, Schneider i Kinzl, que realitzarien importants ascensions i investigacions a la serralada Blanca en els anys 1930. Des de llavors aquest nevado s'ha pujat repetidament any rere any seguint la via normal,

VÀREM ASSOLIR 36 CIMS VERGES ENTRE ELS 5.000 I ELS 5.600 M D'ALTITUD, ALGUNS BATEJATS AMB ELS NOMS DE MONTSERRAT O BARCELONA

que passa per la Garganta, nom amb el qual es coneix el coll que separa el cim nord del sud.

El dia 8 de juliol abandonem Lima per arribar, després de tota una nit de viatge, a la ciutat de Huaraz, capital del Callejón de Huaylas. A partir d'aquesta localitat, seguint la vall del riu Santa, arribem a Yungay, un poblet rodejat de camps de cultiu i de cases humils entorn a la Plaza de Armas. És a partir d'aquesta plaça que s'enfila una pista de terra en direcció a la Quebrada de Llanganuco i al llac que porta aquest mateix nom.

EXPEDICIÓ ESPANYOLA ANDES PERÚ 1961

*La cordada catalana
escalant per primer cop
l'aresta nord-est del
Huascarán Sur. A la
pàgina següent, Jordi Pons
dalt del cim, a 6.768 m.*

Si el nostre objectiu hagués estat la ruta normal del Huascarán ens hauríem desviat molt abans d'arribar a Yungay, però com que no és el cas varem prosseguir el viatge fins a aquest poble. A un extrem s'aixeca un petit turó dominat per una estàtua de Crist amb els braços en creu, la qual, suposadament, protegeix els habitants d'aquesta modesta localitat indígena.

Un any després de la nostra expedició i del pas per Yungay va succeir un desastre natural que va causar la mort de milers de persones en aquella zona. Una imponent esllavissada procedent del Huascarán, com a conseqüència d'un terratrèmol, es va precipitar sobre Llanganuco i va provocar la destrucció de tot el que va trobar pel camí, inclòs el poble de Yungay.

COMENÇA L'EXPLORACIÓ

La marxa d'aproximació des de Llanganuco fins al camp base esdevé relativament còmoda tant per a nosaltres com per a les cavalleries que transporten tot el material i queviures. Ja a la vall que condueix al Nevado Chopicalqui instal·lem les tendes a 5.350 m d'altitud amb tota la parafernàlia d'una expedició de tipus pesant com la nostra, un campament des del qual podrem accedir al coll dels Neozelandesos que separa els cims del Nevado Chopicalqui i del Huascarán Sur.

Uns dies més tard, instal·lats ja en el camp d'alçada en el coll dels Neozelandesos, l'Antonio Bescós, en José María Régil i jo mateix realitzem el primer reconeixement de l'aresta del Huascarán instal·lant els primers metres de corda de passamà després de comprovar que l'ascensió és més seriosa del que ens havíem imaginat, no solament pels primers metres de roca, sinó per les espectaculars cornises que pegen uns centenars de metres per damunt dels nostres caps.

Tenint en compte que ens trobem davant d'una ascensió arriscada i compromesa decidim de fer tres cordades actuant cadascuna amb total independència. Solament així aconseguirem de reduir el risc i assegurar l'èxit que tots volem. Després d'una sèrie de raonaments acordem que la cordada madrilenya formada per Salvador Rivas, Antonio Ayuso, Pedro

Acuña i el portador peruà Fortunato Mautino sigui la capdavantera, mentre que els catalans els seguirem un dia més tard. Una tercera cordada queda sense concretar a l'espera dels esdeveniments.

El dia 16 de juliol, els amics castellans deixen enrere el tram més vertical on predomina la roca. En acabar el dia havien aconseguit superar els 5.925 m d'altitud. Un dia més tard, la cordada catalana ens posem en marxa. Situats en plena cresta, no tardem en comprovar l'autèntica dimensió d'aquest recorregut plagat de cornises, abocades sobre l'abisme de manera impressionant.

És cert que els companys madrilenys anaven al davant, però a simple vista se'ns feia difícil imaginar com aconseguirien progressar a través d'aquelles masses de neu penjades sobre el buit, amb

EXPEDICIÓ ESPANYOLA ANDES PERÚ 1961

l'amic Paco desisteix d'acompanyar-nos, conscient que ens espera un llarg descens per la via normal. La ressenya oficial publicada per la premsa espanyola deia:

En la mañana del día 20 de Julio, José Manuel Anglada y Jordi Pons alcanzan la cumbre del nevado Huascarán Sur de 6.768 metros, plantando por primera vez la bandera española junto con la peruana sobre la cúspide de este gigante andino, descenden nuevamente hasta el campamento y con su compañero Guillamón inician el descenso por la ruta normal, hacia el valle de Yungay.

ACCIDENT MORTAL DE PEDRO ACUÑA

Poc podíem imaginar l'Anglada, en Guillamón i jo que poques hores després d'iniciar el descens en direcció a la Garganta hauríem d'afrontar una tragèdia que capgiraria l'èxit de l'expedició. A les 5 de la tarda del dia 20 de juliol, i a una altitud de 6.100 m, una esquerdada coberta per neu nova cedia sota el pes del company Pedro Acuña, cosa que li va provocar la mort hores més tard. No havia estat cap imprudència, tot i que els quatre homes baixaven encordats. Malauradament, Acuña va impactar en el fons de l'esquerda sense que cap dels companys hagués notat cap estrebada de la corda que l'unia amb un dels companys.

En pocs minuts Salvador Rivas i Antonio Ayuso es reunien al costat del seu company en un desesperat intent per auxiliar-lo. El xoc contra el gel del fons de l'esquerda era mortal de necessitat, per la qual cosa tots els esforços per ajudar el company i pujar-lo a la superfície van resultar inútils. Davant de la gravetat de la situació, Salvador Rivas i el portador peruà Fortunato Mautino abandonen l'esquerda per anar a cercar l'ajut dels companys situats al vessant oposat de la muntanya. Dins de l'esquerda Antonio Ayuso romandrà al costat del seu company mentre li quedi un alè de vida.

Ignorants del greu accident ocorregut unes hores abans seguim baixant amb la satisfacció de saber que havíem aconseguit la fita més important d'aquella aventura. De sobte ens adonem que uns metres més avall d'on ens trobem, i relativament a prop del coll que separa els dos Huascarans, hi ha una persona estirada da-

munt la neu. Estranyats ens preguntem què hi fa una persona sola en aquest indret... Malauradament, no tardarem en sortir de dubtes perquè el color vermell del jersei deixa ben clar que es tracta d'un dels companys d'expedició. A partir d'aquest moment ens envaeix l'angoixa davant la possibilitat que hagi passat alguna cosa greu. I així ha estat. Antonio Ayuso, físicament desencaixat i amb ulls plorosos ens fa saber que l'amic Pedro Acuña ha mort.

—Está en el fondo de la grieta—. I afegeix: Para mi ya no tenía ningún sentido permanecer a su lado dentro de la grieta.

En el del seu deliri, el nostre amic, va demanar tornar a dormir al seu llit de la pensió a la Plaza de Armas de Yungay. Quan els companys de l'expedició, reunits al peu de la glacera, ens van veure baixar a tots quatre, varen comprendre que Pedro Acuña havia mort, altrament Antonio Ayuso no hauria abandonat el seu company.

El rescat va ser realitzat per José María Régil i José Antonio Bescós acompanyats del mateix cap de l'expedició, Félix Méndez, i de quatre portadors peruans. D'altra banda, el doctor Mariano Arrazola i Pepe Díaz es preocuparien de recuperar el material del campament d'alçada del coll dels Neozelandesos, ja que després del que havia succeït, cap més cordada intentaria repetir l'ascensió de l'aresta nord-est.

És cert que havíem aconseguit el nostre objectiu, és cert també que s'havia portat a cap una de les ascensions més importants i més difícils de la serralada Blanca, però no era menys cert que el preu que havíem pagat per aconseguir-ho havia estat massa alt.

La notícia del tràgic accident no va tardar a arribar a Espanya, per la qual cosa la majoria de diaris, sobretot els de la capital, es varen fer ressò de la tragèdia, perquè el company Acuña formava part d'una família vinculada professionalment amb les activitats de muntanya i esquí.

A l'aeroport de Barajas, ple de gom a gom, el delegat nacional d'Educación Física y Deportes, José Antonio Elola-Olaso, va dipositar sobre el taüt cobert amb la bandera espanyola la medalla d'or al Mèrit Esportiu, a títol pòstum.

Pòquer de vies al RIPOLLÈS

4 vies x 4 parets

Per **Marc Umbert Llorens**

El Ripollès és una comarca del Pirineu oriental molt coneguda pels seus cims, afables a l'estiu; el torb a l'hivern; les grans valls d'Ulldeter i de Núria... Però tot i tenir grans escoles d'escalada esportiva, com el Mogrony, és una comarca injustament desconeguda quant a vies llargues.

*Ferran a la
sortida de la via
de l'Alicorn.*

ORIOL MESTRE

Certament, molt poca gent coneix les parets d'escalada i les vies llargues. Per aquesta raó us volem proposar un pòquer de vies llargues, de tall ben diferent, distribuïdes en quatre sectors, però amb un denominador comú: grau assequible i ben assegurades.

És ben cert que en tota proposta d'escalada sempre hi ha vies que es queden a fora, però aquelles que han quedat representen un bon tast per acostar-nos per primera vegada a aquests sectors. Òbviament, encara resten moltes altres vies per explicar, semiequipades, desequipades, amb més grau o bé d'altres sectors... Però creiem que amb aquest pòquer de vies, una primera visita és obligada.

UNA MICA D'HISTÒRIA DE L'ESCALADA AL RIPOLLÈS

Fou en les dues dècades de 1950 i 1960 quan es varen obrir algunes vies a les roques de Totlomón, la dent d'En Rossell (cims del municipi de Queralbs) o al Gra de Fajol Gran (Ulldeter). Aquesta va ser la primera generació de vies

llargues. Actualment, cal tenir en compte que les roques de Totlomón són una zona amb restriccions d'escalada, ja que són dins d'una zona protegida per a la nidificació d'ocells.

Entre 1978 i 1980 hi va haver una segona fornada d'obertures de vies, moltes d'aquestes avui convertides en clàssiques. La tercera i última generació s'esdevingué a finals de la dècada de 1990 i començament de l'any 2000. Aquesta generació es va encarregar de donar a llum les últimes creacions, amb vies més tècniques i buscant parets fins aleshores verges.

Gràcies a tot plegat, actualment el Ripollès ens ofereix la possibilitat de poder escalar en plaques de calcària o en fissures de gneis. I sobretot: escalar en solitud, quelcom difícil de trobar avui dia.

QUATRE VIES, QUATRE SECTORS

Si haguéssim de ressenyar totes les vies que podem fer al Ripollès necessitaríem una guia completa. Per això, volem presentar en aquest treball un pòquer de vies per als lectors de *Muntanya*, que no us deixarà indiferents.

VIA EL SOMNI D'EN ROSSELL Paret de la Dent de Rossell

Oberta per: Pau Escalé i Xavier Dorca el 2006
Llargada: 500 m (350 m si sortim des de la feixa)
Dificultat: 6b/Ae (V obligat)
Material: 16 cintes més reunió
Equipament: parabolts
Descens: en ràpel (es pot rapelar amb 2 cordes de 60 m) o caminant.

La millor manera d'arribar a la zona és pujar amb cotxe per la pista de Fontalba que surt de Queralbs. Un parell de revolts abans de Fontalba, deixarem el cotxe. Des del revolt baixem pel petit talús fins a un bosc que es va cremar fa anys. Sempre en direcció est, anem creuant blocs fins a arribar a un petit collet d'herba, on girarem cap al sud tot resseguint una mena d'esperó que ens farà pujar i baixar i travessar entre falgueres fins al coll entre la dent de Rossell i el contrafort. D'allà baixem directament per pendents d'herba força incòmodes. Un cop a peu de paret anem resseguint direcció NE fins on el camí queda tancat. Si no volem fer la part inferior (una mica discontinua) començarem allà mateix (observarem uns parabolts que ressegueixen un esperonet).

Si volem fer la via en la seva totalitat podem rapelar quatre llargs o baixar pel pendent d'her-

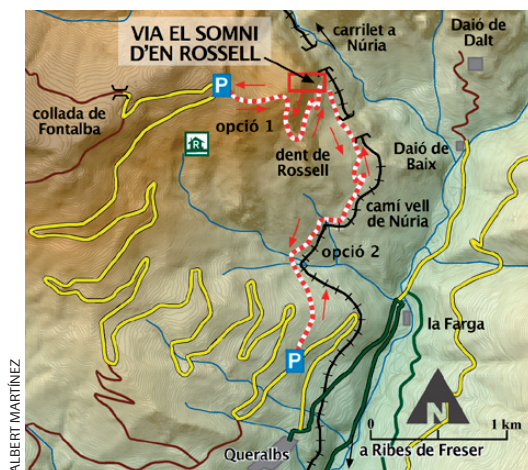

ba fins a arribar a la tartera que hi ha sobre la via del cremallera (entre 30 i 60 minuts).

L'altra opció és sortir des de Queralbs i agafar el camí vell de Núria i desviar-nos quan veiem a l'esquerra la tartera del contrafort. Pugem drets i anem resseguint el peu de paret fins que trobem els parabolts de la via (60 min.).

La via comença amb un 6b una mica de bloc, no gaire exigent, ja que el podem fer en A0 si no ens surt. Els primers cinc llargs són força discontinus i van enllaçant plaques, passant entre unes malles de protecció del cremallera. Aleshores arribarem a la feixa superior i aquí comença a ser més continu. Però després del primer llarg farem una travessa de I grau. A partir d'aquí ens trobem alguns llargs molt macos, però atenció amb el 6a, per fer-lo en lliure haurem de sortir de la reunió cap a la dreta, deixant les assegurances a la nostra esquerra i passant per un petit diedre una mica sorrenc. El penúltim llarg (V⁺) és una delícia de placa vertical amb molt bones preses. Després d'aquest llarg, podem sortir caminant per la dreta o anar a buscar l'últim llarg de 6b que és com una via d'esportiva, si volem completar els 500 m de recorregut.

Per al descens, si tenim el cotxe a la pista de Fontalba, només haurem de desfer des del collet herbós i en uns 20 minuts hi serem. Si hem sortit de Queralbs, haurem de baixar fins al coll del contrafort, desfer la tartera i baixar pel camí vell fins al cotxe.

ALBERT MARTÍNEZ

VIA LA VALL D'EN BAS

Paret del Gneis

(Gra de Fajol Petit)

Oberta per: P. Gelis, Ll. Vilanova i I. Ferrès el 2004

Llargada: 165 m

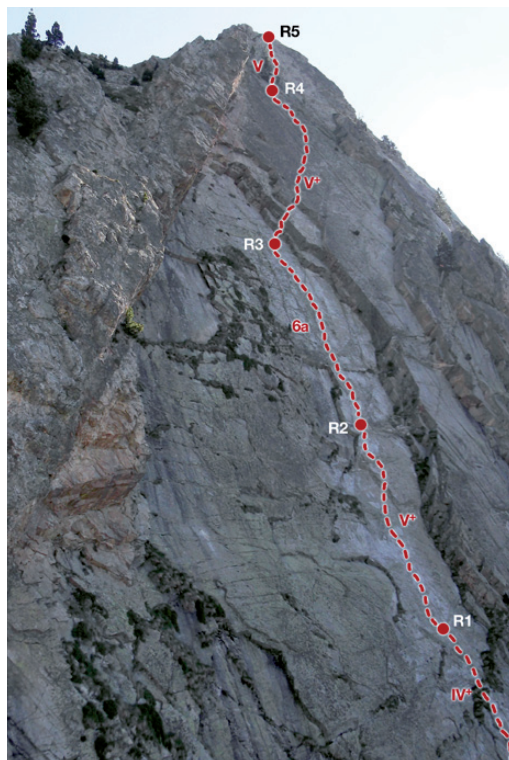
Dificultat: 6b (6a obligat)

Material: 11 cintes més reunió (opcionals uns friends)

Equipament: parabolts

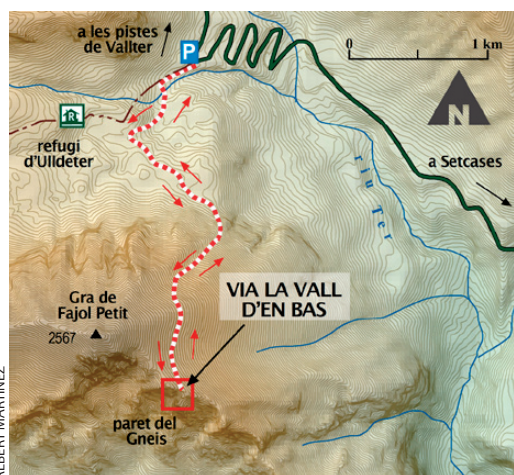
Descens: en ràpel (es pot rapelar amb 2 cordes de 60 m) o caminant.

Per anar fins a la paret del Gneis, pujarem amb cotxe fins a l'aparcament del refugi d'Ulldeter. Des de allà prenem el camí que puja al refugi (senyals). Poc després d'agafar el camí (200 m), just abans que comenci la pujada, girarem a l'esquerra per creuar el riu i després d'una breu pujada de 10 m agafarem la pista d'esquí cap a dalt. Al final de la primera pujada de la pista, i just on fa una corba a la dreta, abandonem la pista per entrar en una tartera en direcció a la paret del Gra de Fajol, amb tendència sempre a la part esquerra. Un cop a peu de paret, trobarem un corriol entre blocs (fites) que ens menaran en forta pujada cap al lloc que puja al cim. Un cop al lloc, ja veurem a la nostra esquerra un collet amb unes grans pedres blanques, cap on ens dirigirem. Un cop al coll, veiem a la nostra esquerra un petit cim: la paret del Gneis. Des de allà, si ens acostem al precipici, veurem la paret que

hem d'escalar. Allà veurem un parabolts que ens indica la línia de ràpels (1 h). És recomanable deixar la motxilla aquí i baixar per una canal que ve des del coll, just a la dreta de la paret. Anirem trobant fites i pintades vermelles, que ens conduiran fins a un segon collet a l'esquerra (segons baixem). Des d'aquí tindrem una magnífica vista de la paret. Ja només ens quedarà baixar un fort pendent d'herba fins a situar-nos sota un parabolts visible des de terra (15 min des del coll).

Es tracta d'una via d'adherència amb regletes i fissures. Els dos primers llargs són senzills, sobre el V grau, amb un pas de V⁺ abans d'entrar a la segona reunió (recomanable anar rodat en aquest tipus d'escalada, ja que les assegurances allunyen i no es pot autoprotegir). El tercer llarg té el pas de 6a ben protegit a pocs metres de sortir de la reunió (3 parabolts). El quart llarg és molt bonic, tenint en compte que després de fer una placa d'adherència una mica tombada arribem a una zona on haurem de superar un sostre (pas de 6a) que podem protegir

bé amb un friend mitjà. Després del sostre ens sorprèn una placa més vertical que l'anterior, amb les assegurances molt separades. Aquest llarg deixa de banda la tècnica d'adherència, i ens endinsa en la placa vertical de bones preses. En aquesta tirada podem protegir-nos al gust, ja que hi ha moltes possibilitats. L'últim llarg és una mica més curt i fàcil, sense complicacions. Sens dubte una molt bona via, i per

descomptat la millor roca de la vall.

Cal tenir en compte que l'època d'escalada de la paret del Gneis és de juliol a desembre. De gener a juny no es pot escalar per la nidificació d'ocells de diverses espècies, entre aquestes d'una àliga daurada.

Joan al pas de V⁺ del segon llarg de la Vall d'en Bas.

MARC LIMBERT

VIA L'ALICORN

La Cubil

(Coll Roig, Mogrony)

Oberta per: J.F. Brusi, M. Sabariego i S. Sanz el 1986

Llargada: 120 m

Dificultat: 6a (V⁺ obligat)

Material: 12 cintes més reunió (algun friend opcional per anar més tranquil al segon llarg)

Equipament: parabolts

Descens: en ràpel (es pot rapelar amb 2 cordes de 60 m) o caminant

L'accés amb cotxe és el mateix que per anar de la població de Gombrèn al santuari de Mogrony; però uns 200 m abans d'arribar al santuari, surt a mà esquerra una pista que ens portarà fins a coll Roig, passant per davant del

refugi lliure (una mica en mal estat).

Un cop a coll Roig veurem clarament a la nostra esquerra tot el pany de paret. Aquesta paret tenia tan sols tres o quatre vies, però actualment està en fase de renaixement, gràcies a Santi Sanz (escalador i equipador local), que té quatre vies més a punt de sortir a la llum. Només pendents d'acabar d'equipar i netejar una mica.

Des del prat prenem un corriol que ens durà arran de paret en direcció nord fins al peu de via, on veurem un químic a 2 m de terra en una petita placa d'uns 8 m coronada per un bosc de boixos (15 minuts). Des de aquí no sembla molt atractiu; però després d'escalar aquest primer llarg totalment de tràmit (III) arribarem al bosc que seguirem uns 10 m més fins a la base de la següent placa.

ORIOL MESTRE

Aquesta primera reunió està situada a peu pla, just a sota d'un petit muret vertical d'uns 3 m. I no veiem res més. Però després de superar aquests 3 m (un pas de V^+), apareixerà davant nostre una enorme placa tombada plena de canaletes que ens robarà el cor. Aquí la escalada es torna tècnica, amb preses de mans minúscules, però suficients si utilitzem correctament els peus en adherència i oposició, els nostres turmells ho patiran.

Les assegurances són les justes. Semblen molt llunyanes, però un cop comencem la feina veurem que són suficients. Aquest és un llarg d'uns 45 m i V^+ (possible 6a).

Marc arribant a la tercera reunió de la via de l'Alicorn.

ALBERT MARTÍNEZ

El tercer llarg continua amb la mateixa tònica que el segon: escalada mantinguda sobre canaletes. Aquest llarg és més senzill que l'anterior, però haurem d'anar amb compte entrant a la reunió, ja que allà els químics allunyen un pèl, després de fer una part molt senzilla on és prohibit caure, arribarem a un petit desplom mig diedre fissurat, amb un pas atlètic i una mica de bloc per enfilar-nos a una terrassa on hi ha la reunió (V^+ -6a).

Només ens queda una petita grimpada de III grau per arribar al cim d'una petita torre. I desgrimpar-la.

Per baixar tenim un parell d'opcions: rapejar per la via (si hem deixat les motxilles a peu de via) o agafar un corriol que ens menarà cap al coll sense haver de fer cap ràpel.

VISITA OBLIGADA

Mogrony

ESCOLA D'ESCALADA ESPORTIVA

Actualment, el massís de Mogrony és molt freqüentat pels escaladors, ja que és una de les millors zones d'escalada esportiva del Pirineu oriental, i un dels destins ideals per als escaladors que vulguin gaudir de més de 300 vies de bona roca calcària.

MARE DE DÉU DE MOGRONY

El santuari de Santa Maria de Mogrony (Gombrèn) és un dels principals centres de devoció mariana del Ripollès i de les comarques veïnes. Ubicat damunt d'uns cingles impressionants, al contrafort del puig de Coma Ermada, l'edifici es va bastir cap al 1400, aprofitant la roca, amb la famosa escala (de 145 esglaons excavats a la roca) lligada a la llegenda del comte Arnau que ateny el pla de Sant Pere i l'església de Sant Pere de Mogrony. Segons la tradició, el comte Arnau va ser condemnat per no pagar la soldada als serfs que van construir aquesta escala. El santuari va ser reconstruït entre 1650 i 1652; conté una verge romànica bruna, que es va haver de refer després d'un incendi que es produí a la capella el 1892. A sota mateix del santuari hi ha la font de la Mare de Déu de la Llet, amb una petita capella del segle XVII) on hi ha grava-

FERRAN ALEXANDRI

da la llegenda de la troballa de la imatge que hi havia al santuari en època de Carlemany, imatge que fou convertida per devoció popular en la patrona de les lactants. Avui dia, el santuari disposa d'una renovada hostatgeria i restaurant.

SANT PERE DE MOGRONY

Situat al vessant meridional de la serra de Mogrony, a 1.408 m d'altitud, en un indret encimbellat. Es tracta d'un edifici romànic del segle XI d'una sola nau, amb tres absis trilobulats i un atri. S'hi accedeix des del santuari de Santa Maria. L'església ja existia dins del terme del castell de Mogrony, documentat de l'any 875; ha estat restaurada pels bisbes Morgades (1880) i Torras i Bages (1915).

TONI JINGLES

A dalt: La llegenda escala de 145 esglaons excavats a la roca del santuari de Mogrony, vinculada a la llegenda del mal comte Arnau.

Dos dels tres absis de Sant Pere de Mogrony

lleida

m'agrada

compartir

↑
GEGANTS
de PEDRA

FES CHECK-IN
a espais naturals

www.lleidatur.cat

Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici

En BTT per la vall de Tena

Text i fotografia de
David Guiu Oliver i Olga Rovira Pijuan

*Tres rutes molt atractives,
amb un gran ambient d'alta muntanya,
de nivells diferents, que permeten
conèixer tota riquesa d'aquesta vall
dels Pirineus axials.*

*Itinerari 3: al Rincón
del Verde, amb la base
nord del Tendeñera.*

Amb el nom de *Bal de Tena* (Valle de Tena, en castellà) es coneix la zona nord del riu Galligo (Gállego), des de la frontera amb Occitània (N) al Portalet, fins al sud, aproximadament, a l'estretament que formen les serres de Partacua (O) i de Tendeñera (E). Aquesta vall pirinenca, situada al nord de la comarca de l'Alto Gállego es troba encerclada de muntanyes que al nord-est superen els 3.000 m i al sud de serres que exhibeixen espectaculars parets verticals. Hi predomina l'ambient d'alta muntanya, sobretot a l'hivern, quan la neu i el gel són els principals protagonistes i un dels atractius del turisme hivernal vinculat a l'esquí alpí (amb gairebé 200 km de pistes), l'esquí de muntanya (amb cims tan emblemàtics com el Garmo Negro) i l'escalada en gel. Durant la resta de l'any, l'assortit d'activitats que ens ofereix

aquesta acollidora vall i les seves altives muntanyes és ben divers, entre les quals podem destacar el senderisme i l'espeleologia, gràcies a la seva singular geomorfologia.

La vall de Tena té un aspecte sever per a la pràctica de la BTT; si més no, això és el que es pot pensar a primera vista observant les parets de la serra de Tendeñera o de la de Telera. Però si es grata una mica poden sortir rutes molt i molt atractives, amb un gran ambient d'alta muntanya.

Tot seguit us presentem una proposta de tres rutes, de diferents nivells i sensibilitats ciclistes, que us permetran conèixer tota aquesta riquesa.

Itinerari 1: remunant amb la cara nord de la serra de la Partacua.

ITINERARI 1: TRAMACASTILLA DE TENA – IVÓ DE LES PAULES –PIEDRAFITA DE JACA – TRAMACASTILLA DE TENA

Itinerari apte per a tot ciclista amb nombrosos al·licients paisatgístics i faunístics: les parets de la cara nord de la serra de Telera (amb els seus espectaculars corredors), els tres mils de la zona (Infierno, Argualas...), els diferents ivons per on passarem, les marmotes. Tot plegat sempre amb un rodar còmode i relaxat.

BTT VALL DE TENA ITINERARI 1

Distància: 26 km.

Desnivell: 600 m.

Durada: 2-3 h.

Dificultat: baixa.

Època: totes, excepte l'hivern.

Accés: Arribem a Tramacastilla (Tramacastiella de Tena, en aragonès) des de l'A-136, passat Biescas, just al costat de l'embassament de Bubal. Un cop a l'entrada de Tramacastilla creuem el poble pel bell mig seguint les indicacions de Sandiniés, sempre en pujada, fins a situar-nos davant del frontó i un parc infantil, al mig d'una urbanització força nova, on podrem estacionar el cotxe sense problemes.

Des del frontó (1.250 m, poc després deixem a l'esquerra una pista poliesportiva) sortim per asfalt en pujada direcció Sandiniés (no hi hem d'entrar) fins a arribar a una rotonda (PK 0,6) on tombarem a l'esquerra per prendre una pista amb l'accés restringit als vehicles motoritzats i que, inicialment, s'orienta al sud, però que es va decantant cap a l'oest. Sempre remuntem per la pista principal deixant a l'esquerra les parets de la cara nord de la serra de Telera. Durant l'ascens anirem superant diverses barreres que tanquen el pas als vehicles i eviten que s'escapi el bestiar. En aquest primer tram de ruta és on tindrem les millors vistes de la Peña Telera, de la canal d'accés al coll (canal de la Forca) i del conegut pas Horitzontal; hi ha parts amb gairebé 1.000 m de desnivell de paret quasi vertical. En aquesta zona trobem nombroses canals on es practica l'esquí extrem.

Quan som a l'ivó de les Paules (o de Tramacastilla) (PK 7,9, 1.675 m) tombem fort a l'esquerra per una pista que està lleugerament pitjor que la que planeja recta. A partir del km 11 (1.780 m) comencem a canviar l'orientació i iniciem el descens, just a la base de l'entrada de la Canal Ancha, que mena a la Peña Retona, tothora deixant les parets de la serra a la nostra dre-

ALBERT MARTÍNEZ (BASE GOOGLE MAPS)

Itinerari 1: al costat de l'ivó de Tramacastilla.

ta. Ara les panoràmiques s'obren fins als tres mils de la zona: Infiernos, Garmo Negro, etc.

El descens és plàcid fins al parc faunístic on retrobem l'asfalt, i probablement nombrosos vehicles, fins a Piedrafita de Jaca (Petrafit de Tena, en aragonès) (PK 22,4, 1.250 m). Superem el poble i comencem a baixar per la carretera que descendeix a l'A-136. Quan portem una mica més d'un km, en una corba forta a la dreta (compte amb la visibilitat), deixem l'asfalt per prendre una pista a l'esquerra que planeja. Més endavant creuarem el riu Lana Mayor on a l'estiu segurament trobarem gent practicant barranquisme. Ja només queda una petita remuntada una mica més endavant, però gairebé tot el camí és de baixada fins a Tramacastilla. Sortirem a la plaça Major des d'on tombarem a l'esquerra per, en breu pujada, recuperar el cotxe.

ITINERARI 2: ESCARRILLA – SANDINIÉS – COLLADO DE PACINO – SALLENT DE GÁLLEGO – LANUZA – ESCARRILLA

Recorregut relativament curt, però ple d'encants. Som davant d'una clàssica de la zona, probablement, la més espectacular, especialment si la fem a la tardor, moment en el qual els boscos s'omplen de multituds de matisos cromàtics.

Des del costat del càmping Escarra prenem la carretera direcció nord, cap a França, i als 400 m pugem a l'esquerra cap a Sandiniés on arribem al PK 2,6 i el superem deixant-lo a la nostra dreta. Acabat el breu descens arribem a una rotonda (PK 3) i prenem la pista que surt a la dreta, restringida als vehicles motoritzats. Al PK 3,8 continuem l'ascens recte i al 5,2 seguim pujant per la pista principal fent el revolt a l'esquerra. A l'ivó de les Paules o de Tramacastilla (PK 10,4) la pista es bifurca i anem a la dreta. Aviat perdrem 50 m de desnivell. Creuat un

pont (PK 11,5 / 1.635 m) anem a la dreta per pista més dolenta i tot seguit recuperem l'ascens. Superada la presa (PK 14,9 / 1.615 m) enllacem amb el corriol que puja al Collado de Pacino. El primer tram és poc pedalable, però passats els primers metres de desnivell es torna més amable per fer damunt de la bici, això sí, cal dir que puja durant 1,5 km al 13% (sort que el corriol és net). Al PK 15,8 (1.670 m) anem a l'esquerra en direcció al Collado de Pacino on

Itinerari 2: ambient de tardor baixant pel PR HU-91.

Distància: 30,1 km.

Desnivell: 900 m.

Durada: 3-4 h.

Dificultat: baixa

(mitjana-alta pels corriols a l'entorn del Collado de Pacino, 4 km).

Època: totes, excepte l'hivern.

Accés: des de Biescas cal prendre l'A-136 cap al nord fins a arribar a Escarrilla (Escarriella). Aparcarem el cotxe just passat el càmping, a peu de carretera.

BTT VALL DE TENA ITINERARI 2

ALBERT MARTÍNEZ (BASE GOOGLE MAPS)

arribem al PK 17 (1.826 m). Des del coll tenim unes generoses panoràmiques de la vall i, tot seguit, iniciem el descens per un corriol fantàstic que a la tardor es posa el seu millor vestit de gala. Al PK 19,3 (1.460 m) enllacem amb una pista que prenem a la dreta, tot i que als pocs metres seguim pel PR HU-91 que va a la dreta. Més endavant ens retrobem amb la mateixa

SOM DAVANT D'UNA CLÀSSICA DE LA ZONA, PROBABLEMENT, LA MÉS ESPECTACULAR, ESPECIALMENT SI LA FEM A LA TARDOR

pista que ens baixa fins a la carretera. Arribats a l'A-136 (PK 20,1) la creuem amb compte i seguim baixant pel PR, primer per pista, però després per sender amb 100 m de distància no pedalables. Arribem a Sallent de Gállego (PK 20,8), prenem la carretera a l'esquerra i 50 m més endavant tombem a la dreta direcció a Lanuza, per asfalt. Al PK 21,1 creuem el riu i tombem a la dreta. Al PK 23,8 deixem a la dreta l'entrada a Lanuza, sempre anem seguint les

Itinerari 2: indret de pista solitari i especialment bonic, passat Sandiniés.

marques del PR. El poble de Lanuza va estar amenaçat de desaparèixer a causa de l'aixecada de l'embassament homònim, el qual va veure reduïda la seva alçada per problemes tècnics. Actualment és el centre neuràlgic del Festival Pirineos Sur (amb un escenari flotant i capacitat per a 4.000 persones), dedicat a les músiques i les cultures del món, que se celebra cada any en aquesta localitat amb gran èxit de públic durant el mes de juliol de cada any.

Deixem l'asfalt al PK 24,3 i anem a l'esquerra direcció a Panticosa (PR). Primer fem una breu pujada, però aviat sempre descendim fins a la carretera (al PK 26,8 fem la bifurcació baixant a la dreta). Quan som a la carretera (PK 28,2) l'agafem a la dreta i poc després arribem a l'A-136 (PK 29,1) i també anem a la dreta en breu pujada fins a Escarrilla on arribarem al PK 30,1.

ITINERARI 3: EL PUEYO DE JACA – HOZ DE JACA – COLL DE SABOCOS – PANTICOSA – EL PUEYO DE JACA

Ruta exigent, sobretot a causa de la presència d'un tram de BTT i senderisme que ens permetrà conèixer la preciosa vall de Ripera, la qual, alhora, ens oferirà un exquisit ambient d'alta muntanya gràcies a les vistes vers la cara nord de la serra de Tendeñera.

Des del centre de Pueyo de Jaca (1.080 m) sortim per asfalt en direcció a Hoz de Jaca (S) (Oz de Tena). En els primers quilòmetres la carretera avança paral·lela a l'embassament de Búbai per una bonica obaga. Aquest embassament representa, com tants d'altres casos similars, el desplaçament de centenars de persones i l'abandonament de terres treballades des d'antics temps. Normalment, aquests processos han anat acompanyats per les reivindicacions dels veïns desplaçats en el darrer intent de defensar el seu habitatge. A la revista *La Unión* 2-3 (1989): 2 (*Boletín Informativo de la Coordina-*

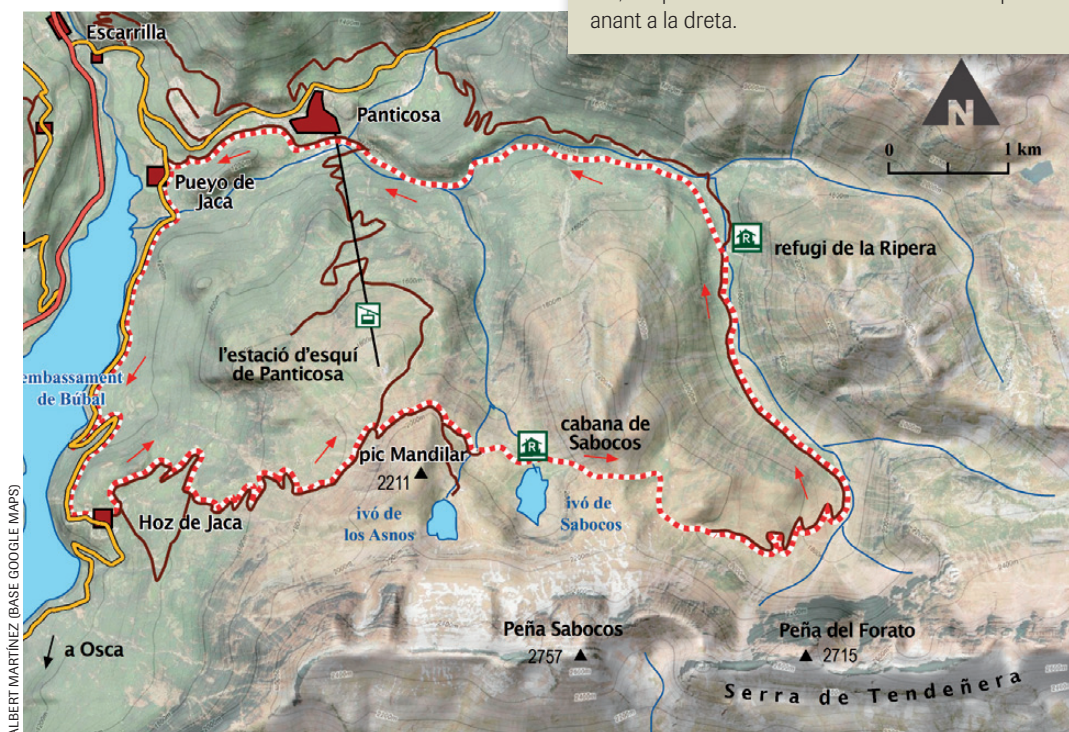
dora Aragonesa de Pueblos Afectados por Embalses), ho expressa en el següents termes (de ben segur que el lector hi trobarà coincidències lingüístiques, especialment si és de la Ribagorça o del Pallars):

O polbo d'estiu cubriba campos, casas y caixigos. Os ombres d'a presa asperaban a orden ta baixar as compuertas y fer d'a bal un lago y un zimenterio. Con as compuertas, cayeba como una estraleta o progreso, se-

Distància: 31,5 km.
Desnivell: 1.250 m.
Durada: 3 h 30 min / 5 h.
Dificultat: alta.
Època: totes, excepte l'hivern.

BTT
VALL DE TENA
ITINERARI
3

Accés: passat Biescas i abans d'arribar a Escarrilla, just on hi ha la cua de l'embassament de Búbai hem prendre a la dreta la carretera cap a Pueyo de Jaca (Pueyo de Tena) i Panticosa. A la posterior bifurcació anem a la dreta direcció a Pueyo. Podem deixar el cotxe al centre del poble o en un aparcament (font i parc infantil) que hi ha a la part nord-est, al qual s'accedeix des de l'entrada del poble anant a la dreta.

*Itinerari 3: al Rincón
del Verde amb la base
nord del Tendeñera.*

gando bidas que beníban qui sabe de cuan. O progreso que mataba auns ta que otros tenesen nueva bida. Per os fils metalicos correría muito más qu'electrízidá, en-cara que luen naide querise saber-los.

Posteriorment, trobem l'ascens més decidit cap a Hoz de Jaca i, just abans d'arribar a aquest poble, tenim a la dreta un curiós mirador de la serra de Telera. Un cop al poble (PK 5,7, 1.260 m) el creuem pel centre, tombant a l'esquerra, per anar a buscar la pista que remunta cap a Sabocos, sempre amb tendència est. La pista està en bon estat, puja amb un desnivell mitjà del 8,2% i ofereix unes fantàstiques vistes de la vall i del Mieidia d'Aussau.

Al PK 13,5 deixem una pista a l'esquerra que baixa i més endavant en deixarem una altra a la dreta que puja molt decididament cap al pic Mandilar, cota màxima de l'estació d'esquí de Panticosa. Amb un bai-xa-puja-baixa arribarem a la cabana i a l'ivó de Sabocos, amb algun tram final que pot obligar-nos a posar peu a terra. En aquest lloc es va enregistrar un documental intítulat *Montañas de agua*, realitzat per investigadors de la Universitat de Saragossa, on s'evidencia el deteriorament que han patit molts llacs d'origen glacial fins a l'extrem que al fons es van trobar pneumàtics, bidons de benzina i, també, espècies no autòctones que amenacen greument l'ecosistema. Per tant, quan hi passem hem d'intentar fer-ho de manera curosa i discreta.

A partir de la cabana (PK 16,1, 1.905 m) tenim la part més pesada de la ruta (que tampoc ho és gaire): 200 m de desnivell arrossegant la bici fins al coll de Sabocos (E). Tothora anem seguint les marques del PR HU-95, que ja no abandonarem fins a Panticosa. Assolirem el coll (PK 17,1, 2.090 m) ja pedalant els darrers metres i baixarem per indicis de sender (o de roderes 4x4) mantenint la tendència est. A poc a poc, el terreny va millorant alhora que les perspectives de la cara nord del Tendeñera ens captivaran tots els sentits. Amb tot, no val a badar perquè el ferm demana atenció.

Passat el refugi de la Ripera (PK 24), quan la

pista ja ha millorat definitivament, cal parar atenció a la continuació a l'esquerra del PR HU-95 que hem de prendre, ja per corriol. També podem descendir còmodament per la pista que mena a la carretera que va de Panticosa a Baños (en aquest darrer cas, un cop a l'asfalt el prendrem a l'esquerra per arribar a Panticosa). Aquest sender té la majoria de trams pedalables, però té algun pas (tanques de bestiar, esglaó, etc.) que ens pot obligar a posar el peu a terra. També donarem preferència de pas als senderistes. Compte: no sou en una trialera, sinó en un corriol força usat per caminants, els quals, insistim, tenen preferència. Cal afavorir la bona convivència, l'única que ens pot assegurar una coexistència permanent.

COMPTE: NO SOU EN UNA TRIALERA, SINÓ EN UN CORRIOL FORÇA USAT PER CAMINANTS, ELS QUALS, INSISTIM, TENEN PREFERÈNCIA. CAL AFAVORIR LA BONA CONVIVÈNCIA, L'ÚNICA QUE ENS POT ASSEGURAR UNA COEXISTÈNCIA PERMANENT

Els trams més exigents els trobarem a l'inici i, sobretot, al final, arribant a Panticosa, ja que el terreny esdevé molt pedregós i exposat. Quan som al poble (PK 28,6) ja podem dir que hem enllestit la ruta. Al costat del telecabina, anem una mica a la dreta, com si volguéssim entrar al nucli urbà, però hem d'anar a buscar el camí de Pueyo (sempre deixem Panticosa a la nostra dreta) que ens retornarà al poble esmentat sempre en tendència oest i per pista (també hi podríem arribar per la carretera).

PER A MÉS INFORMACIÓ

Per planificar el viatge

<http://www.valledetena.com/>

Cartografia

Valle de Tena. Sierra de Tendeñera. Peña Telera.

Escala 1:40.000. Granollers: Editorial Alpina, 2009.

Els Andes a cop de pedal

Text i fotografia de **Gerard Castellà**

Una travessa dels Andes amb bicicleta de muntanya i en solitari, creuant l'Equador, Perú, Bolívia i Xile, amb un total de 5.100 km i 100 dies. Un viatge intens, ple d'emocions i aventures, immers en la natura extrema de la serralada andina i la humilitat de la seva gent. Un lloc de somni.

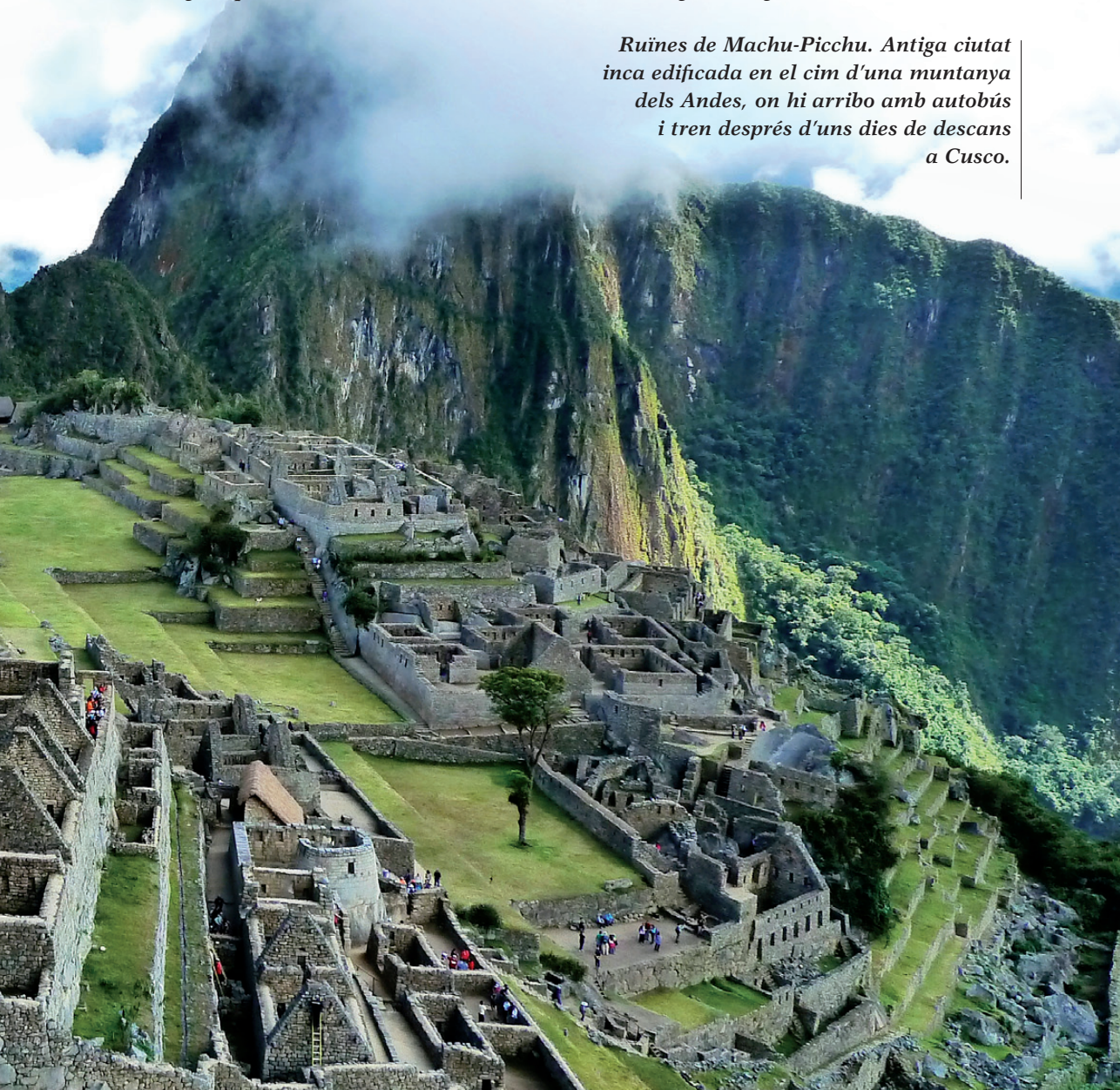

Havent finalitzat una estada de set mesos a l'Equador col·laborant amb projectes de microcrèdits, gràcies a una beca de cooperació de la Generalitat de Catalunya, començava la segona etapa del periple per l'Amèrica del Sud: un viatge amb bicicleta pels Andes. La finalitat era conèixer i viure en primera persona una realitat nova i desconeguda. Perdre'm per paratges abruptes i majestuosos. Descobrir altres maneres de fer. Gaudir de nous aromes i tastar nous sabors. I sobretot, aprendre. Aprendre de la cultura i la gent que coneixeria durant el camí.

EQUADOR, UNA AUTÈNTICA MUNTANYA RUSSA

Surto de Cuenca i els 13,5 kg de la bicicleta sumats als 20 kg de l'equipatge fan que el meu ritme inicial de 25 km/h duri poques hores. Equador, i concretament la Sierra, és un autèntic País Basc, però en majúscules. No hi ha les planúries, sinó ports de 3.500 m que es repeteixen muntanya rere muntanya. Envoltat de preciosos *páramos* (l'ecosistema andí) i amb 108 km a les cames, arribo a la petita localitat d'Oña. Poso en pràctica el que serà una constant al llarg del viatge i demano sostre als bom-

Ruïnes de Machu-Picchu. Antiga ciutat inca edificada en el cim d'una muntanya dels Andes, on hi arribo amb autobús i tren després d'uns dies de descans a Cusco.

bers. Tal com succeirà en futures ocasions, hi accedeixen amablement. Sens dubte aquest és un dels aspectes que marquen el caràcter andí: l'hospitalitat.

Els pròxims dies de ruta vénen marcats pel fred i la pluja, ocasió perfecta per posar a prova el material d'aigua que tragino. Passo per Saraguro —un dels pobles equatorians amb més presència indígena— i m'aturo a menjar un exquisit formatge artesanal amb pa. Avanço al sud fins a Vilcabamba, poble conegut com el *Valle de la Longevidad*. A partir d'aquí l'asfalt desapareix i els camins es converteixen en una barreja de terra, fang i pedres. Em trobo a 200 km de Perú i hi entraré per Zumba, un pas fronterer molt tranquil, segons els locals, a diferència de Huaquillas (costa) i Macará (interior). L'entorn canvia completament. Del *páramo* s'ha passat a la densa vegetació de l'Amazònia. Moll d'aigua i amb una mitjana de 7 km/h co-

breixo els 40 km que em duen dalt de tot d'un port de 3.200 m. El descens és vertiginós. Els rius estan desbocats i el vent en contra és una autèntica bogeria. Finalment, després de forces hores pedalant, arribo a Valladolid, un petit assentament rural que apareix per sorpresa darrere d'un turonet. Aquesta nit l'Hermano Jorge em dona recer a l'església del poble, un recinte guarnit de dalt a baix amb neons fluorescents. ¡Això és estil! Els últims quilòmetres a Equador i els seus desnivells infernals m'obliguen a pedalejar amb totes les meves forces. El paisatge que em rodeja em deixa sense paraules de la mateixa manera que la calor i la humitat, sense aire. La burocràcia és un mer tràmit. Passaport, segell, canvi de dòlars a pesos i vinga, «Bienvenido a Perú».

PERÚ, EL PAÍS DELS INQUES

Perú és un país més pobre, més barat i amb una gent més curiosa que l'Equador. Al primer poble que trobo després de la frontera, Namballe, em permeten posar la tenda de campanya en un raconet del ciber local. Munto només la primera capa, la tela mosquitera, ja que estic enmig de l'Amazònia i la presència de mosquits és notòria. Vaig a fer un tomb pel poble i sopo al restaurant més lúgubre que hi pugui haver. Si el meu estómac aguanta això, aguantarà tot el que li vingui d'ara endavant. Pel modest preu de 75 cèntims d'euro no puc demanar més.

San Ignacio és una província rural del nord del Perú especialitzada en la producció de cafè. M'aturo a una petita botiga a comprar galetes. Les propietàries, tres senyores d'uns 50 anys, em fan una proposició difícil de rebutjar: «Joven, usted se queda acá ayudándonos con el café durante una temporada y nosotras le buscamos una buena moza». Els explico que tinc un llarg camí per recórrer i que, en tot cas, quan torni aquí la propera vegada, en parlem. Sembla que me n'he sortit prou bé.

El nord del Perú, desconegut i poc turístic a la vegada, és una regió amb un paisatge hostil, rural, amb una gent molt amable i un paisatge extraordinari. Aquesta part de l'Amazònia peruana es caracteritza pels nombrosos camps

*De camí a la frontera peruana
(Zumba - La Balsa), a
l'Amazònia equatoriana.*

d'arròs que rodegen l'espectacular riu Marañón i els petits poblats indígenes que fan sonar la *chicha*, una cúmbia electrònica.

Avui decideixo allargar la jornada i arribar fins a Jaén. M'adverteixen que és una zona on recentment hi ha hagut assalts, així que vaig amb els cinc sentits ben desperts. Porto 120 km i tinc el cap bullint després de rostir-me set hores dalt de la bicicleta amb una màxima de 41°C. Poc abans d'entrar a Jaén trobo un control amb tres païos armats i enfundats en una armilla amb la inscripció «seguridad nacional». Em paren i em diuen que em posi en un racó, que han de fer-me unes preguntes. M'inquieta en veure que no duen cap placa identificadora ni cap uniforme policial, de manera que en un moment de distracció... ¡gas i cap avall, que fa baixada! Més tard m'assabentaré que es tracta d'una brigada de voluntaris que vetllen per la seguretat de la zona. A Jaén m'allotjo a la Casa de Ciclistas, de Miguel Obando qui, de forma altruista i hospitalària, em posa la bici a punt després de la canya de les últimes setmanes.

El riu Marañón s'uneix ara amb l'Ucubamba —un dels afluents més importants del riu Amazones— i arribo a Chachapoyas. Descanso un parell de dies i, a banda de recuperar-me de la calor sufocant que he hagut de suportar les últimes jornades, aprofito per visitar les catracts de Gocta (la tercera més alta del món, amb un salt d'aigua de 771 m) i les ruïnes de Kuélap. A poc a poc vaig entrant a la serralada Blanca. L'Abra Cerro Negro (3.680 m) em dóna la benvinguda a la serralada andina altra vegada. ¡Quines vistes des d'aquí dalt! Ara toca la millor part del dia: un descens de 60 km i 2.780 m de desnivell negatiu. A mesura que baixo la temperatura augmenta fins als 46°C. Decideixo quedar-me a Balsas, un poble de mala mort enmig del no-res. Pago 1,5 € per una habitació amb mosques, puces i tot tipus d'insectes. El matí següent matino per tal d'evitar la calor asfixiant. Per esmorzar tinc un port de 45 km amb 2.100 m de desnivell positiu. M'acabo els 4 litres d'aigua que carregava però en una corba... ¡la meva salvació! Enmig d'aquest entorn desèrtic em creuo amb un camió cisterna que em permet omplir les botelles

EL RECORREGUT

Equador (450 km): Cuenca - Oña - Saraguro - Loja - Vilcabamba - Yangana - Valladolid - Palanda - Zumba.

Perú (2.965 km): La Balsa - Namballe - San Ignacio - Jaén - Bagua Grande - Pedro Ruiz - Chachapoyas - Kuélap - Leymebamba - Cajamarca - Huamachuco - Trujillo - Huaraz - Huánuco - Cerro de Pasco - Huayre - La Oroya - Huncayo - Anco - Ayacucho - Chumbes - Uripa - Andahuaylas - Abancay - Cusco - Puno - Yunguyo.

Bolivia (885 km): Kasani - Copacabana - La Paz - Oruro - Challapata - Tambo Tumbillo - Tahua - salina de Uyuni - Isla Incahuasi - Villa Candelaria - San Juan de Rosario - Avaroa.

Xile (800 km): Ollagüe - salina de Coipasa - salina de Ascotán - Calama - Baquedano - Antofagasta - desert d'Atacama - Paposo - Taltal - Copiapó* - Santiago de Xile.

* (blau: tram en autobús).

ALBERT MARTÍNEZ (BASE GOOGLE MAPS)

d'aigua –paradoxalment no potable–, però precisament per això porto gotes potabilitzadores. Arribo a Cajamarca creuant pobles rurals amb pagesos preguntant-me d'on vinc, on vaig i com em dic. Els barrets de *paja toquilla* de copa alta són típics d'aquesta regió, igual que el deliciós iogurt de Chugur.

Començo a sentir molèsties a la zona dels tendons d'Aquil·les i, amb més pena que glòria, aconsegueixo arribar a Huamachuco, on els borratxos del poble m'escridassen al ritme de «¡gringo, gringo!» Descanso un parell de dies intentant foragitar el dolor amb gel i ibuprofens. No hi ha millora. En vistes dels propers 250 km de pura muntanya fins a Huaráz, decideixo agafar un autobús per guanyar temps i fer una pausa. A Huaráz contacto amb l'Iván a través de Couchsurfing i em quedo tres dies a casa seva. Em limito a reposar i a recuperar forces al mercat local. Aquí la població indíge-

na és majoritària i és fàcil escoltar la seva llengua: el quítxua. Proveït d'aigua i menjar, abandono la ciutat i em dispenso a creuar el parc nacional de Huascarán en dos o tres dies. Accedeixo al parc per un camí dolentíssim de *trocha* (pedra i sorra) que em fa ballar sobre la bici i, davant meu, sols veig muntanyes gegants. La més espectacular d'aquestes és el Huascarán Sur (6.878 m), la muntanya més alta de Perú. Estic enmig de la puna (*páramo*, com ho anomenen a Equador), l'ecosistema andí que regna per damunt dels 3.800 m, i planto la tenda. Aquesta nit gaudeixo d'una de les acampades més especials de la meua vida. Ara, a 4.200 m fa una fred que pela (-15°C). A mitja nit em desperto en sentir uns sorolls estranys; sembla que algú està remenant les alforges, guardades a l'entrada de la tenda. No puc evitar deixar anar un «¿Quién anda ahí?» al més pur estil Chuck Norris. Fet i fet, no ha estat més que un

Dues imatges del parc nacional de Huascarán a la serralada Blanca, Perú. A dalt: camins de trocha (pedra i sorra). A baix: Abra Yanashalla (4.750 m), el punt més alt de la ruta.

gos o un llop que gratava la bossa d'escombraries del sopar de la nit anterior.

Lluito contra un desgastant vent en contra i una temperatura gèlida, però al cap de dos dies aconsegueixo arribar a la cima de l'Abra Yanashalla (4.750 m) a les cinc de la tarda. Serà el rècord d'altura de tot el viatge dalt de la bicicleta. A aquesta altitud cada pedalada es nota i el cor es dispara amb cada canvi de ritme. A la meva esquerra hi ha la serralada Blanca i ara, a la dreta, la serralada Huayhuash, amb el Yerupajá (6.634 m) que fa de líder.

Poso rumb cap a la Sierra Central, una regió de la qual diuen es pot observar el Perú més proper i quotidià, on realment sobreviu l'esperit inca. I així ho corroboro. Sense cap mena de dubte, la Sierra Central ha estat dels llocs més autèntics que he vist en tot el viatge, entenent per autèntic la singularitat de la seva gent, la seva humilitat i els inesgotables somriures que m'han ofert. Recuperant energies el dia de descans a Huánuco, no perdo l'oportunitat de visitar les ruïnes de Kotosh, amb el famós Templo de las Manos Cruzadas. Segueixo fent via i pujant, ara el Cerro de Paso (4.330 m). Tinc l'oportunitat de provar la *pachamanca*, un plat típic de la Sierra Central que consisteix en la cocció de carn de vaca, porc, pollastre i cobai amb pedres roents. ¡Boníssim!

Creuo la reserva nacional de Junín batent rècord de quilometratge: 175 km. Es nota el dopatge a base de glòbuls vermells acumulats per l'altitud de la ruta. Durant la meva estada a

*Els petits artistes de Chontaca.
Sierra Central, Perú.*

Huancayo, en William –amic de Couchsurfing– em convida a conèixer la cultura nocturna del país: uns quants *Pisco sour* i *naranjitas* em demostren que no estic en tan bona forma com pensava. M'endinsó a la Sierra Central seguint el riu Mantaro entre impressionants valls a l'estil del Far West. La pols i la *trocha* de la pista em fan suar de valent. Bastant esgotat físicament i mentalment, agraeixo arribar a Ayacucho. El departament d'Ayacucho fou una de les zones prohibides per Sendero Luminoso –grup comunista de Perú durant els anys 80– a causa dels seus actes de violència contra pagesos, dirigents sindicals i població civil en general. Moltes persones m'han advertit del perill de travessar aquesta regió, però, en realitat, ha estat on he trobat més hospitalitat i simpatia.

Queda poc per arribar a Cusco. Avui faig nit al Centro de Salud de Chontaca, un petit assentament rural de 100 persones. Em convida a passar-hi la nit en Joel, un jove nutricionista peruà que lluita contra la desnutrició infantil, molt extensa en aquesta regió. Parlem sobre la problemàtica actual de Perú i em porta a visitar unes famílies que viuen aïllades a les munta-

nyes de davant. El temps s'atura. Compartim un plat del seu sopar, que ens ofereixen en veure'ns arribar. Allà viuen tres generacions d'una mateixa família sota el mateix sostre, compartint sòl amb els seus gossos, porcs, gallines i vaques. No parlen castellà, només quítxua; però intentem intercanviar paraules, encara que sigui amb l'idioma internacional dels somriures. Són aquests moments els que compensen tot l'esforç del viatge. Moments que et deixen sense paraules i t'obliguen a redimensionar l'escala de valors que impera a Occident.

Novament amb el cul al seient segueixo amb aquesta muntanya russa i culmino l'Abra Ninuela (4.010 m) i l'Abra Sorachoca (4.240 m). Avanço fins a Andahuaylas i amb en Jorge de Couchsurfing assistim a la celebració del Inti Raymi dels Chanka, tot un esdeveniment per als peruans. Per fi arribo a Cusco. Descansaré uns dies, crec que m'ho mereixo. M'allotjo a l'Hostal Estrellita, punt de reunió de ciclistes que creuen l'Amèrica del Sud amb bicicleta. Faig de turista i contracto un viatge organitzat per anar al Machu-Picchu. ¡Quin lloc més increïble! Llàstima de la massificació dels turistes. A Cusco també aprofito per canviar la cadena de la bici (ja porta gairebé 3.000 km), comprar pastilles de fre i centrar les rodes.

Amb en Sam, un anglès de 25 anys que porta un parell d'anys fent la volta al món amb bicicleta, posem rumb cap a Bolívia, passant per l'altiplà peruà. L'Abra La Raya (4.338 m) ens indica que no baixarem dels 4.000 m en setmanes. Es fa agradable compartir les jornades amb algú. Les temperatures baixen dràsticament (-18°C), amb intenses nevades, i aguantem les nits gelades a les nostres respectives tendes. Ara més que mai, tal i com diu un amic meu: «¡Mai por, sempre acollonit!» Abandonem Perú via Yunguyo i tastem una truita exquisida, ben fresca, recent pescada al llac Titicaca.

BOLÍVIA, UN DESERT A 4.000 METRES

Bolívia, considerat el país més pobre de l'Amèrica del Sud, es compon bàsicament d'amerindis, principalment quítxues i aimares. En algunes zones serà molt difícil avançar a causa de l'altitud mitjana de la ruta (4.000 m), la pobra senyalització i el dificultós aprovisionament d'aigua i menjar; però estem preparats. Fem la primera parada a Copacabana, on visitem la Isla del Sol. Rodant entre pluja i neu ens dirigim a La Paz. La ciutat és majestuosa: està rodejada d'altres muntanyes com el Sajama (6.542 m) o el Huayna Potosí (6.088 m). En Sam es queda aquí esperant un pneumàtic de recanvi mentre jo segueixo en direcció al sud, cap a la salina d'Uyuni. Entre carreteres abandonades i pobles fantasma, arribo a Oruro, últim punt de civilització abans de penetrar la Bolívia profunda. Aprofito per proveir-me de fruita, arròs, fruits secs i aigua. Una pizza per sopar posa la cirereta a un dia de luxe màxim.

Deixo l'asfalt i trobo les pistes de calamina. És a dir, camins de sorra i pedres amb roderes de jeeps. Un autèntic suplici per als canells, més encara quan has de passar-te hores i hores arrossegant la bici entre bancs de sorra amb un vent en contra de 70 km/h. A més, mai hi ha un sol camí, sinó diversos. Segueixes el camí que a priori sembla el principal, però llavors s'entrecreu amb dos més. I així continua al pas dels quilòmetres. Per encaminar-me cap a la salina d'Uyuni agafo com a referència visual el volcà Tunupa (5.432 m) fins arribar a Tahua, punt d'inici de la travessa. Última rampa del 17% i

aquí el tinc: la famosa salina d'Uyuni. És la salina més gran del món amb una altura de 3.650 m i una superfície de 12.000 km². Veure les imatges dels seus voltants reflectides a la sal sembla una il·lusió òptica. Em pessigo la galta. No estic somiant. El què tampoc és cap il·lusió visual és l'aigua que inunda la salina. ¡Però si estem en època seca! Decideixo creuar la salina malgrat estar inundada i arribar a la Isla Incahuasí (o Isla del Pescado), situada a 37 km d'on em trobo. He d'anar en direcció a aquell punt quasi imperceptible que es deixa entreveure al fons de l'horitzó. ¡Som-hi! Primers «crac, crac» per sobre de la sal. Quina sensació, força surrealista. Les plaques de sal no són compactes entre si, sinó que estan separades uns 5 cm, pel què les trontollades són constants. Porto 10 km i estic fart. Tinc fred, els ulls em cremen pel reflex del sol a la sal, estic xop i no em sento els peus. Em creuo amb diversos jeeps turístics i al·lucinen en veure la pinta que faig. Finalment, al cap de cinc hores, arribo a la Isla Incahuasí i sóc aplaudit pels turistes.

*Amb en Sam, un ciclista anglès
que feia la volta al món amb bicicleta.
Pojpojquella, Perú.*

Rectes de pedra, sorra i calamina per sobre dels 4.000 m. Bolívia.

Tinc intenció de passar la nit a l'illa, però no em sento els peus, els tinc congelats, així que intento arribar a l'altra banda de la salina, a uns 43 km. Pregunto al conductor d'un jeep turístic com està al terreny i em diu que aquella part, la sud, encara està més inundada a causa del desnivell, i que tindrè seriosos problemes per avançar amb la bicicleta. Malament. Veig molts jeeps. Pregunto a un d'aquets si em poden dur al meu destí. Però tots es dirigeixen a

EM DISPOSO A ABANDONAR BOLÍVIA, NO ABANS SENSE PATIR LA SEVA MÀXIMA DURESA EN FORMA DE VENT HURACANAT DE 80 KM/H I BANCs DE SORRA ON NOMÉS S'AVANÇA EMPENYENT LA BICI

Uyuni, a l'est, mentre que jo vull anar al sud, a Villa Candelaria. L'últim jeep a qui pregunto em diu que sí, que va cap a on em dirigeixo jo. El conductor diu que per a ell no hi ha cap problema, però com que han estat els turistes qui han contractat el viatge, he de convèncer-los a ells. Ja sigui per llàstima o bé pel meu aspecte penós, ple de sal i completament cremat, hi accedeixen de bones a primeres. Arribem a Villa

Candelaria i dormo al mateix hostel que ells (Hostal de Sal) pel preu de 3 €. Ha estat un dia llarg, molt llarg.

Em llevo d'hora i, en ficar un peu a terra, m'adono que quasi no puc caminar. Tinc els peus cremats del fred i de l'aigua amb sal. Mal senyal. Em dirigeixo cap a la ruta de Lagunas Coloradas, que transcorre entre 4.300 i 4.900 m, però resulta que està tancada per la presència de molta neu. Les prediccions tampoc són favorables. He de canviar de ruta. No anar per Lagunas Coloradas m'impedeix entrar a Argentina, ja que molts passos també estan tancats.

Canvio de pla. Sortiré de Bolívia per Avaroa i entraré a Xile per Ollagüe. Decebut pels últims imprevistos, em dispo a abandonar Bolívia, no abans sense patir la seva màxima durresa en forma de vent huracanat de 80 km/h i bancs de sorra on només s'avança empenyent la bici. A San Juan de Rosario he de trucar a la porta d'algunes cases preguntant per pa, ja que a cap botiga en venen. Com que tampoc hi ha restaurants ni em queda gasolina per cuinar amb el fogonet, pregunto si poden cuinar-me alguna cosa (a bon preu). Espero que aquest beneït arròs m'aporti les energies necessàries per seguir pedalant. Continuo fent

via i crec que m'he perdut. No veig res en un radi de quilòmetres. Com que tinc la referència del volcà Ollagüe (5.868 m) davant meu, segueixo en aquesta direcció. ¡Premi! Aconseguixo trobar la frontera d'Avaroa. Entro a l'oficina per tal que em segellin la sortida al passaport i el funcionari m'obsequia amb una ampolla d'aigua fresca de 1,5 litres. Això no té preu. M'allunyo de Bolívia pensant que serà complicat travessar un país tan dur com aquest. Ja ho diuen: el que no et mata, et fa més fort.

XILE, EL RETORN A LA CIVILITZACIÓ

Entrar a Xile significa retornar a la civilització novament. És un dels països més rics de l'Amèrica del Sud, i així ho corroboren els preus, similars als d'Europa. Em dirigeixo a Calama per una pista en molt mal estat, coberta de neu en molts trams i envoltada de volcans. El paisatge sembla lunar. Al meu voltant tinc el volcà San Pablo (6.092 m) i el San Pedro (6.145 m) i, a mesura que avanço, passo per la famosa salina d'Ascotán i la salina de Carcote. Els flamencs tenyeixen l'aigua de color rosa. Finalment arribo a Calama. El trànsit i el soroll de la ciutat m'estressen. He passat molt temps sol, perdut en les muntanyes, i ara he d'acostumar-me a això. No obstant això, l'accés a tot

Desfilada popular de flamencs. Salina d'Uyuni, Bolívia.

tipus de fruites, verdures i dolços és un luxe que ja no recordava. Intento visitar la mina de Chuquicamata, la mina de coure i or més gran del món, però els tiquets per als turistes fa setmanes que estan exhaurits. Després de molt temps, poso rumb cap a la costa, cap a Antofagasta. La sobredosi de glòbuls vermells que porto a sobre em permet cobrir distàncies molt llargues sense cansar-me gaire.

El nord de Xile és mundialment conegut per la seva activitat minera, per la qual cosa els petits pobles que et trobes al llarg del camí tenen uns preus poc més que prohibitius. És per aquest motiu que sovint passo la nit sota el sostre d'una comissaria, un parc de bombers, etc. L'oceà Pacífic em dóna la benvinguda un cop arribo a Antofagasta, on descanso un dia i estudio el mapa per creuar el desert d'Atacama, el més àrid del món amb una extensió de 105.000 km². Carregat de fruita, fideus i 6 litres d'aigua, reprenc la marxa. Espero trobar camins de terra i pols com els que apareixen al Dakar, però m'equivoco. Una carretera en excel·lent estat cobreix els 200 km que separen el desert de la costa. No hi ha absolutament res

La insignificança humana davant la immensitat andina. Camí d'Avaroa, Bolívia.

en un radi immens. Vaig guanyant altitud fins arribar als 2.400 m. Avui ha estat un dia de calor sufocant i, després de 100 km, em quedo sense aigua per cuinar. Afortunadament trobo un cotxe que, en veure'm fer senyals amb la meva ampolla d'aigua buida, no dubta en aturar-se i donar-me 3 litres d'aigua i un parell d'entrepanes. ¡Quina sort! Aprenc la lliçó i m'obliga a no tornar a pecar d'excés de confiança. Segons el mapa estic a 30 km del European Southern Observatory, pel que dedueixo que hi haurà un cel espectacular a la nit. Al desert, encara que el dia sigui calorós, a la nit les temperatures cauen en picat. Sense pensar-m'ho gaire decideixo fer un bivac i gaudir del major espectacle astronòmic que mai he vist. Mai podré oblidar la màgia d'aquella nit.

El descens fins la costa és al·lucinant. Faig rècord de velocitat: 80 km/h. Arribo al poble de Paposo, on tinc la primera trobada amb la camanchaca, una boira que cobreix el nord de la costa xilena per la condensació que prové dels vents desèrtics i l'anticicló del Pacífic. Han passat diversos mesos des que vaig menjar peix per

última vegada, així que la sorella (un peix típic de la costa xilena) m'omple d'energia. Transito per carreteres secundàries, evitant tant com sigui possible la Panamericana. Malgrat tot, començo a perdre la motivació. No haver pogut recórrer la part andina d'Argentina ha estat una gran decepció i, després del que he viscut a les muntanyes, circular per una carretera al costat del mar no m'acaba de fer el pes. Segueixo sumant quilòmetres amb el Pacífic sempre a la meva dreta i entro al parc nacional del Pan de Azúcar, amb boniques platges i pescadors que venen el peix fresc del dia. Per posar la tenda en una petita cabana d'una platja protegida volen cobrar-me 22 €. ¿S'han tornat bojos? Els dic que ni de conya, que me'n vaig. Quan cau el sol torno i faig un bivac en una paret de la cabana per tal de resguardar-me del vent.

Mentalment esgotat i sense ganes de continuar per la falta de motivació, arribo a Copiapó. Decideixo que faré els 800 km que em separen de Santiago de Xile, el meu destí final, amb autobús. El trajecte que tinc davant sols és possible de realitzar a través de la Panamericana. I no vull tenir nombrosos camions com a companys de viatge. Senzillament no vull acabar el viatge d'aquesta manera. Està decidit.

Una fina però intensa pluja m'espera a Santiago. Contacto amb Pedro, amic de Warmshowers (Couchsurfing de ciclistes) i propietari d'una Casa de Ciclistas, i em quedo a casa seva una setmana. Aprofito per recuperar els quilos perduts durant aquests mesos, fer el turista pel centre de la ciutat i empaquetar el material i posar la bicicleta dins d'una caixa de cartró.

El viatge ha acabat. L'acumulació de sensacions és brutal i tinc dificultats per ordenar tot el viscut. Han estat 100 dies i 5.100 km amb bicicleta pel cor dels Andes, creuant Equador, Perú, Bolívia i Xile. Una terra amb infinitat de coses per oferir, encara que molts dels que hi viuen tenen molt poc. És igual com d'humil fos l'entorn de les persones amb qui he compartit algun moment; invariablement, l'experiència no tenia preu. La calidesa i amabilitat dels habitants de la Sierra atenuen l'agressiva naturalesa que conforma aquest deliri paisatgístic. Infinitos mosaics de mil i una tonalitats de color verd tinten les abruptes muntanyes de l'entorn. N'hi ha algunes que quasi toquen el cel, com el Chimborazo (6.310 m) a Equador, el Huascarán Sur (6.768 m) a Perú o el Sajama (6.552 m) a Bolívia. Perquè, al cap i a la fi, els Andes són vent, *páramo*, pluja, soledat, silenci, absència,

boira, abisme, cims, sol, llacunes, vida, transcendència, hospitalitat. L'ecosistema andí és equiparable a un desert. Sols les flames pertorben la tranquil·litat de la seva extensió. El caràcter afable d'aquells que viuen a la Sierra, amb les galtes rogenques cremades pel sol d'altura i un exèrcit de glòbuls vermells, fa d'aquesta regió un espai idíl·lic, un espai on només el vent és capaç de trencar el silenci que regna als in comptables cims.

MÉS INFORMACIÓ I MÉS IMATGES

www.elsandesacopdepedal.wordpress.com

Via d'escalada en memòria de **Francesc Beato i Vicens**

Text, ressenya i fotografia d' **Òscar Masó Garcia i Albert Masó Garcia**

*Dins de l'àmbit muntanyenc hi ha una màxima que diu:
«abans que escalador s'ha de ser un bon excursionista».*

*Traçat de la via
Francesc Beato i Vicens a
la singular i montserratina
agulla Ajaguda.*

És un proverbi antic i bàsic, actualment oblidat i en desús, que ve a dir que abans d'enfilar-nos per les parets hem d'aprendre a caminar i a orientar-nos per la muntanya, a conèixer els seus camins, topònims i història, a distingir plantes, arbusts, arbres i animals, a diferenciar els núvols i els vents. En definitiva, a tenir coneixement del que implica sortir a la muntanya i a saber moure's per les seves entranyes i adquirir la categoria de bon excursionista. Un cop aconseguit això, la persona ja està preparada per aprendre i practicar l'escalada en parets i agulles, si és que li ve de gust.

Actualment, molts escaladors no estan totalment integrats en el medi muntanyenc, perquè hi arriben directament des d'un rocòdrom ple de preses de colors, ubicat en una sala climatitzada, amb xapes per tot arreu, el terra ple de matalassos, un bar ben a prop i una mentalitat bàsicament competitiva. Sense el pas previ de l'excursionisme, l'adaptació al medi natural pot ser traumàtica i provocar que la persona estigui molt allunyada de la realitat muntanyenca. Això pot motivar que es vulgui domesticar i humanitzar la muntanya, i que es menyspreï els trets característics inherents al medi natural, com poden ser l'existència de vegetació, canals terrosos i roca descomposta en les agulles i parets de qualsevol massís del món. Però, principalment, el que provoca és que no es pugui arribar a estimar de tot cor el paratge on ens trobem, bàsicament perquè ens hi hem integrat, no hem captat la seva essència ni ha après que la muntanya implica sacrifici, entrega, voluntat i, sobretot, coneixement, vivències, il·lusió, humilitat i estimació. I aquests sentiments, bàsics, però molt oblidats, només s'adquireixen si primer es recorre la muntanya a peu, si pot ser de ben joves i amb un bon mestre al costat. Un d'aquests bons mestres, exemplar i únic, ha estat en Francesc Beato i Vicens.

L'AMIC FRANCESC BEATO I VICENS

En Francesc conegué la muntanya de ben jove, va captar el seu atractiu paisatgístic i cultural, la va viure de manera intensa i constant durant tota la seva vida i, el que és més significatiu, va estimar-la de debò. Però tot això no ho va fer només per al goig personal, sinó que va voler compartir tota la seva experiència intel·lectual i sentimental vers les muntanyes amb qualsevol que volgués participar al seu costat, ja fos assistint als actes que organitzà, caminant al seu costat o a través dels seus escrits. En Francesc Beato ha esdevingut una persona excepcional, gràcies al seu tarannà emprenedor i comunicatiu.

La nostra relació amb Francesc Beato ha estat esporàdica, però intensa. Ens resultà sorprenent i estimulante conèixer-lo en persona, ja que es produí d'una manera inesperada. Aca-

La compacta arribada a la primera reunió exigeix l'esforç de l'Albert.

bàvem d'organitzar i de participar en la conferència sobre «L'operació Montserrat pam a pam» –promoguda i realitzada pel santcugatenc Josep Barberà i Suqué a la dècada de 1970– com a activitat inclosa en el XXXII Aplec Excursionista dels Països Catalans, celebrat a Monistrol de Montserrat el desembre de 2008. Mentre a la sala encara ressonaven els darrers aplaudiments del final de l'acte, se'ns va acostar una persona desconeguda per a nosaltres. Decidit i amb fermesa, va agafar el micròfon, es va donar a conèixer i es va dirigir a tots els assistents per expressar la gran alegria que li havia produït la temàtica de la conferència i l'encert de recordar la figura d'en Josep Barberà en el marc de l'aplec. Reafirmant la seva satisfacció, ens va animar a seguir endavant amb la nostra activitat. Així va ser com vam conèixer en Francesc Beato i Vicens. Des de llavors ens vam interessar per la seva trajectòria excursionista i el vam anar seguint en articles i opinions seves aparegudes en diverses publicacions. Més tard, vam mantenir correspondència amb ell, a causa de la ressenya que va publicar a la revista *Muntanya* dels dos llibres que l'Òscar Masó va escriure en referència a l'extraordinària i singular agulla de la Castella de can Torras (massís de Sant Llo-

renç del Munt i l'Obac). El tracte va ser cordial i molt professional, i va refermar la bona impressió que ens causà a Monistrol de Montserrat, de manera que va augmentar la nostra admiració envers un home ferm i singular de l'excursionisme de casa nostra.

És per això que la seva pèrdua ens va doldre significativament, i lamentem no haver pogut conèixer-lo de més a prop. Com a escaladors i aperturistes de noves vies d'escalada clàssica que som, no vam dubtar ni un moment en retre-li el nostre homenatge dedicant-li un nou itinerari vertical per perpetuar el seu nom i la seva obra. Ferms en l'objectiu, començarem a donar-li voltes sense saber on traçar la nova ruta. Sí que teníem clar que volíem obrir-la en alguna agulla o paret propera a algun camí de tradició excursionista, deixant de banda zones únicament concorregudes pels escaladors i indrets massa salvatges o desconeguts.

LA VIA FRANCESC BEATO I VICENS A L'AGULLA AJAGUDA

Passaren alguns mesos i fou de cop que els ulls ens van revelar una nova línia d'escalada que complia els requisits desitjats. Mentre obríem la curiosa via *Xirucaires* al Fartó del torrent de Migdia i a la miranda de la Cajoleta, a prop del mític torrent de Migdia de la muntanya de Montserrat, ens vam fixar en una paret lliure de tot traç vertical al vessant nord-oest de la singular agulla Ajaguda.

En finalitzar la jornada, i mentre les boires del capvespre formaven un cotonós mar rosat sobre la plana sud de la muntanya serrada, visitàrem el peu de la línia aparentment verge. Ens trobàrem amb una placa compacta que s'anava adreçant de forma gradual fins a un bon desplom que desembocava en un gran replà. Animats per la lògica de la línia, vam fer grimpades de reconeixement un xic arriscades per tal de verificar que no hi havia cap rastre humà, fet que constatarem. Contents i il·lusionats per haver trobat la ruta adequada, propera a l'històric camí dels Francesos i en una magnífica talaia des d'on s'albiren paisatges montserratins excepcionals, marxàrem cap a les terres baixes tot anhelant poder tornar aviat per obrir la via d'en Francesc Beato.

OBERTURA DE LA VIA

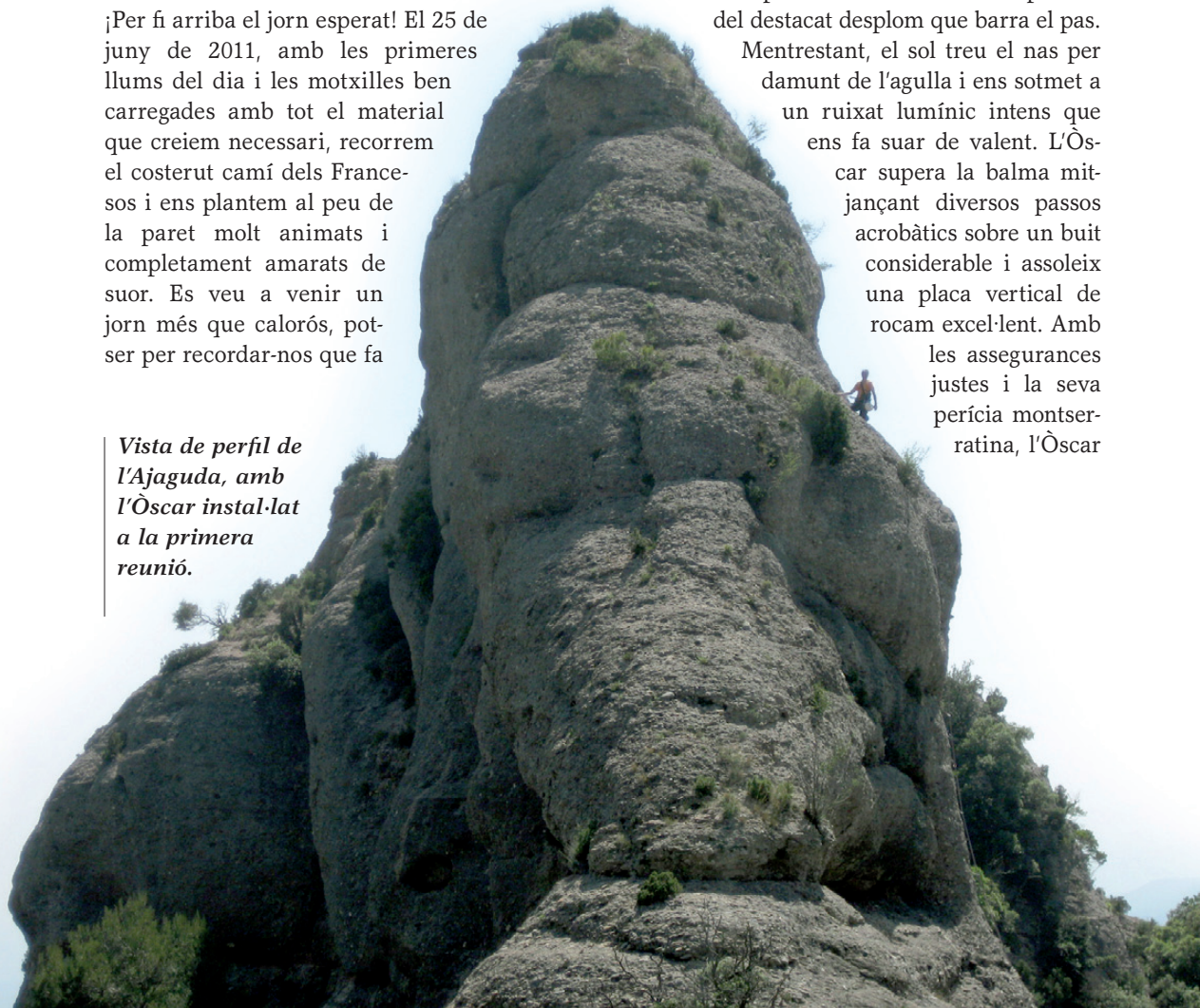
¡Per fi arriba el jorn esperat! El 25 de juny de 2011, amb les primeres llums del dia i les motxilles ben carregades amb tot el material que creiem necessari, recorrem el costerut camí dels Francesos i ens plantem al peu de la paret molt animats i completament amarats de suor. Es veu a venir un jorn més que calorós, potser per recordar-nos que fa

poc que ha començat oficialment l'estiu. De moment estem a l'ombra gràcies a l'orientació de la paret, i sembla que serà així per força estona. Mentre esmorzem, escutem la placa que s'enlaira sobre els nostres caps, tot cercant amb els ulls el camí més lògic a seguir que dibuixen els relleus de la roca conglomerada.

Ens equipem i l'Albert enceta l'obertura. Comença recorrent un tram tombat amb alguns passos finets i abasta una fissura ben marcada. El terreny ja no és tan ajagut i el sabadellenc supera diverses seccions verticals amb sengles cornises intermèdies. Un cop les deixa enrere, la paret es converteix en un estètic esperó que s'adreça seriosament amb poques preses. L'Albert progressa fins a una marcada escletxa horitzontal, assegurant els passos en un ambient força aeri. En aquest punt, l'Òscar el relleva com a cap de corda i afronta la superació del destacat desplom que barra el pas.

Mentrestant, el sol treu el nas per damunt de l'agulla i ens sotmet a un ruixat lumínic intens que ens fa suar de valent. L'Òscar supera la balma mitjançant diversos passos acrobàtics sobre un buit considerable i assoleix una placa vertical de rocam excel·lent. Amb les assegurances justes i la seva perícia montseratina, l'Òscar

Vista de perfil de l'Ajaguda, amb l'Òscar instal·lat a la primera reunió.

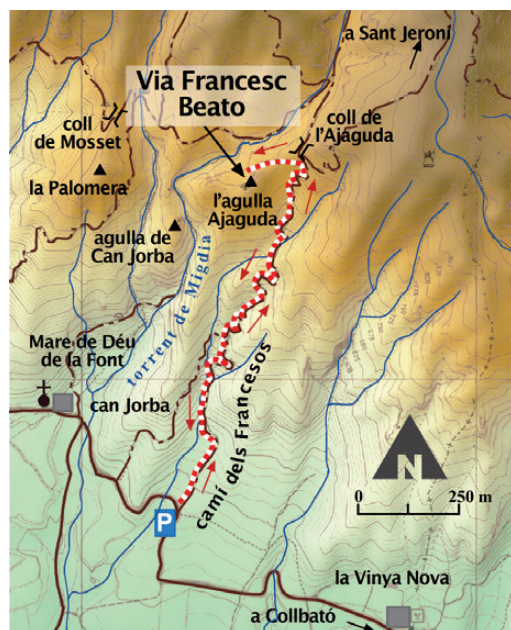
L'obertura del segon llarg condueix l'Albert a l'aeri cim de l'Aguda.

s'aferra als bons còdols i recorre aquest preciós i difícil passatge amb molta concentració. Content, es troba amb un amplíssim i còmode replà i munta una acollidora reunió. Sota un sol de justícia i sense ni un mínim bri de vent, l'Albert recorre l'elegant tirada tot netejant-la de llastres i rocs solts.

Els dos germans ens retrobem a la reunió i de nou rellevem el cap de corda. Continua l'Albert fent un flanqueig cap a la dreta i grimpant fins a una savina que presenta un brancatge molt dens. Li llança una бага i flanqueja un xic més a la dreta per afrontar posteriorment una successió de dos petits murs de roca solta. Superats, albira amb felicitat la savina de sota el cim de l'agulla i arriba al seu costat tot recorrent un canaló final descompost, clàssic i aromàtic. Munta reunió i l'Òscar recorre la tirada realitzant la important tasca de neteja. Retrobats de nou, els dos germans arribem junts al cim de l'Aguda i ens fonem en una bona abraçada. Per fi bufa una suau brisa que alleugereix la calor. Tenim els braços i els rostres ben vermells. ¿Potser és perquè no ens hem protegit prou amb la crema adequada o perquè els rajos solars saben que també estimem moltíssim el massís de

Sant Llorenç del Munt i l'Obac i volen que tinguem el mateix color de pell que el seu rocam vermellós? Seiem tot descalçant-nos els peus de gat i, primer de tot, fruïm de la satisfacció d'haver obert la via sense cap contratemps.

Gaudim dels paisatges montserratins coneguts, però sempre sorprenents, i ressenyem el nou itinerari en el pot de registre del cim. Celebrem l'obertura acabant-nos la poca aigua que queda a la cantimplora, tot brindant en memòria de Francesc Beato. Algú podria dir que és un brindis poc considerat, fet amb una cantimplora, suats i mal vestits, però per a nosaltres és un brindis molt sincer perquè ens sentim fusionats amb la muntanya, entregats a la seva essència. És un brindis de debò, nu de tota pretensió, fet amb alegria, havent donat el nostre esforç, escalant com sabem, ni més ni menys. És el nostre homenatge a Francesc Beato i Vicens, un home irrepetible que ha deixat una petja inesborrable en els camins, en els seus escrits, en els pensaments de moltes persones i, sobretot, en molts cors. Una petjada que és com la primera amb què iniciem cada excursió: fresca, forta, segura i que ens duu a un bonic destí... a un futur millor. ¡Amb homes com en Francesc Beato això és possible!

ALBERT MARTÍNEZ (BASE ICC I ALPINA)

VIA FRANCESC BEATO I VICENS

Accés al peu de via: Des de l'autovia A2 accedim a la urbanització Bruc Residencial per les sortides 576A o 575 tot circulant pel lateral. Un cop som al complex urbanístic, seguim l'avinguda principal en direcció nord i, quan s'acaba, trobem un xic a la dreta l'inici d'una pista de terra amb un cartell que indica Collbató i el monestir de Montserrat. La seguim i al cap d'uns centenars de metres trobem un trencall; seguim la pista que surt a mà esquerra. Uns quants metres més endavant trobem un altre trencall, i aquest cop seguim la pista que surt a mà dreta. Arribem a la masia de can Jorba i seguim la pista que surt en direcció est. Recorreguts uns 400 m, a mà esquerra comença el camí dels Francescos (indicador i marques taronges i de PR), indret on podem estacionar el cotxe. Recorrem caminant el camí en direcció nord i amb forta pujada fins que al cap d'uns 45 min arribem a l'altívol coll de l'Ajaguda. Llavors avancem per rastres rocósos vers l'oest fins al peu de l'aresta nord-est de l'esvelta agulla Ajaguda. A partir d'aquest punt hem de resseguir el peu de la cara nord-oest de l'agulla i descendir per un traç amb vegetació fins al peu de via (inscripció FBV).

Inscripció picada a peu de via, amb les inicials de Francesc Beato i Vicens.

Situació: Agulla Ajaguda (vessant nord-oest) Montserrat – regió de Sant Jeroni, coll de l'Ajaguda

Llargada: 70 m.

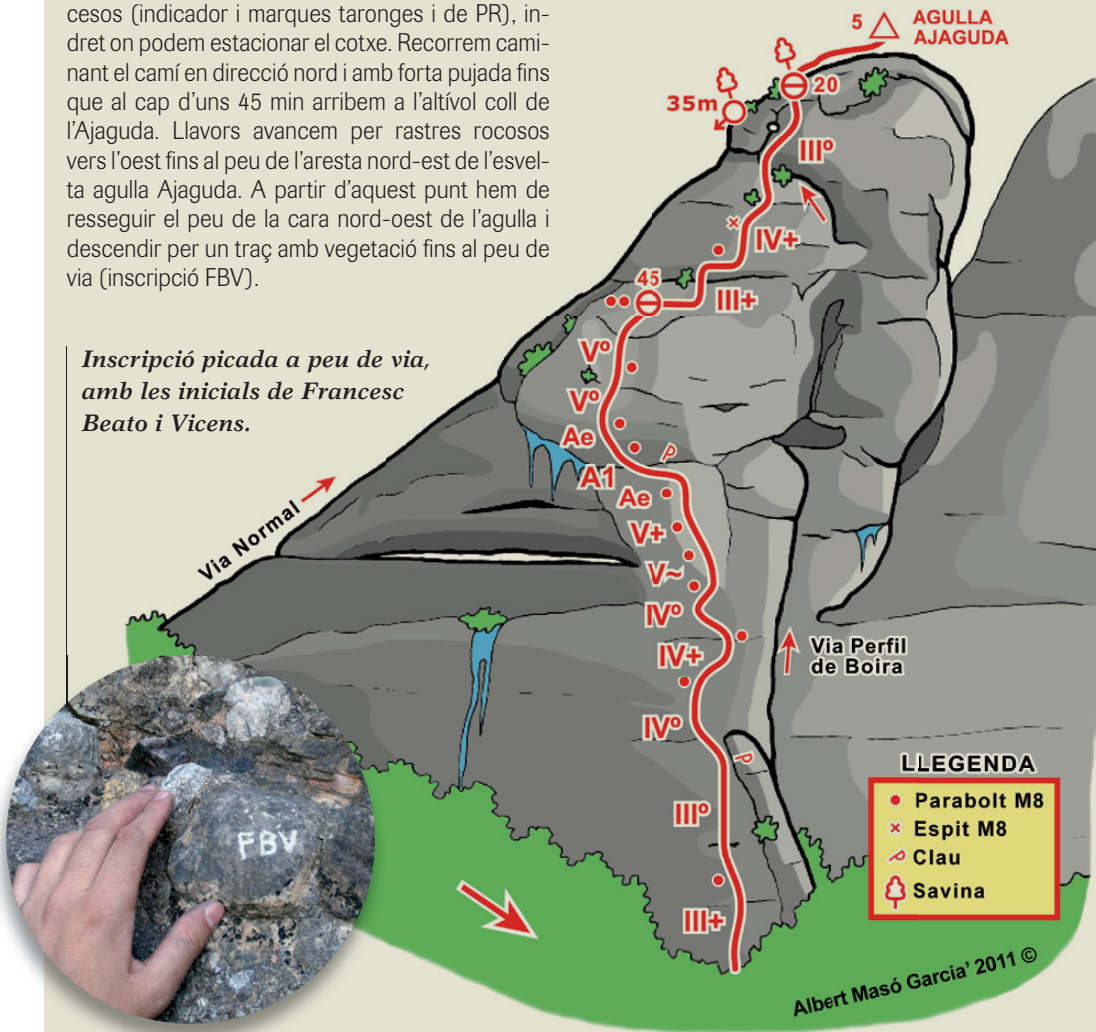
Dificultat: V⁺, A1, Ae (V obligat).

Oberta per: Òscar i Albert Masó Garcia a l'estil clàssic el 25 de juny de 2011.

Material: casc, cintes, bagues i estreps.

Descens: mitjançant un ràpel d'uns 35 m per la via normal (aresta nord-est) des d'una savina que hi està abocada.

N.b.: el mapa de Semir de 1949 i el que publica Josep Barberà, a *Montserrat pam a pam*, el coll Mosset és anomenat de la Palomera, i el coll de l'Ajaguda és anomenat coll Muset.

*Façana de la cartoixa
d'Escaladei, la primera
de la península Ibèrica,
fundada el 1163, de la
qual sorgiren les altres
cartoixes catalanes.*

Una excursió pel Montsant

Pels camins de bast de la baronia de Cabassers

Per **Antoni Cabré Puig**

Dedico aquest article al bon amic Francesc Beato,
ja que ell coneixia i estimava les persones i els indrets d'aquesta excursió.

*El Montsant, situat a la comarca del Priorat, és la muntanya
per excel·lència de l'excursionisme que practiquen els habitants
de les poblacions que envolten la ciutat de Tarragona.*

Quan hom veu l'imponent Montsant per primera vegada, sol fer-ho des del coll d'Alforja. Se'ns apareix de sobte, il·luminat pels primers rajos del sol naixent. Ens mostra les cingleres del vessant sud, que hom veu daurades, i ressaltats els relleus, a causa de les ombres que projecta el sol.

Està formada per conglomerats del període oligocènic, dins l'era del terciari. Però a l'extrem sud-oest hi ha una part que hom coneix amb el nom de *Montalt*, que és format per calcàries dolomítiques del període de Muschelkalk.

La hidrografia de tot el massís està formada essencialment per dos rius: el Siurana, al sud, i el seu afluent, el riu Montsant, al nord. Tots dos s'uneixen a prop del poble del Lloar. El riu Siurana desguassa al riu Ebre, a Garcia. Aquest fet condiciona la climatologia de la zona, ascendint les boires a l'hivern, seguint les valls, i provinents del riu Ebre. Tot i així, la climatologia pot ésser considerada com a mediterrània, tot i que a l'hivern té condicions de continental.

Al voltant del Montsant trobem un seguit de pobles de diferent importància: Ulldemolins, Margalef, la Bisbal de Falset, Cabassers, la Vilella Baixa, la Vilella Alta, la Conreria d'Escaladei, la Morera de Montsant, Poboleda, Cornudella de Montsant i el seu annexionat Albarca.

Siurana de Tarragona també es troba annexionat a Cornudella. La parla és diferent: els pobles més orientals tenen un català de transició. En canvi, els pobles més occidentals, ja és català occidental. La part oriental pertany al arquebisbat de Tarragona. En canvi, la part occidental, pertany al bisbat de Tortosa. La divisió eclesiàstica passa entre les dues Vilelles.

Terra aspra i seca, fou productora de vins de gran qualitat. L'any 1890 l'aparició de la plaga de la fil·loxera, vinguda des de França, va matar totes les vinyes i la comarca es va empobrir. Anys després es van empeltar els ceps amb esqueixos de vinya americana, que conferia a la planta, una resistència davant la fil·loxera. I des de fa unes dècades, hi trobem una potent inversió en forma de nous cellers, productors de vins de DO Priorat. I també des del 1984, de vins amb DO Montsant.

Actualment, a les comarques de Tarragona han proliferat les instal·lacions de parcs eòlics, que dominen el paisatge. Aquí, davant la pressió popular, la muntanya santa va ser declarada parc natural i no hi veiem cap parc eòlic, podent-ne així preservar el seu paisatge original. La seu del parc natural es troba situada al poble de la Morera de Montsant.

Inicialment, fou una muntanya d'eremites solitaris. Coneixem una primera comunitat de

El Montsant està format de grans cingleres exteriors, que hom ha de conèixer.

monjos situada a l'indret del coll de Mònecs (al terme d'Ulldemolins). Més tard també hi va haver un convent de dones a Bonrepòs, l'any 1210. I els monjos es varen instal·lar a Escaladei l'any 1203. I més endavant la cartoixa va rebre en senyoriu el poble de la Morera, i així va ser com es va expandir per la muntanya santa. Quan va arribar l'any 1835 la desamortització de Mendizábal, l'Estat central va vendre grans extensions de terra de la muntanya santa a qui va disposar de diners per pagar-ho. Així va ser com famílies de Cornudella, com els Rodés, els de cal Tomaset i molts altres, es varen convertir en propietaris de terrenys que abans eren dels cartoixans.

L'arribada del ferrocarril va deixar de costat aquest racó de món amb una orografia tan trençada. I les carreteres, tot i que han millorat molt, són sinuoses, adaptant-se al terreny. Això cal tenir-ho en compte quan viatgem cap al Montsant.

Des del punt de vista excursionista, el Montsant és una muntanya difícil, ja que disposa de grans cingleres exteriors, que hom ha de conèixer. Per tal de superar-les hi ha els graus. Són passos naturals o bé equipats per l'home, que permeten superar una cinglera. Abans d'aventurar-nos pel Montsant, cal estudiar bé la ruta i disposar d'un bon mapa, que actualment ja te-

nim (Editorial Piolet). I saber orientar-nos. Un dia de boira pot representar un final fatal. És de savis saber renunciar a una excursió pel Montsant si les condicions climatològiques no són les idònies.

Des del CEC estant, recordo les sàvies ensenyances del nostre consoci Modest Montlleó i Espasa, fill predilecte d'Ulldemolins. Ell coneixia bé l'indret. I ens donava lliçons sobre la muntanya santa. I molt especialment, desitjo retre homenatge a un altre consoci del CEC, el reusenc Ramon Quadrada i Ornos. Nascut el 1926. Advocat. Disposava de casa a la Morera de Montsant. Ara ja no camina. Mai va tenir un «no» per a l'excursionisme. Duia el Montsant al cor. Té escrites i documentades un total de 711 ascensions al Montsant, al llarg dels anys. Ell ens colpia d'ensenyances, de topònims, de consells. Ve a ser l'últim representant viu de l'anomenat excursionisme científic.

I també us vull parlar d'un altre excursionista reusenc històric: el «Pitu» Estivill. Tal i com ell mateix deia: tenia una dèria senyalitzadora. Amb el logo de la seva entitat, el Reus Deportiu, va instal·lar un total de cent pals indicadors, que a més d'un excursionista li han salvat la vida en un dia de boira. El darrer pal, amb el número 100 el va anar a instal·lar als rasos de Manter, un xic més amunt de la font Tornadissa, lloada pel poeta Joan Maragall. A la ruta d'ascens cap al Puigsacalm, un cim de 1.515 m situat a la Garrotxa.

Al Montsant hi ha roques amb formes que

recorden objectes concrets, i que reben noms propis: els Tres Jurats, el Bèlit o Bisbe, la Bitlla o Frare, etc. D'altres roques singulars eren emprades com a rellotges de sol pels habitants dels pobles: la roca de les Onze a la Morera. O el roquer de les Onze, a la Vilella Baixa.

Hi ha uns indrets emblemàtics prou visitats i coneguts pels excursionistes: el grau de l'Escletxa, el cim de la roca Corbatera on podem veure un pedró dedicat a l'excursionista pioner Artur Osona. El congost de Fraguerau i l'ermita romànica de Sant Bartomeu. El grau dels Ventadors, el grau dels tres ressalts del Miquel Capdevila. El clot del Cirer. El toll de l'Ou. El pont natural d'Obaga. La cova del metge Dr. Papaceit.

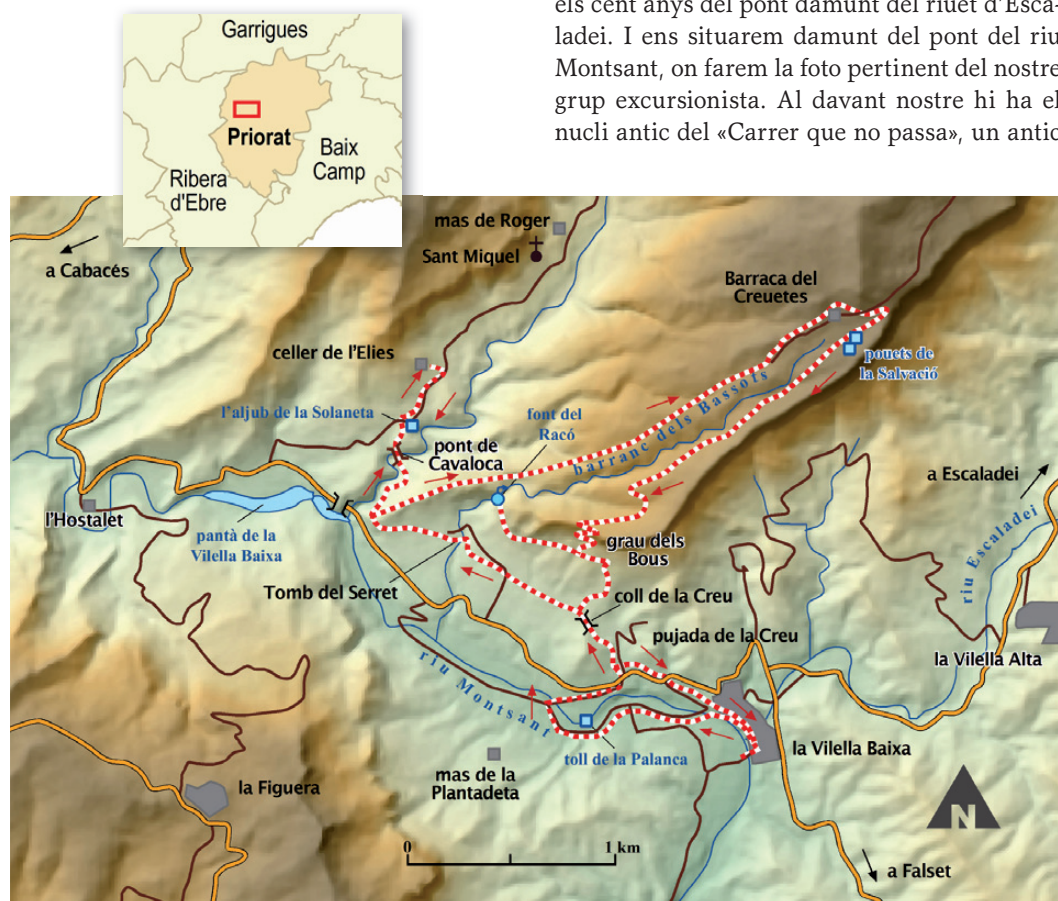
També són dignes d'admirar les diferents fonts i ermites. I participar en els aplecs que s'hi congreguen, essent el més conegut el de l'ermita de la Foia, a Cabassers.

CIRCUIT EXCURSIONISTA DES DE LA VILELLA BAIXA

Aquest circuit excursionista és apte per a tothom que hi posi el cor i les ganes de caminar. No té cap dificultat. Discorre per camins de bast, antigament emprats per pagesos, traguers, i per assumptes oficials. Ja que el sender que seguirem duia a Cabassers, que fou la capital de la baronia de Cabassers.

Des de Barcelona seguirem l'AP- 7 fins a la sortida de Reus. Després seguirem la T- 11 . I la N- 420 fins Falset. I ara, la carretera local T- 710, que mena a Gratallops i la Vilella Baixa. Entrarem al poble, i aparcarem al costat de la Cooperativa Agrícola, situada als afores del poble.

0:00 h Iniciem la caminada, baixant cap als ponts: veurem una placa que commemora els cent anys del pont damunt del riu d'Escaladei. I ens situarem damunt del pont del riu Montsant, on farem la foto pertinent del nostre grup excursionista. Al davant nostre hi ha el nucli antic del «Carrer que no passa», un antic

clos medieval, que es podia tancar per a la defensa dels seus habitants. Descendirem cap al costat esquerre hidrogràfic del riu Montsant i anirem passant pels peus de la Vilella Baixa, caminant riu amunt. Aquest camí és conegut com a camí del Navàs, que fa referència a un antic i ric propietari. Anirem veient les altes cases de la Vilella Baixa, amb set pisos en alguns casos, quan pel cantó del carrer de l'altre costat només en tenen dos o tres. Això va fer batejar aquest poble, com la «Nova York del Priorat»; escrit així ho trobem al llibre *Viatge al Priorat* de l'escriptor Josep M. Espinàs. Passarem enmig d'uns canyars atapeïts. Cruïlla de pistes. Girarem cap a la nostra esquerra, creuant el riu Montsant. I seguirem la pista cap a la nostra dreta, riu amunt. Aviat trobem un pal indicador. I més endavant, un camp de futbol, i enmig, un nou pal indicador. Deixarem a mà esquerra la porteria, i seguirem un sender pedregós que ens mena al toll de la Palanca, in-

dret inesperat, on podrem fer boniques fotos. Uns gossos ens bordaran des d'una gossera ben propera. Caminarem pel sender que envolta el toll de la palanca pel costat dret del riu, i el creuarem. A l'altre costat s'inicia una pista, que seguirem riu amunt. Aviat arribarem a una cruïlla de pistes. Pal indicador. Si seguís-sim la pista de l'esquerra, faríem cap al mas de la Plantadeta, on hi ha unes vinyes que produeixen un vi de DO Montsant. I també cap al poble de la Figuera. Però nosaltres, seguirem la pista de la dreta, que aviat ens durà a la carretera T-710. Veurem un pal indicador que ens assenyala el sender empedrat de l'anomenada *pujada de la Creu*, fins al coll de la Creu.

0:40 h Coll de la Creu: aquí fou bastida una creu en memòria d'un capità carlí mort aquí mateix. Però ja no hi ha cap creu. I el seu basament, ara forma part d'un marge. Cruïlla de pistes. Pal indicador.

Caminarem cap al NW, seguint un itinerari que ara s'ha convertit durant un bocí, en pista. A mà esquerra podem veure uns bonics marges paral·lels, fruit d'una partió. Anirem passant enmig de conreus d'ametllers i d'oliveres.

La Vilella Baixa, municipi del Priorat, ubicat dalt d'un turó, a la confluència del riu Escaladei amb el riu Montsant.

ANTONI CABRÉ

ANTONI CABRÉ

El pont medieval de Cavaloca.

A baix: el Cellar de l'Elies, una bonica construcció de pedra seca.

0:50 h Pal indicador: cruïlla amb el camí que duu al grau dels Bous o del Cargol. Seguirem planers, ara resseguint l'antic camí de Cabassers, que ja fa molts anys fou netejat pel GECT. Actualment forma part de la xarxa de camins del parc natural del Montsant. Amb gran sorpresa, avui trobarem molt ben condicionats tots els camins per on anirem caminant. Hi trobarem molts marges caiguts.

1:10 h Tomb del Serret. Aquí hi havia un femer, ara desaparegut. Avui hi veiem la cruïlla amb una pista que ve des de la carretera. Fineixen els conreus. El sender ascendeix, amb restes de l'empedrat. I amb espones laterals. Veurem a mà esquerra, situat al riu, el pantà de la Vilella Baixa.

1:20 h Pal indicador. Cruïlla amb el sender ascendent que duu al grau del Coll Empedrat. Seguirem planers. Aviat davallarem fins el pont de Cavaloca.

1:30 h Pont medieval de Cavaloca, on podrem esmorzar. Les millors fotos, són les que farem des de la llera del barranc.

1:40 h Ascensió pel sender empedrat, cap a la pista, i entrant cap a la dreta, enmig de les oliveres, visitarem l'aljub de la Solaneta, on veurem escrita la data de l'any 1925. Seguirem amunt pel sender.

1:50 h Pista travessera. Pal indicador. Si seguíssim recte amunt, arribaríem a Cabassers. Avui seguirem la pista, remuntant-la cap a la dreta durant uns 200 m, per tal de visitar el celler de l'Elies, una preciosa construcció de pedra seca. Recordem que la UNESCO té declarades les construccions de pedra seca del Mediterrani com a patrimoni de la humanitat.

2 h Celler de l'Elies. Fotos. I retornarem pista avall. Si seguíssim la pista amunt, assoliríem

ANTONI CABRÉ

ANTONI CABRÉ

Vers el barranc dels Bassots trobarem els pouets de la Salvació.

en 30 minuts el mas de Dalt o de Roger, un indret digne de ser visitat, tot i que roman tancat al públic. Baixarem de nou cap al pont de Calvaloca, i arribarem al pal indicador següent.

2:15 h Pal indicador del grau del Coll Empebrat. Aquí, girarem amunt, cap a la nostra esquerra, remuntant un coster rocallós, passant enmig de pins de repoblació, joves. La paraula grau ens defineix un pas natural o bé fet per l'home, que ens permet superar una dificultat natural del terreny, com pot ser un cingle. Coll, a les comarques de Tarragona, té diferents accepcions. A més de 'collada', pot indicar-nos el 'cim' d'una muntanya arrodonida, o en aquest

tals. Es tracta d'una llarga pujada que es fa pesadeta. Veurem alguns murs fets de pedra, obra dels caçadors. I algun corral, ara derruït. Admirarem el paisatge desolat, i albirarem el mas de Roger en la llunyania. Mirant cap al sud, descobrirem encimbellada la població de la Figuera. A la dreta, oest, s'endevina l'ermita de Sant Pau de la Figuera, encimbellada. Durant la batalla de l'Ebre era l'indret d'observació del comandament de l'exèrcit de la República. Encara es poden visitar les trinxeres.

2:55 h Barraca del Creuetes, de pedra seca. Fotos. Ens acostarem al pal indicador que ens mostrarà el sender, i ja descendirem cap al barranc dels Bassots, trobant els anomenats *pouets de la Salvació*. Fotos. Seguirem el sender cap al SW. Passarem per un terreny erm, de garric. I seguirem el barranc dels Bassots, i creuarem el barranc del Racó.

3:25 h Collet. Descendirem pel grau dels Bous o

À LA BANDA DE LLEVANT, HI HA EL ROQUER DE LES ONZE, QUE FOU EMPRAT COM A PUNT DE REFERÈNCIA HORÀRIA PELS PAGESOS DE LA VILELLA BAIXA

cas, una carena que separa dues barrancades. Anirem pujant, guanyant alçada. Tindrem dues barrancades als costats. I veurem que tot l'indret per on passarem és rocallós de roca calcària. Aquesta banda del Montsant, geològicament és diferent de la resta del Montsant, que és de conglomerat. Hom la coneix com *els Mon-*

talts. Es tracta d'una llarga pujada que es fa pesadeta. Veurem alguns murs fets de pedra, obra dels caçadors. I algun corral, ara derruït. Admirarem el paisatge desolat, i albirarem el mas de Roger en la llunyania. Mirant cap al sud, descobrirem encimbellada la població de la Figuera. A la dreta, oest, s'endevina l'ermita de Sant Pau de la Figuera, encimbellada. Durant la batalla de l'Ebre era l'indret d'observació del comandament de l'exèrcit de la República. Encara es poden visitar les trinxeres.

prat com a punt de referència horària pels pagesos de la Vilella Baixa. En arribar al capdavall de la baixada, es pot fer una excursió complementària, seguint un sender gairebé horitzontal cap a la dreta, NW. Ens acostarem a la caiguda del barranc dels Bassots, en un precipici rocallós. Amagat al fons d'una lleixa estreta i aèria, hi ha l'anomenada font del Racó, una joia natural: arranjada, hi ha una raconada amb quatre olletes de terrissa, que s'omplen amb el degoteig de l'aigua que cau, gota a gota. La història ens explica que una dona de la Vilella Baixa li deia al marit que ella estava molt malalta, i que només millorava si bevia aigua d'aquesta font. De bon matí enviava el marit a omplir el cànir a la font, passant-hi moltes hores. Mentrestant, ella s'ho feia amb un altre home. I l'home va acabar posant-hi unes olletes per tal d'anar recollint l'aigua que hi degota. Retornarem al camí principal.

Anys enrere, per una acció vandàlica, aquesta raconada estava malmesa. Avui torna a fer goig. Actualment ha recuperat la seva màgia i el seu encant. Cal passar per un pas aeri, encinçlerat, no apte per a qui pateixi vertigen. Cruïlla, amb el sender principal. Ara, anirem davalant cap al SE.

4:10 h Pal indicador, amb la bifurcació dels senders. Seguirem pel camí de l'anada, ara cap al SE. Aviat esdevé pista.

4:20 h Coll de la Creu, on avui dia ja no queda cap rastre de la creu del capità carlí occit aquí. Baixada pel sender de bast, empedrat. Pal indicador.

4:30 h Carretera T- 710. La seguirem 100 m cap a la nostra esquerra. Creuarem la carretera. I anirem avall per la pista cimentada. Ja tenim el poble al davant nostre.

4:50 h Entrarem a la Vilella Baixa, tenint a mà dreta, el pont Gran damunt del riu Montsant. Fotos. Pujada pels carrers del poble fins a la Cooperativa Agrícola, on tenim els cotxes. I retorn cap a casa.

Podrem dinar entaulats en algun dels restaurants de la Vilella Baixa, per exemple, al Racó del Priorat. I no podem abandonar el poble sense haver adquirit vi de qualitat del que es fa aquí.

ANTONI CABRÉ

El grau dels Bous o del Cargol és un sender preciós, una autèntica obra d'enginyeria popular.

EQUIPAMENTS DE MUNTANYA AL MONTSANT

REFUGI DE SIURANA. Propietat del CEC. Guardat.

REFUGI D'ALBARCA. Propietari Centre Excursionista de Tarragona. Guardat.

REFUGI LEANDRE LERÍN. Propietat del Centre Excursionista de Tarragona. Cal informar-se.

CAL SEVERET. Margalef. Urbà. Guardat.

CÀMPING D'ULLDEMOLINS. Obert tot l'any.

CÀMPING DE SIURANA. Obert tot l'any.

L'Ajuntament de Cornudella de Montsant disposa d'una oficina de turisme municipal, situada al parc del poble. I us atindrà molt amablement, la senyoreta Glòria, filla de cal Peran de Siurana.

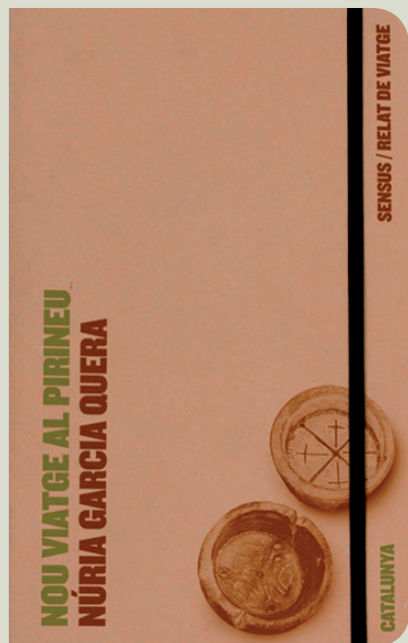
PER SABER-NE MÉS

Cartografia bàsica

■ *Montsant*. Quarta edició. Barcelona: Editorial Piolet, 2009. Mapa a escala 1:20.000.

Bibliografia recomanada

■ CABRÉ PUIG, Antoni. *El Montsant*. Tercera edició. Valls: Edicions Cossetània, 2004.

Nou viatge al Pirineu

Núria Garcia Quera

Col·lecció Sensus. Barcelona. 2012

Nou viatge al Pirineu, 50 anys després

L'autora Núria Garcia Quera ha publicat el seu darrer llibre: *Nou viatge al Pirineu*, una revisió del viatge que l'any 1956 van fer Camilo José Cela i Josep Maria Espinàs. Aquesta obra és el relat d'un recorregut a peu pel Pallars, la Vall d'Aran i l'Alta Ribagorça. L'objectiu és seguir les passes de Cela i Espinàs a partir dels seus llibres *Viaje al Pirineo de Lérida* i *A peu pel Pallars i la Vall d'Aran*, i detectar l'evolució del Pirineu els últims cinquanta anys. Ells van viatjar-hi plegats el 1956, mentre que ella ho va fer l'any 2007.

A mesura que avança el viatge, Núria Garcia Quera va llegint els llibres dels seus predecessors i s'adona d'un fet sorprenent: que Espinàs té coses per agrair a Cela però, sobretot, que Cela va morir amb un gran deute a Espinàs.

Nou viatge al Pirineu és el segon volum de la col·lecció de literatura de viatges «Sensus», uns llibres que, pel seu format semblant a les llibretes Moleskine i per les nombroses fotografies del seu interior, s'han convertit en llibres de col·leccionista. En aquest cas les fotografies són tant del viatge que l'any 1956 van realitzar Cela i Espinàs, com del Pirineu actual.

Com tots els llibres d'aquesta col·lecció, una part dels guanys es destinaran a un projecte solidari que, en aquest volum, seran per a l'Obrador Xisqueta, una associació que porta a terme un projecte social encaminat a pagar un preu just per la llana de l'ovella xisqueta del Pirineu.

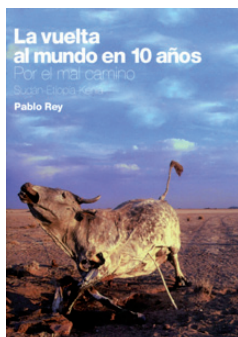
La ruta que va seguir l'autora, tot fent una interpretació més excursionista que la que van realitzar els seus predecessors, es coneix per «Un ramat de camins». Tothom es pot baixar les ressenyes de les diverses etapes a www.sensus.cat.

Coves prehistòriques

La primera guia d'art rupestre del Parque Cultural del Río Martín, un excel·lent paisatge de coves, canyons abruptes i serralades.

Guía de cavidades y arte rupestre del Parque Cultural del Río Martín
Centro de Estudios Espeleológicos Turolenses
Zaragoza: PRAMES, 2012.

La volta al món en 10 anys

Segon volum del periple de Pablo Rey i Anna Callau, que ja porten més de 12 anys fent la volta al món en una furgoneta.

La vuelta al mundo en 10 años. Por el mal camino
Pablo Rey
Barcelona: Ediciones Viajeros 4x4x4, 2012.

Una guia familiar

12 itineraris per a tota la família que tenen com a nexa una àrea de picnic, origen i destí des d'on emprendre l'aventura.

Excursiones amb nens pel Camp de Tarragona des d'una àrea de picnic
Barbara Vastenavond i Rafael Servent
Valls: Cossetània Edicions, 2012

Corrent per Sant Llorenç i l'Obac

Aquesta guia ofereix la possibilitat de fer sessions d'entrenament per camins, corriols, pistes i cims.

Sant Llorenç del Munt i l'Obac. 15 sessions d'entrenament de luxe
Jordi Coral
Granollers: Editorial Alpina, 2012. (Correr per la Muntanya, 1)

Cimas épicas.

Eiger, K2, Everest, McKinley, Matterhorn

John Cleare

Valls: LECTIO Ediciones, 2012 (Colección Aventuras Épicas)

La història dels cims més emblemàtics de l'alpinisme

Aquest llibre de John Cleare explica d'una manera molt didàctica i visual com es van poder assolir algunes de les muntanyes més altes i difícils del món. A través d'una il·lustració excel·lent i detallada, i d'uns textos amens i senzills, podem fer un viatge únic i vivificant pels Alps, l'Himàlaia, el Karakoram i el cercle polar àrtic, ple d'aventures i perills reals, com ara les allaus, les tempestes sobtades o les esquerdes invisibles.

L'obra narra la història de cinc grans ascensions èpiques: l'Eiger (l'Aranya Blanca), el K2, l'Everest, el McKinley i el Matterhorn o Mont Cervin, amb els pioners que obriren les rutes més difícils, els intents tràgics, les fites aconseguïdes o els traçats de les grans vies. Un relat farcit de coneixements i cultura muntanyenca, des de les primeres exploracions de principis del segle xx fins a l'actualitat. Amb històries fascinants, com la desaparició misteriosa de Mallory i Irving a l'Everest i el triomf de Hillary i Tenzing Norgay.

En definitiva, un llibre molt ben fet per a tots els públics, amb fotografies modernes i antigues, més de 100 il·lustracions, entre les quals destaquen els mapes detallats amb les rutes creades pels escaladors, cims en 3D, talls geològics i esquemes, dibuixos... També hi trobem pàgines desplegables amb pósters il·lustrats de mides diverses, textos per picotejar i explicacions ben interessants.

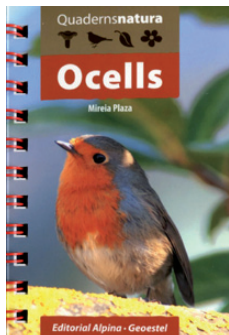
Riglos: paradís de l'escalada

Parets de 300 m més enllà de la vertical, amb un nou significat per al concepte de buit, on discorren algunes de les vies d'escalada més famoses del món.

Escalada en los Mallos de Riglos

Felipe Guinda

Zaragoza: Prames, 2012.
6ª edició.

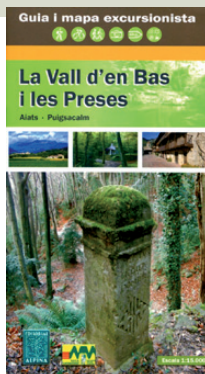
Els ocells més representatius de Catalunya

Una guia de camp pràctica amb més de 90 espècies del nostre país, il·lustrades i descrites amb textos breus i clars per a una correcta identificació.

Ocells

Mireia Plaza

Granollers: Editorial Alpina, 2012. (Quadernsnatura)

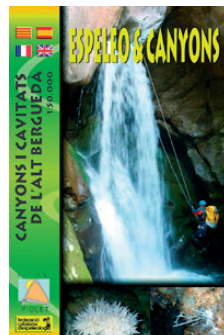

Mapa excursionista de la Vall de'n Bas

Nova representació a escala 1:15.000 d'aquest municipi de la Garrotxa, situat a la pla d'en Bas, al sud d'Olot.

La Vall d'en Bas i les Preses

Granollers: Editorial Alpina, 2012

Canyons i activitats de l'Alt Berguedà

Un bon mapa on es detallen els canyons, barrancs, torrents, coves i avencs del Cadí-Moixeró i l'Alt Berguedà. Inclou la normativa del descens de canyons.

Espeleo & Canyons. Canyons i cavitats de l'Alt Berguedà

Editorial Piolet. Barcelona 2012

ANDES

PATAGÒNIA SEPTENTRIONAL Serranía Avalanche

Nova via

En un apartat racó de la xilena regió de Los Lagos, vora la costa del Pacífic, és on en aquesta ocasió Sílvia Vidal troba el seu paradís particular per obrir una altra gran via en solitari. Es tracta de la paret Serranía Avalanche, prop de 1.000 m de granit que s'eleva sobre un llac i que cal atènyer amb una barca i, després d'una aproximació de 8 hores, per terreny selvàtic.

L'estratègia d'ascensió ha estat l'habitual en la nostra escaladora: preparació de la part baixa (uns 300 m de via) i 32 dies de paret (febrer/març de 2011), 29 d'obertura i 3 de descens, tot i que la meitat d'aquest període va ser d'inactivitat a l'hamaca a causa de la pluja, normal en aquesta zona. A una escalada tècnica i llarga com aquesta, cal sumar-hi l'espantà estil Sílvia, que comporta l'aïllament més estricte: no portava ni un mitjà de comunicació amb l'exterior. **Via Espiadimonis**, fins a A4 i 6b, tot i que en aquesta mena de saraus la dificultat és el menys important.

La paret ja comptava amb un altre itinerari, la **via Araucania**, oberta per argentins, sembla que sense cim, però fins al final de les dificultats.

SÍLVIA VIDAL

GANGOTRI Meru (6.450 m)

Nova via

L'esmolada pilastra del Meru, el **Shark's Fin**, d'una estètica increïble i objecte de nombrosos intents, finalment ha estat superada pel seu mateix tall. Ho han aconseguit els nord-americans Conrad Anker, veterà de grans ascensions, Jimmy Chin i Renan Ozturk (aquesta mateixa cordada havia estat molt a prop de l'èxit l'any 2008, quan es van veure obligats a retirar-se després de 19 dies a la paret). El resultat ha estat una escalada molt tècnica, amb dificultats de fins 6a/A4/M6. Estil càpsula i 12 dies de feina, del 21 de setembre al 2 d'octubre (2011).

Aquest vessant nord-oest ja comptava amb diversos itineraris, però tots aquests evitaven la terrible aleta de tauró.

JIMMY CHIN

La Shark's Fin, una línia de gran bellesa i artificial extrem a gran alçada.

Espiadimonis, la nova via de Sílvia Vidal a la paret de Serranía Avalanche.

MAHALUNGUR HIMAL Cho Polu (6.695 m)

Nova via

El conegut Jordi Corominas i l'alpinista espanyola Elena Parga obren un itinerari a la cara sud-oest d'aquest cim de la vall del Khumbu. Una ascensió magnífica i feta amb simplicitat: una cordada de dos, una tenda a la motxilla i anar pujant... Es tracta d'un vessant de neu, d'aproximadament 1.000 m de desnivell i pendents de fins a 80°. El punt més alt el trepitja només en Jordi, mentre la seva companya l'espera al coll on finalitza la paret (cota 6.400). Cim el 21 de novembre de 2011, després de tres dies d'ascensió i dos bivacs. Descens en ràpel per la via de pujada.

ALPS

MONT BLANC Grans Jorasses. Punta Croz (4.110 m)

Repetició destacada

A mitjan octubre de l'any passat, Silvestre Barrientos i Josep M. Esquirol aconsegueixen la mítica **No Siesta** (90°, 6a, A2 / 1.100 m de desnivell). Els catalans gaudeixen de molt bon temps i condicions favorables, però ningú els treu un bivac a 2/3 de la paret i un altre al cim. Ens hem de felicitar per aquesta gran ascensió, que situa alpinistes del nostre país en la primera divisió mundial. Pocs llargs per davant seu i amb un bivac de menys, evoluciona una cordada bascoespanyola formada per Mikel Zabalza i Manu Córdova (sembla que en Manu ho aconsegueix en lliure, amb dificultats de fins a M7). Dos dies després, una altra cordada peninsular, Mikel Sáez i Kepa Escibano, també se l'apunten, aquests en tres dies.

No Siesta, segurament un dels recorreguts mixtos més exigents dels Alps, fou obert l'any 1986 pels eslovens Jan Porvaznic i Stan Glejdura. Temut i poc repetit encara ara, Tomo Cesen s'adjudica una solitària un any més tard, però sembla poc creïble atès l'horari i la manera que va declarar haver-ho fet. Qui sí que la va fer, l'any 1998, van ser els francesos François Marsigny i Olivier Larios, que per altra banda no van reconèixer

JOAN JOVER

Cara nord de les Grans Jorasses, amb la part superior de la Walker, Whympers i el Croz.

xer l'ascensió de l'eslovè i consideren la seva ascensió com a segona absoluta. L'alemany Robert Jasper i el suís Markus Stofer ostenten la primera en lliure reconeguda, que ahora és

primera hivernal, el març del 2003. I ja per arrodonir la pinzellada històrica, l'any 2000 el francès Patrice Glairon-Rappaz fa seva la primera reconeguda en solitari.

PIRINEUS

ARAN

Tuc dera Escalica (2.350 m)

Nova via

Una vegada més hem d'agrair a Montserrat Timoneda i Jaume Llanes el descobriment d'un altre secret de la recòndita vall de Toran. En aquesta ocasió es tracta d'un evident corredor de la cara nord-oest de l'Escalica, una ascensió de neu i glaç de pendents sostingudes i amb dos ressaltos verticals: **Corredor Ursus** (D sup / 250 m de desnivell). En la primera ascensió s'utilitzen 7 cargols, 2 pitons extraplans i mig joc de tascons. Feta el 6 d'abril d'enguany.

L'accés, des del refugi d'Era Honeria, per la pista forestal de Les i camí d'Arbaet, implica uns 1.100 m de desnivell. El descens, pel vessant est, sense dificultat, però particularment exposat als allaus.

Per a amants de llocs poc transitats i on les línies encara no s'entrecreuen buscant un espai impossible, caràcter i senzillesa de la muntanya veritable.

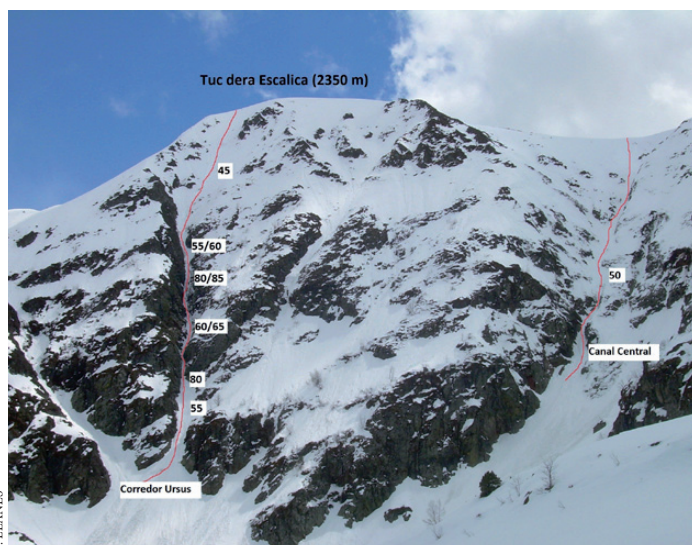
WWW.PIOLETS.D'OR.COM

PIOLETS D'OR 2012

El prestigiós guardó de muntanya Piolet d'Or ha estat rebatejat amb el nom de Premi Walter Bonatti, que va ser el primer en rebre'l, l'any 2009. L'edició d'enguany, que fa referència a les principals realitzacions del 2011, ha premiat dues activitats, el K7 dels eslovens Nejc Marcic i Luka Strazar (vegeu crònica alpina del nº 900), i el Saser Kangri II dels nord-americans Mark Richey, Steve Swenson i Freddie Wilkinson (vegeu crònica alpina del nº 898). També ha merescut una menció especial la Torre Egger dels noruegs Bjorn-Eivind Aartun i Ole Lied (vegeu crònica alpina del nº 899).

La cara nord-oest del K7 aporta dificultat i descoberta, amb una primera a un vessant verge i fet per dos alpinistes molt joves. Del Saser Kangri II cal valorar l'envergadura, amb quatre dies a la paret i en un cim de gran alçada (verge per altra banda). A l'Egger el més destacable és la dificultat i l'audàcia, per l'atreviment d'escalar plaques de glaç verticals adossades a la paret. Estil alpinista impecable en tots els cassos, no cal dir-ho.

Robert Paragot rep l'anomenat Piolet d'Or Trajectòria, per la seva important i dilatada vida d'alpinista. Del seu historial destaca la primera a la cara sud de l'Aconcagua, l'any 1955, una ascensió d'una envergadura excepcional en aquelles èpoques.

J. LLANES

L'Escalica amb la nova via del matrimoni Timoneda/Llanes.

Aragó, la terra promesa dels oberturistes

Un cop més ens endinsem a l'Aragó, la terra promesa de tots els oberturistes relacionats amb el terreny d'aventura, gràcies a les possibilitats actuals respecte a les nostres escoles molt més col·lapsades d'itineraris. D'escaladors *manys* interessats ja n'hi ha prou, però de catalans i francesos més. La dèria d'obrir quelcom coherent representa desplaçar-se a la franja central pirinenca o bé al cor del Maestrat, on llocs menys freqüentats són el reclam per a les noves i no tan joves generacions d'escaladors a la descoberta de nous espais. Alguns d'aquests, sorprenentment nascuts de l'alt grau de passió que hi posen molts per amortitzar qualsevol terreny mentre s'hagin de fer servir les cordes i els peus de gat. D'altres, més exigents, escorcollen línies on poder acotar el més extrem, com si les escalades d'ara haguessin d'estar forçosament lligades al VII grau. La dificultat sempre és a la paret, el que compta és la manera de resoldre-la obrint des de baix. Mentre uns la concebran domesticant prèviament el terreny, d'altres molt més atrevits hi passen sense tants romanços. L'escalada obligada és cada vegada més usual i el grau més alt. Atenció, doncs, als protagonistes, perquè ara per ara, conèixer el seu nivell serà la clau per repetir els seus itineraris, al marge de qualsevol graduació.

PEÑA FORATATA

Al nord del bonic poble de Sallent de Gállego destaca un espadat de considerable desnivell, és la Peña Foratata (2.341 m). Des del poble sembla un cim únic, però a l'oest ostenta un vèrtex menor (2.295 m) que posteriorment davalla formant un llarg crestall per on puja la via normal. Eclipsada pel famós Midi d'Os-sau i el Balaitús, aquesta modesta muralla de bona calcària no ha estat mai de moda, i sols hi ha constància d'una vintena de vies repartides pel

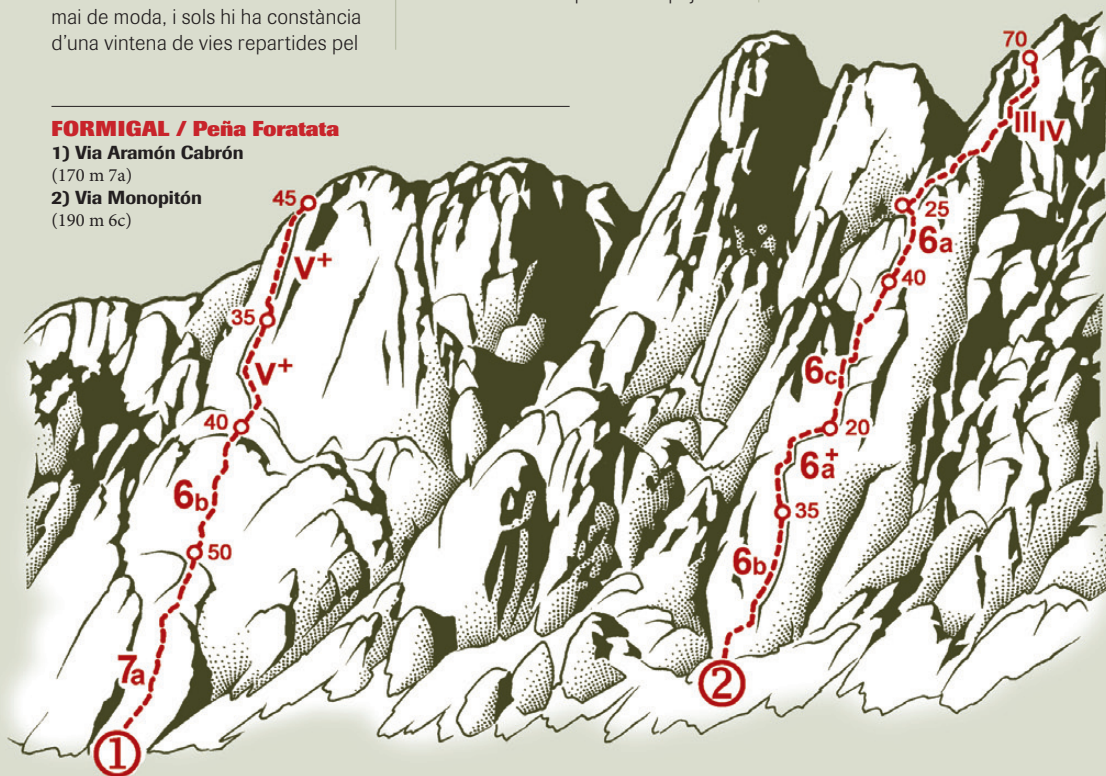
vessant sud de la muntanya mirant a Formigal. Uns itineraris antics, oberts entre 1960 i 1970 majoritàriament pels *manys* establerts a l'estació d'esquí els estius, que desvetllen les canals i diedres més evidents situats al marge oriental on la paret llueix més colossal.

L'any passat, dues modernes realitzacions revifien l'altre marge de la contrada (SW) gràcies a dues potents cordades disposades a pujar el

llistó de la paret mitjançant les seves reconegudes capacitats. Primer van ser Christian Ravier i Xavier Giraudet els responsables de la via **Aramón Cabrón** (25-5-11), i posteriorment Manu Córdova i Mikel Zabalza amb la via **Monopitón** (7-8-11). Mentre la primera ha quedat semiequipada amb alguns parabolts i claus repartits per unes plaques força llamineres

FORMIGAL / Peña Foratata

- 1) Via Aramón Cabrón
(170 m 7a)
- 2) Via Monopitón
(190 m 6c)

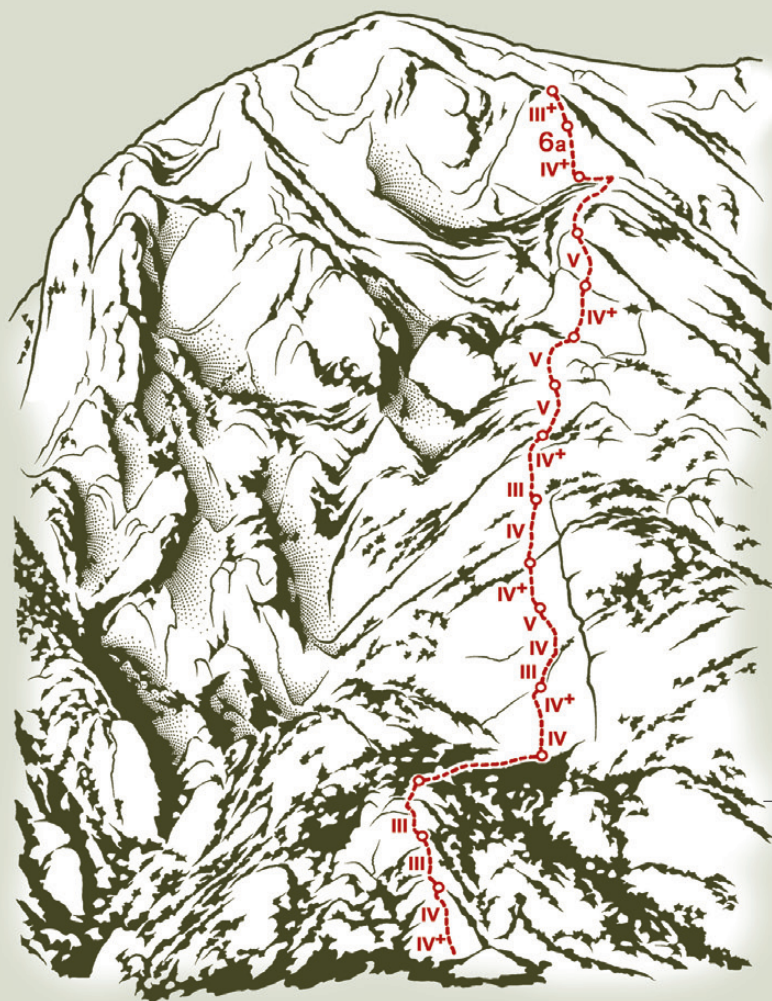

Peña Foratata.

(cal dur els tascons i camalots fins al nº3), en la segona només hi resta un pitó (d'aquí el nom) i es tracta d'una bona via de fissura, on més val embenar-se les mans per repetir-la amb garanties (cal portar tascons, aliens, dos jocs de camalots fins

al nº3, un del nº3,5 i un del 4). Cal preveure un nivell de 6b⁺ a 6c per les dues. Aproximació des de la part alta de Formigal prenent el camí que condueix a l'inici de la via normal, i descens per la mateixa en finalitzar les vies.

EL TURBÓ

Aquesta inconfusible mola situada entre el riu Éssera i el Isàvena, ofereix poques pretensions per als amants de la verticalitat, salvat del seu vessant oest, on trobem el lloc més adient anomenat *Peña Roia* (*Turmo Mediodía*) de camí al poble de Llert. A part d'aquest camuflat indret on hi ha una trentena llarga d'itineraris molt interessants, alguns de més de 200 m, la muntanya del Turbó presenta moltes pinzellades de bona calcària on, amb una mica d'imaginació s'intueixen uns traçats entre la baixa vegetació. Un d'aquets és la via **Erizón Wall** (28-6-11) obert per Luis Alfonso i Josep Solé, després d'estudiar-se la jugada en diversos atacs. Una dilatada ascensió d'uns 800 m de recorregut que condueix de la forma més

directa i efectiva al Picón de las Ocho (2.278 m), mitjançant 16 tirades semiequipades amb alguns parabolts, pitons i ponts de roca, que ben segur que cridaran l'atenció a més d'un. Tot un recital de plaques d'adherència i canalissos esquitxats d'unes punxes inevitables donen forma aquesta llarga ruta, on cal matinar i no encantar-se per assolir l'objectiu i tornar al vehicle en menys de 10 h. D'entrada s'ha d'arribar a un dipòsit d'aigua per una pista que surt a mà esquerra abans d'arribar al poble de Sarriate, punt on deixarem el cotxe, si no és un tot terreny. Des del dipòsit seguirem a peu uns 30 min per pista més dolenta, fins que sortim per un llom a la dreta (fites) que duu a les tarteres del peu de paret, travessant a la dreta en direcció a l'inici més baix de l'esperó principal, parabolts visible (30 min). Cal preveure unes 7/8 h per l'itinerari i reservar 2 h llargues per al descens des de les Colladetes a la pista i el retorn al cotxe. Cal portar unes 8 cintes llargues, cordinos i friends fins al nº4. Segons els autors, sols pel marc on es desenvolupa l'aventura, ja val la pena.

EL TURBÓ / Picón de las Ocho
Via Erizón Wall
(800 m V)

PEÑA MONTAÑESA

A poc a poc l'activitat oberturista va donant la volta a la Peña Montañesa, i si fins ara tot lluita al vessant sud, l'onada ja arriba a la cara nord-oest, punt on paradoxalment trobem les escalades més pioneres del bastió. A uns 200 m a la dreta del formós diedre Sade (99), Fernando Peralta i Sidarta Gallego obren la via **Pinus Requiem** (29-6-04), i per no divulgar-la en el seu moment, se li afegeix gairebé al damunt la **via dels Eslomats** (agost-2010) a càrrec d'Hèctor Sala, Lluç Pellissa i José Castanera. La primera ressegueix la

lògica entrada per una xemeneia herbosa, mentre que la segona arrenca directament entre uns desploms (3 parabolts) i abandona la via anterior per un marcat encastament a la dreta de la R4. Roca bona en conjunt excepte algun tram puntual on cal prestar atenció. Les dues resten semiequipades i per a pròximes repeticions caldrà dur els tascons, aliens i el joc de camalots fins al n⁴ (per a la primera cal incloure 4/5 pitons). Dificultat obligada de 6b per a les dues. Un cop dalt es pot davallar en ràpels aprofitant una línia de pins situats a uns 50 m a la dreta de les rampes de

sortida. Tres ràpels (30+60+25 m) ens deixaran en una feixa que condueix caminant al peu de la cara oest. De totes maneres, si hem deixat el cotxe a la collada pot ser més factible arribar al cim i baixar pel camí clàssic de pujada (1 h 30 min).

Més a la dreta, la Punta Sola treu el cap entre tanta paret mostrant la seva inexpugnable silueta on fins ara sols hi havia la **via Original**. Els bons ulls de l'Albert Salvadó i Marc

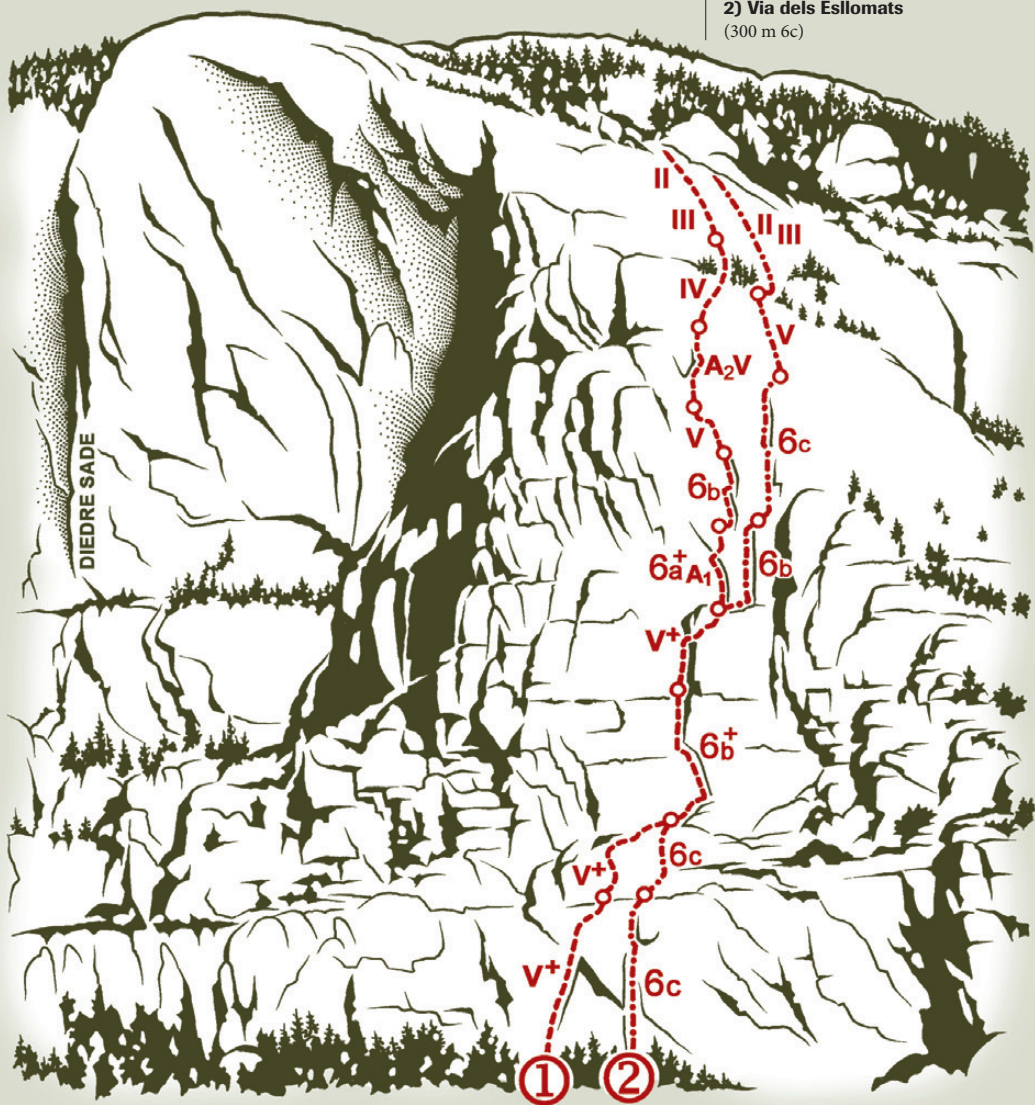
PEÑA MONTAÑESA - Cara NW

1) Via Pinus Requiem

(330 m 6b/A2)

2) Via dels Eslomats

(300 m 6c)

(150 m 6b⁺)

Malgrat ser un lloc puntualment visitat a causa de la llunyania i aïllament, els Órganos de Montoro han anat sumant itineraris gradualment a causa dels seus evidents atributs. L'últim, situat immediatament a la dreta de l'Agulla Xica i batejat com **via Reflexioterapia** (19-11-11), el devem a Diego Miralles i Santi Gracia, de Vall-de-rourès. Es tracta d'una marcada fissura-diedre que solca l'anomenada punta Matarranya després de superar les monolítiques plaques inicials. Cal destacar que el pas clau del L2 (7b⁺) es pot passar clarament en A0, i per arribar a la R4 s'ha de resoldre una bavesa prou exigent amb un màxim obligat de 6a/A1. Cal dur els tascons, joc de microfrends i camalots fins al n^o4. Descens en dos ràpels de 60 m o bé quatre de 30 m. Aproximació evident des de l'aparcament situat al costat del riu, per un corriol que en un moment donat creua el cabal i prossegueix per la falda de la paret (20 min).

(265 m 7a⁺)

Órganos de Montoro.

ARMAND BAILLART

El Mogrony, una muntanya de llegendes

Qualsevol aproximació excursionista a la serra de Mogrony està inevitablement lligada a la història i al món de les llegendes de Catalunya. Però si un personatge destaca en aquest aspecte, aquest és el comte Arnau.

Itinerari

- Santuari de Mogrony
- Coll de coma Ermada
- Cim del Pla de Pujalts
- Pedra Picada
- Sant Joan de Cornudell

Vinculat al Ripollès i molt especialment a aquestes contrades, sembla que tenia la seva residència al castell de Mataplana, molt a prop de l'entrada de l'avenc anomenat *forat de Sant Ou*. Segons la llegenda, aquesta cavitat tenia tres conductes: el primer arribava a l'infern, i és per on el comte es relacionava amb el dimoni; l'altre comunicava amb les coves de Rialb, on vivia una princesa encantada, i el tercer duia fins al claustre del convent de Sant Joan de les Abadesses, lloc que on el comte Arnau visitava a l'abadessa.

Actualment una pista asfaltada que surt de prop de Gombren porta fins al santuari de Santa Maria de Mogrony, punt on s'inicia aquesta excursió que creua longitudinalment la serra i que acaba a Castellar de n'Hug.

00:00 h Des de l'àrea d'aparcament val la pena acostar-se al santuari de Mogrony.

00:20 h Cal retornar endarrere per la pista, fins que passat el camí que porta al refugi de les Planelles, a la dreta s'inicia un sender marcat amb pintura. Comença una bona pujada que travessa el bosc, cosa que s'agraeix en dies de forta calor.

00:50 h En sortir del bosc, un ampli prat s'obre al davant. Cal anar guanyant alçada fins a trobar una vella pista que val la pena seguir. Aquesta, en lleugers revolts, condueix a través del prat Amorriador. Enfront es pot veure la costa del Anyells, el vessant sud del puig de Coma Ermada (1.996 m).

01:30 h L'itinerari es torna una mica més planer mentre faldeja aquest puig i va a trobar el torrent de Coma Ermada. Aquí el camí va paral·lel al curs d'aigua i puja fort fins a arribar al coll del mateix nom. A la dreta es pot veure el cim de la Covil (2.002 m). La vista és àmplia i abraça una gran part de la vall de Toses, amb el riu Rigat al seu fons i Planoles al davant. Més enllà s'aixeca el puig d'Estremera i més lluny el Puigmal. S'ha de continuar pujant per l'esquerra. Seguint un desdibuixat camí entre prats i pedres s'arriba al cim del pla de Pujalts (2.056 m).

02:00 h Aquest és el punt culminant de la serra de Mogrony. Diverses fites, una creu metàl·lica i un vèrtex geodèsic ocupen l'ampla plana que constitueix el cim. Destaca la vista en tots dos costats de la muntanya. En dies clars, cap al sud els relleus es van difuminant fins a la serralada prelitoral. Cap al nord

la vista queda tapada pels cims més elevats del Pirineu gironí. A partir d'aquí cal anar seguint la carena cap a l'oest. El primer bony que troben és el proper tossal de Meians (2.050 m), pràcticament enganxat al pla de Pujalts.

02:40 h En uns 20 minuts s'arriba al coll de la Bona, ja dins la comarca del Berguedà. Cal observar l'abundant vegetació desenvolupada en el vessant nord en oposició al sud, més erm. Sense perdre alçada, es deixa a l'esquerra el cim de l'Emperadora, si és que no volem pujar, i aviat es troba el coll del Remoló. Fins aquí arriba una pista que ve de Castellar de n'Hug.

03:10 h Sense deixar la carena s'inicia la suau ascensió cap al cim del Pedra Picada (2.010 m), el segon més alt de la serra de Mogrony. La pujada, pel prat, es comença a veure esquitxada per alguns arbres. El cim és pla i l'únic que l'assenyala és una petita pila de pedres. En deixar el Pedra Picada seguint la carena, creuem un petit bosc. La gran massa forestal continua escampada pel vessant ombrívol.

03:30 h No es triga a arribar al coll de les Fontetes de Castellar. En aquest punt s'ha de deixar la carena i començar a perdre altitud pel vessant sud de la muntanya, acom-

ALFRED MONTSERRAT

El cim de Pla de Pujalts (2.056 m) vist des del Pedra Picada.

ALBERT MARTÍNEZ

panyant el torrent. Aviat es veuen uns abeuradors per al bestiar que s'alimenten de l'aigua de les properes Fontetes de Castellar.

04:30 h Seguint torrent avall s'enllaça amb una pista que porta fins a

la carretera BV-4031, de Castellar de n'Hug a la Molina. Si no es compta amb un cotxe de suport per tornar al punt d'origen, prop d'aquí es troba Sant Joan de Cornudell (ermita romànica del segle IX. Consta d'una sola nau sense absis i un petit campanar d'espadanya d'un sol arc), d'on surt un camí, que passant pel coll de Meians, porta al santuari de Mogrony. Cal preveure unes tres hores més de caminada.

Temps de camí

4 h 30 min
(en un sol sentit)

Desnivell

700 m

Dificultat

Mitjana

Cartografia

Montgrony. Editorial Alpina.
Escala 1:25:000

El castell de Mataplana

Es tracta d'un jaciment arqueològic, documentat del segle XII, ubicat en un petit puig de la vall de l'Espluga (Gombrèn), a prop de la capella romànica de Sant Joan de la Mata. El nom de *Mataplana* fa al·lusió al gran bosc o obaga damunt la qual es troba, que és 'llisa', 'planera'. El 1986, per iniciativa del propietari del terreny, el Dr. Eudald Maideu, s'iniciaren els treballs arqueològics, dirigits per Manuel Riu, en què van descobrir restes de gran valor: el famosíssim castell, pàtria del gran llinatge dels Mataplana, posseïdors de gran part de la serra de Mogrony i de Castellar de n'Hug. Havia estat fogar de Ponç de Mataplana, tan denigrat per Guillem de Berguedà, la mort del qual cantà

CONSORCI RIPOLLÈS DESENVOLUPAMENT

en un sincer i bellíssim plant; i del seu nebot Hug de Mataplana, i també hi havia sojornat el trobador Ramon Vidal de Besalú. La llegenda també

diu que havia estat llar del mal comte Arnau, confós probablement amb el comte Artau de Pallars, que hi residí al segle XIV.

Roger Cararach L'escalada d'extrema dificultat

Membre del CADE i tècnic titulat de l'Escola de Muntanya del Centre Excursionista de Catalunya, Roger Cararach no és una jove promesa de l'alpinisme català, avui ja és una realitat. Amb modestia i humilitat, com si per a ell es tractés d'una cosa normal, va aconseguint fites importants. Escalades inabastables per a la majoria dels escaladors, no solament per la dificultat tècnica, sinó pel compromís implícit. Comparteix les seves gestes amb els amics a través de les xarxes socials i demostra els fets amb imatges. En els darrers tres anys ha sumat un bon nombre d'ascensions de dificultat extrema, algunes de les quals molt poc repetides, i ha començat a publicar les seves experiències a la nostra revista. Enguany ha estat seleccionat per formar part de l'equip d'alpinistes de la FEDME.

Algunes vies de les que has escalat aquests darrers anys, poden posar els pèls de punta, pel seu risc implícit, segons les ressenyes i els comentaris d'escaladors que les han intentat. ¿Què et motiva a fer-les? ¿Fins a quin punt ets capaç d'assumir un risc alt, hi penses mentre escales? Últimament he escalat algunes vies molt complicades. El que m'ha portat a escalar-les ha estat l'evolució

En els llargs finals de El Síndrome, a Mont-rebei (7b).

natural. Crec que quan comences a escalar hi ha un seguit de sensacions que són les que t'enganxen a aquesta activitat i en les escalades següents busques repetir-les. Amb els anys, el nivell va augmentant i cada cop has de pujar més el llistó per tornar a tenir les mateixes sensacions del

primer dia. És indiferent el nivell que estiguis fent, simplement busques gaudir de l'activitat i cadascú necessita una escalada diferent per tenir les sensacions que busca. D'altra banda, des que vaig començar a escalar, hi ha vies en què somies poder escalar algun dia, com per exemple la *Santbeneddictes*, que sempre me la mirava amb gran admiració. Aquest últim any he pogut escalar moltes d'aquestes línies, cosa que m'ha fet molt feliç. Si bé és cert que algunes d'aquestes vies tenen un elevat risc de patir llargues caigudes, la veritat és que no ho veig com un problema, sinó com a part de l'evolució natural d'anar escalant i que la pròpia lògica de l'escalada et porta a ficar-te en aquestes vies un dia o altre.

A Montserrat hi ha vies amb molta fama que s'escalen molt i d'altres que gairebé no s'intenten. ¿Per què creus que no es repeteixen?

A Montserrat, com a tot arreu, hi ha un seguit de vies que han agafat la dimensió de grans clàssiques, convertint-les en vies recorregudes per moltíssimes cordades i oblidant altres itineraris d'igual o més bellesa. La veritat és que, per exemple, a la cara nord hi ha unes 20 vies que es repeteixen amb certa continuïtat i la resta no reben gaires visites; però és un peix que es mossega la cua, ja que com més es repeteixen més se'n parla i més gent hi va, però es parla menys dels altres itineraris. Crec que moltes vies que no es repeteixen s'haurien de revalorar, però això no és cosa meva.

En aquesta muntanya hi ha un debat constant pel que fa l'ètica de l'escalada i el reequipament de vies clàssiques. ¿Tens una posició clara sobre aquest tema?

Sí, tinc una posició clara, però prefereixo guardar-me-la per a mi, ja que tot sovint els escaladors perdem el temps en discussions estèrils quan si simplement ens respectem entre nosaltres i deixem espai per conèixer totes les modalitats, tenim roca per a tothom. Només cal remarcar que jo entenc que l'escalada porta un risc intrínsec com a activitat i que la roca no és infinita i les generacions futures tenen dret a trobar roca verge.

Tu mateix estàs reequipant el sector de la Cova de l'Ós, la teva «oficina», a Monistrol. ¿L'escalada esportiva és una manera d'entrenar o també t'ho prens com un objectiu?

Jo vaig començar fent només escalada esportiva i no va ser fins dos anys més tard que vaig començar a fer via llarga. Actualment veig l'escalada esportiva com una manera de posar-se fort per poder afrontar vies de més nivell, tot i que cal reconèixer que un cop comences a fer esportiva, t'enganxes i molts dies acaba sent un objectiu en si mateix. Respecte aquest punt cal remarcar que en els últims anys cada cop s'estan distanciant més les visions entre l'escalada esportiva i la via llarga. L'esportiva està esdevenint un esport més, mentre que la via llarga encara conserva el romanticisme i el compromís que caracteritzen l'activitat alpinística. L'escalada cada cop mou més gent.

¿Creus que s'està massificant?

¿Calen nous sectors d'esportiva?

No crec que s'estigui massificant l'escalada. De fet, en moltes parets de vies llargues on abans era habitual veure-hi cordades ara no se'n veuen tantes. El que s'està massificant són els sectors d'escalada esportiva, sobretot els més coneguts i a prop de Barcelona. Crec que calen més sectors d'escalada esportiva de grau fàcil, ja que són els més massificats. També cal que entre tots respectem més la muntanya i l'entorn que ens envolta si volem conservar la natura i seguir escalant molts anys més.

Fa molts anys que treballes a l'Escola de Muntanya del CEC. ¿Com valors la teva feina de tècnic de muntanya?

Ja fa prop de set anys que vaig començar a fer algun curs a l'Escola, primer com a monitor i a poc a poc fins a director de la majoria de cursos d'escalada i d'alguns d'alpinisme. Actualment em dedico professionalment a fer de guia i de professor d'alta muntanya i escalada i crec que és un luxe poder viure del que més t'agrada, i més en els temps que corren. Pel que fa a l'Escola de Muntanya, està fent una molt bona feina de formació que ha evolucionat molt aquests últims anys, i ha evitat així que la gent surti a la muntanya

Escalant la via Mitológico al circ de Gavarnia durant l'encadenament dels tres murs.

sense coneixements, cosa que disminueix les possibilitats de patir algun accident i acostava aquesta activitat a moltes persones.

Des que es va construir el plafo d'entrenament, tu en portes el manteniment i l'acondicionament, ¿està donant bons resultats com a servei als socis i a l'Escola? ¿Quin és el perfil d'escalador que l'utilitza i amb quina finalitat?

Com a escalador i soci del CEC crec que el *boulder* està donant uns resultats excel·lents. En els últims anys l'afluència de gent jove al CEC havia minvat molt, últimament anaves al CEC i estava molt mort. Aquest últim any, gràcies al *boulder*, gairebé cada tarda trobes gent practicant i amb qui petar la xerrada, i això fa que s'apropi més gent al CEC. De fet els dies de més afluència, l'espai se'ns fa petit.

¿Per què creus que no s'hi trobava ambient d'escaladors al CEC?

Crec que amb les noves tecnologies es troba molta informació sense haver de parlar amb altres escaladors, i a més pots conèixer altres escaladors sense sortir de casa. Per això la idea de centre com a espai de trobada i intercanvi d'informació ha quedat substituït per les xarxes i no només en l'escalada, també en les altres modalitats de muntanya, molta gent només es fa d'un centre per poder-se federar. Per aquest motiu crec que els centres excursionistes han de fer un replantejament de què és el que volen oferir als seus socis per continuar vius.

¿Què representa per a tu haver estat escollit per a l'Equipo Español de Alpinismo, on escullen a set d'entre els millors currículums de tot l'Estat?

Per a mi és una gran oportunitat de poder fer el màxim d'activitat possible, conèixer gent amb qui poder escalar i fer alpinisme lluny de casa.

Les notícies de muntanya que transcedeixen a la televisió, només fan referència a la conquesta de vuit mils. ¿Et sents identificat amb aquestes activitats?

Crec que el colleccionisme de vuit mils cada cop està més lluny de l'alpinisme d'alt nivell. Però és on hi ha diners i és la informació que interessa a la gent, si no els mitjans no en parlarien.

Vies extremes a Montserrat i Montrebei, hivernals al Pirineu, i ara els tres murs de Gavarnia, i en dotze hores! ¿Què vindrà a continuació? Parla'ns dels projectes previstos.

No tinc cap gran projecte en concret, i a més a més sóc força multidisciplinari. Així, en roca últimament estic molt motivat per a l'escalada tradicional, sense l'ús d'expansions. En alpinisme d'altura em motiven molt les ascensions de dificultat als Alps, i en concret tinc moltes ganes de tornar al Pilar d'Angle al Mont Blanc, que vam intentar l'any passat i ens vam quedar a 100 m del cim. D'altra banda també tinc projectes d'escalada en gel i ascensions hivernals. En definitiva, vaig fent sobre la marxa i depenent del que més em vingui de gust en aquell moment.

¿El fet de viatjar lluny d'Europa, et motiva especialment o ja en tens prou amb la roca i el gel a prop de casa?

La veritat és que mai he escalat fora d'Europa, però tampoc és una de les meves grans preocupacions. M'agradaria anar lluny, però a prop de casa, als Alps, i encara més a prop, al Pirineu, tenim línies molt interessants i complicades. Tot sovint sembla que com més lluny està una escalada de casa nostra més valor té i així ens oblidem del que tenim més a prop. A Montserrat, Pirineus i Montsec hi ha grans vies de dificultat i moltes possibilitats encara per descobrir.

CULTURA DE MUNTANYA

Identificat el clot de la Verge de Núria

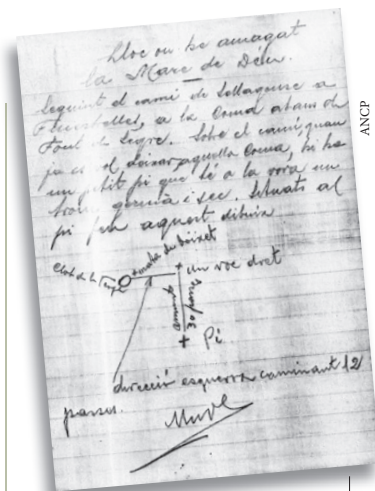
A l'article *L'exili de la Mare de Déu de Núria (1936-1941)*, publicat al número 899 de *Muntanya*, relatàvem les vicissituds que passà la imatge de la marededéu, des del dia 22 de juliol de 1936 –que mossèn Bonaventura Carrera la tragué del santuari de Núria– fins al 2 de setembre –que ingressà en una caixa forta del Crédit Suisse a Ginebra. Possiblement, el moment més emotiu del periple fou quan mossèn Ventura amagà la imatge en un punt proper al «camí de Núria», el camí que mena d'Err al santuari passant pel coll de Finestrelles, que el mossèn recorria en sentit contrari.

La narració es basava en dos documents inèdits fins aleshores: un mecanoscrit de Manuel Carreras i el dibuix fet per mossèn Ventura del lloc on havia amagat la imatge, per si ell no pogués anar a buscar-la. Una còpia de l'escrit i del dibuix en foren lliurats per Núria Delétra-Carreras Patxot, filla de Manuel Carreras.

Un cop publicat l'article esmentat, era evident que calia poder identificar, a partir del dibuix, el lloc exacte on la imatge fou colgada. Núria Burgada, mestra de l'escola Ridolaina, de Montellà, considerà que podia ser una bona activitat per als seus alumnes de primària i es responsabilitzà de preparar-los.

La cerca es dugué a terme el dilluns 2 de juliol d'enguany, amb un temps magnífic després d'un dia de tempestes. Formaren l'expedició la

mestra i vuit alumnes (Aina, Iban, Iveta, Guillem, Nil, Noè, Núria i Zoa), amb alguns companys i familiars, que, amb el corresponent permís de l'Ajuntament de Llo, pujàrem amb cotxes fins al pla de la Creu, per seguir a peu per un frondós bosc envellit, ple de líquens, cap al coll de la Segalera, on empalmàrem amb el «camí de Núria». A mesura que s'esclarissava el bosc, el prat apareixia sembrat de nerets, de miosotis, de nigritelles, de primules, d'espanyide- lles... una meravella de paisatge.

Dibuix fet per Mn. Ventura l'any 1936. (Foto cedida per Núria Déletra-Carreras Patxot).

El grup de recerca al clot de la Verge.

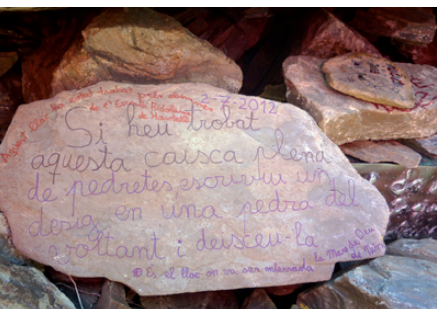
El dibuix de mossèn Ventura diu textualment: «Lloc on he amagat la Mare de Déu: Seguint el camí de Sallagouse a Finestrelles, a la coma abans de Font de Segre. Sobre el camí, quan ja vol deixar aquella coma [...]. Situats al pi feu aquest dibuix...». Arribats que fórem a l'entrada de la coma, els alumnes s'avançaren amb el dibuix de mossèn Ventura. La descripció feta del lloc era prou precisa com perquè en menys de 15 minuts trobessin el pi, el roc dret que hi ha a 30 passes i just a 12 passes a l'esquerra, en un pedregam, el que mossèn Ventura va anomenar *clot de la Verge*: 42°24'15.11"N, 2°6'7.37"E a 2.350 m d'altitud, segons el GPS que diuem.

Els «expedicionaris» continuaren pel «camí de Núria» cap a Font de

Segre –a pobles de la vall del qual viuen tots ells– i cap al coll de Finestrelles per veure al fons del cercle el santuari de Núria. Després, els més valents pujaren al pic de Finestrelles i corrents avall a celebrar la descoberta al refugi de la Culassa.

Els Ajuntaments de Llo i de Querol, amb el suport del Memorial Democràtic, estan preparant per a la primera setmana d'octubre una trobada al clot de la Verge –alguns pujant des de Llo, altres des de Núria– per posar-hi una placa commemorativa en reconeixement de tots els que amb 76 anys de diferència han participat en aquesta aventura.

Manuel Castellet

Pedra deixada al clot de la Verge amb un escrit fet pels nens.

EXPEDICIONS

Ferran Latorre assoleix els Gasherbrum II i suma el seu setè vuit mil

El 27 de juny passat va començar la darrera expedició de Ferran Latorre als Gasherbrum I i II, l'onzè i tretzè cims més alts del món, amb 8.068 m i 8.035 m respectivament. De les Catedrals del Trango, l'entrada a la glacera de Baltoro, una de les més grans del món, situada al Baltistan (a les regions del nord del Pakistan), a la serralada del Karakoram, una marxa de quatre dies condueix fins al camp base dels Gasherbrum, a 5.050 m. Latorre es va fixar com a objectiu escalar aquests dos vuit

mils, després d'uns dies de descans a casa en tornar d'una dura i llarga expedició a l'Everest sense oxigen.

En tan sols cinc dies d'expedició, Latorre ja va assolir els 7.000 m, de manera que l'alpinista català, es trobava en un perfecte estat d'aclimatació. El dia 11 era el previst per atacar el cim del Gasherbrum II, però no fou possible a causa del mal temps.

El 31 de juliol, a les 13:30 (hora d'aquí), Ferran Latorre va coronar finalment el Gasherbrum II, després d'aprofitar una finestra de bon temps,

Ferran Latorre al cim del Gasherbrum II.

per emprendre des del camp 3 (a 7.000 m), la ruta cap al cim. Amb aquesta nova conquesta suma el seu setè vuit mil dels 14 que persegueix conquerir sense oxigen.

Podeu veure tota l'evolució d'aquesta expedició al bloc de l'alpinista:

www.ferranlatorre.com

El camp 2 i el Gasherbrum I al fons.

GUIES de MUNTANYA. ESCOLA d'ESQUÍ
OXINEU
.com
Ribes de Freser (Ripollès) / info@oxineu.com

CURSES DE MUNTANYA

Domini català als Sky Games 2012

Un total de 1.300 atletes de 20 països diferents han participat en els SkyGames 2012, celebrats a la Ribagorça entre el 29 de juny i el 8 de juliol.

Els SkyGames han acollit sis disciplines diferents durant la seva celebració: Kilòmetre Vertical (un recorregut de 3,5 km amb un 30% de inclinació); SkyBike (duatló de muntanya que combina MTB i skyrunning); SkyRaid (prova per equips); SkyRace (un trajecte de 21 km per a corredors d'entre 16 i 21 anys); SkySpeed (un esprint de 100 m amb un desnivell del 45%), i SkyMarathon (la prova reina, amb 42 km i 3.000 m de desnivell).

Espanya va dominar el medaller, amb 7 ors, sis plates i quatre bronzes, seguit de França (un or, una plata, un bronze), Itàlia (un or, un bronze), el Japó (un or), Andorra (una plata) i Veneçuela (una plata).

Luis Alberto Hernando i Núria

JORDI SARAGOSSA

Picas s'han erigit com a campions del món de la prova combinada després de guanyar la SkyMarathon. Paral·lelament, es va disputar la versió curta, SkyRace (21 km i 1.300 m de desnivell), amb doble victòria catalana: Jessed Hernández, en categoria masculina, i Mònica Ardid, en la femenina.

La selecció espanyola també es va proclamar campiona del món de SkyRaid. L'equip format per Àngel Llorens, Montserrat Martínez i Ignasi

Cardona va avantatjar gairebé en set minuts a l'andorrà, que aconseguí la segona posició.

Pel que fa als corredors que van formar part de la Selecció Catalana de curses per muntanya de la FECC a l'SkyMarathon, cal destacar especialment la cursa del jove de 23 anys Dani Tristany (AE Mountain Runners del Berguedà), que va lluitar de frec amb els millors especialistes i que va arribar a Vilaller en una fantàstica 9a posició.

CULTURA DE MUNTANYA

Inaugurat el Centre d'Interpretació Montgrony Any Zero

El 30 de març passat es va inaugurar oficialment aquest nou centre museístic, un projecte que es va començar a gestar l'any 2004, basat en la creació d'un producte cultural que posa en valor els orígens, la història i el patrimoni arquitectònic del Ripollès.

L'exposició permanent mostra

un viatge al passat a través d'una innovadora tecnologia audiovisual i interactiva, que ens fa conèixer una llegenda gairebé oblidada avui dia i que, segons diuen, va tenir lloc en aquest escenari de la serra de Mogrony, la d'Otger Cataló, un personatge fabulós, imaginat per explicar l'origen del mot *català* i

també per donar uns precedents a la reconquesta catalana anterior a la intervenció dels francs. La denominació d'Otger Cataló és testimoniada el 1431, moment que es forja la llegenda d'Otger Cataló i els Nou Barons, que anà evolucionant fins a les darreres versions degudes a Víctor Balaguer (1860), Antoni Ferrer i Codina (1885) i Jacint Verdaguer (1886).

En Centre també escenifica els possibles significats del topònim que dóna nom al santuari i a la serralada, tot i que el lingüista Joan Coromines ja va establir que *Mogrony* és la forma correcta, antiga i etimològica, i que *Montgrony* no és gaire més que una alteració deguda als forasters, perquè el mot prové de l'adjectiu *MUCRONEUS* (derivat del llatí *MUCRO-ONIS* 'punta punxeguda', en particular de les armes (espasa), i de tota altra cosa). Així mateix, Coromines també recull que derivats de *MUCRO* han donat *mugró* o *mugronet* amb el sentit de turonet que sobresurt en una línia de muntanyes.

REFUGIS DE MUNTANYA

Nova gestió del refugi Estanys de la Pera (FEEC)

El refugi Estanys de la Pera ha obert aquesta temporada d'estiu amb una nova gestió. La FEEC ha adjudicat l'explotació d'aquesta instal·lació, ubicada al municipi de Lles de la Cerdanya, a 2.335 m i als peus del pic del Perafita, a uns nous guardes, Dani Ferrer i Genni Archetti, socis del CEC.

A més, d'acord amb el pla de millora impulsat per l'Àrea de Refugis de la FEEC, es preveu l'execució de reformes al refugi, que comptarà amb una nova cuina i serveis, nous matalassos, fossa sèptica, un major nombre de plaques solars i una estufa de pallet. Així mateix, i dins del marc d'inversions de la FEEC amb els seus refugis, es dotarà aquesta instal·lació amb una webcam a temps real, cobertura per a internet, una estació meteorològica i un llum de leds de color blau per localitzar el refugi en cas de mal temps o de foscor.

Els nous guardes, que ofereixen una cuina tradicional i de muntanya de qualitat, obren el refugi des de mitjan juny fins a finals de setembre i els caps de setmana, amb reserva durant la temporada d'hivern. D'aquesta manera els excursionistes podran gaudir d'aquest magnífic indret de la Cerdanya tan a l'estiu, amb

la ascensió als cims més propers com el Monturull (2.761 m), el pic del Perafita (2.756 m) o el pic de la Colilla (2.834 m), o bé fent travesses (Ruta dels Estanys Amagats i GR 11.10), o bé practicar esquí de muntanya, esquí de fons o raquetes de neu.

Accessos (vehicle): carretera fins a Arànsér o Lles i 13 km de pista

fins a la font de les Pollineres, barrera de pas, d'aquí 2 km més de pista fins al refugi.

Accessos (a peu): des de la font de les Pollineres 30 min, des de l'aparcament de l'estació d'esquí nòrdic d'Aransa 2:15 h, des d'Arànsér 3:15 h, des de Lles 3:30 h, des de Cap de Rec 2 h, des d'Engorgs 7:30 h i des d'Andorra la Vella 3:30 h.

Informació o reserves:

Tel.: 606 991 473

refugiestanysdelapera@feec.cat
www.feec.cat

ROGER ROVIA

LLIBRERIA
Horitzons

València, 149 - 08011 Barcelona
93 451 30 97

www.llibreriahoritzons.com
info@llibreriahoritzons.com

Llibres de muntanya, natura i viatges.
Mapes, guies, cartografia digital.
GPS, rellotges Suunto, accessoris.
Literatura general, infantil i juvenil.

Et busquem aquell llibre que vols.
T'ajudem a planificar la teva sortida,
viatge o trekking.

Cursos, tallers, audiovisuals i xerrades.

Botiga on line

El castell de Burriach, dibuixat per Alexandre de Riquer

El dibuix que ens acompanya, signat per Alexandre de Riquer, (1856-1920) va ser fet per il·lustrar el text descriptiu de la «Excursió a Argentona, Castell de Burriach y Mont-Cabra», realitzada el 12 de març de 1878, l'autor del qual, Cèsar August Torres, el va publicar a les *Memòries de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques*, al volum VII del mateix any 1878.

El mateix sentiment que va impulsar, si és que ho podem dir d'aquesta manera, l'amor a la natura, el seu coneixement científic, el sentit de

pertinença a una terra, fins i tot, un cert sentiment panteista de fusió de l'home amb aquesta enorme realitat que és la natura, fou compartit en el

lloc i en el temps, a Catalunya com Europa, i a les darreries del segle XIX, per músics, poetes i artistes visuals, però també per científics que han diversificat el seu treball en la necessitat d'aprofundir en un saber nou: la geologia i la botànica, els estudis diferenciats dels llocs naturals, el mesurament del globus terrestre i la climatologia van ser algunes de les disciplines iniciades i desenvolupades en resposta a aquesta necessitat.

No és estrany que en aquest context, l'exercici de coneixement de la natura es produís amb la doble voluntat del contacte directe i de l'apreciació científica. La fórmula de les expedicions o excursions científiques, o el que és el seu resultat immediat, la comprovació i anotació personal dels fets observats, fos assumida per artistes transformats provisionalment en registradors fiables de la realitat natural.

El dibuix d'Alexandre de Riquer sintetitza molt bé els elements motiu de l'expedició: l'element natural, representat per un arbre en primer terme, i el component espacial, l'horitzó presidit pel contorn del ruïnós castell de Burriach. No es tracta d'una visió detallada a la manera del biòleg o del medievalista, sinó d'una associació de dos peces fonamentals que descriuen prou bé el lloc i la seva història: el mitjà natural amb anotació precisa i la construcció històrica per on el pas del temps, la pèrdua de l'ús i funció per la qual va ser edificat el castell i l'abandonament dels seus habitants en mostraven l'estat amb què els excursionistes van prendre nota. Tanmateix, Alexandre de Riquer, delicat dibuixant i expert autor de cartells i il·lustracions, sabedor de la funció i el destí del seu dibuix, va unir amb un cercle obert el passat i el present, el primer terme i la llunyania, la realitat i la possible llegenda, en un petit espai de paper i amb un to volgutament romàntic, que era, al cap i a la fi, el sentiment que en el moment es respirava.

El Centre Excursionista de Catalunya conserva altres dibuixos d'Alexandre de Riquer que comparteixen el mateix esperit i similar manera de fer.

© FACA 1819

Castell de Burriach, dibuix d'Alexandre de Riquer en tinta sobre paper (15'4 x 17'8 cm), ubicat a Cabrera de Mar, dalt del turó de Burriac. En queden les restes de les muralles caigudes, part de la capella de sant Vicenç, amb les parets encara cobertes per una volta, i la torre circular, al sud, unida a les muralles i d'un sol pis. Probablement al cantó nord hi havia una altra torre de vigilància. A principis del segle XI el castell pertanyia als comtes de Barcelona.

Muntanya

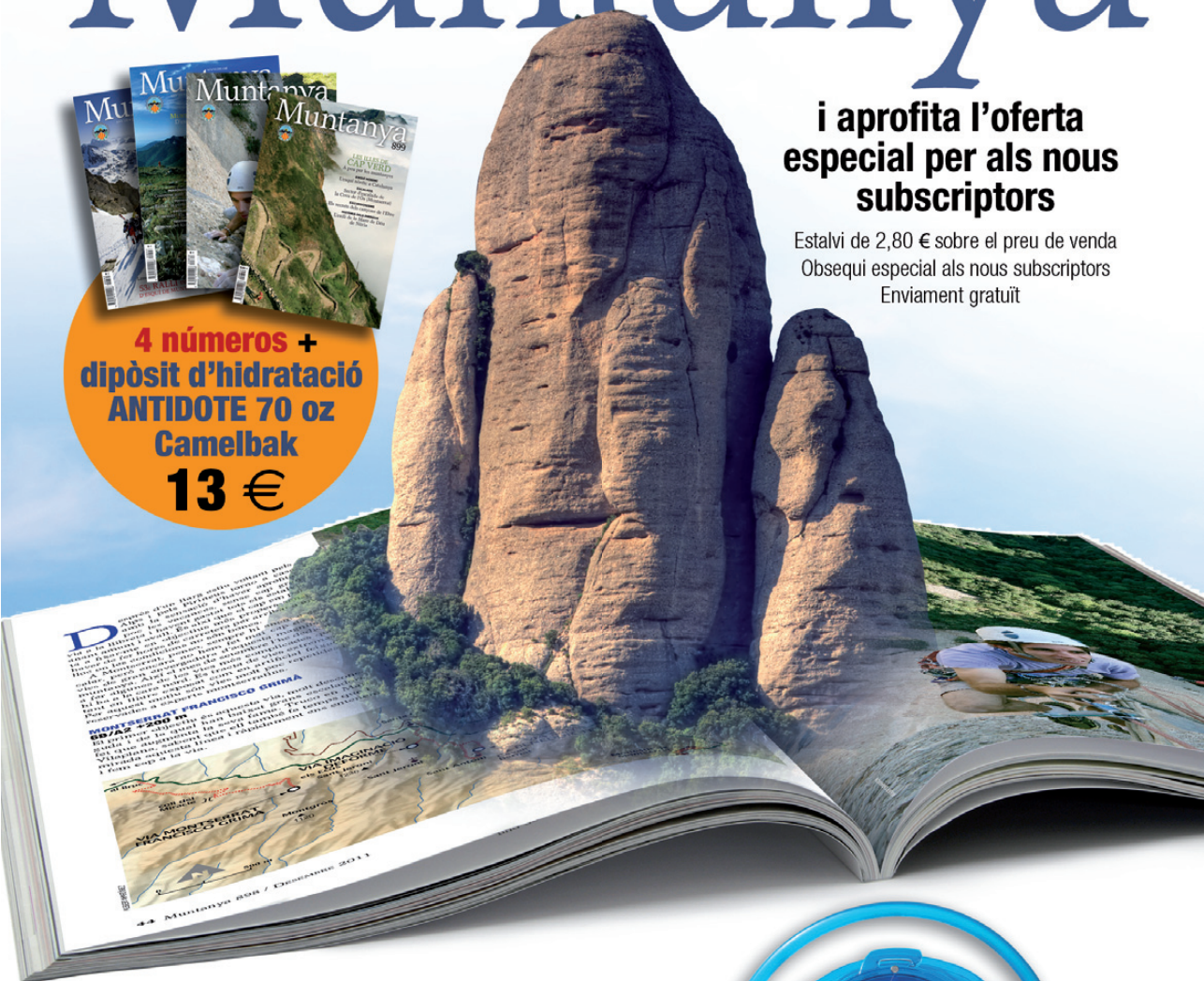
Subscriu-te a

**i aprofita l'oferta
especial per als nous
subscriptors**

Estalvi de 2,80 € sobre el preu de venda
Obsequi especial als nous subscriptors
Enviament gratuït

**4 números +
dipòsit d'hidratació
ANTIDOTE 70 oz
Camelbak
13 €**

**Dipòsit
d'hidratació
ANTIDOTE 70 oz
Camelbak**

- Dipòsit fàcil d'obrir i tancar (només 1/5 de volta).
- Fàcil de netejar i omplir.
- Lleuger i poc voluminós.
- Fàcil de col·locar.
- Provist de Quick Link System.
- Valorat en 45 €.

Contacta 933 152 311

De dilluns a divendres de 9 a 13 i de 16:30 a 21
Per correu electrònic: revista.muntanya@cec.cat

Centre Excursionista de Catalunya
Paradís, 12 – 08002 Barcelona

THE **ALPINE FIT**

100% BLISTERFREE

PRODUCT: FIRETAIL, SIMON GIETL, ALPINEXTREM TEAM
Pic.: Hansi Heckmair

www.salewa.com

